Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Krag, Thomas P.
Titel | Title:	Sorte Skove.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Gyldendalske Boghandel, 1903
Fysiske størrelse | Physical extent:	310 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57, – 18.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022888162

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

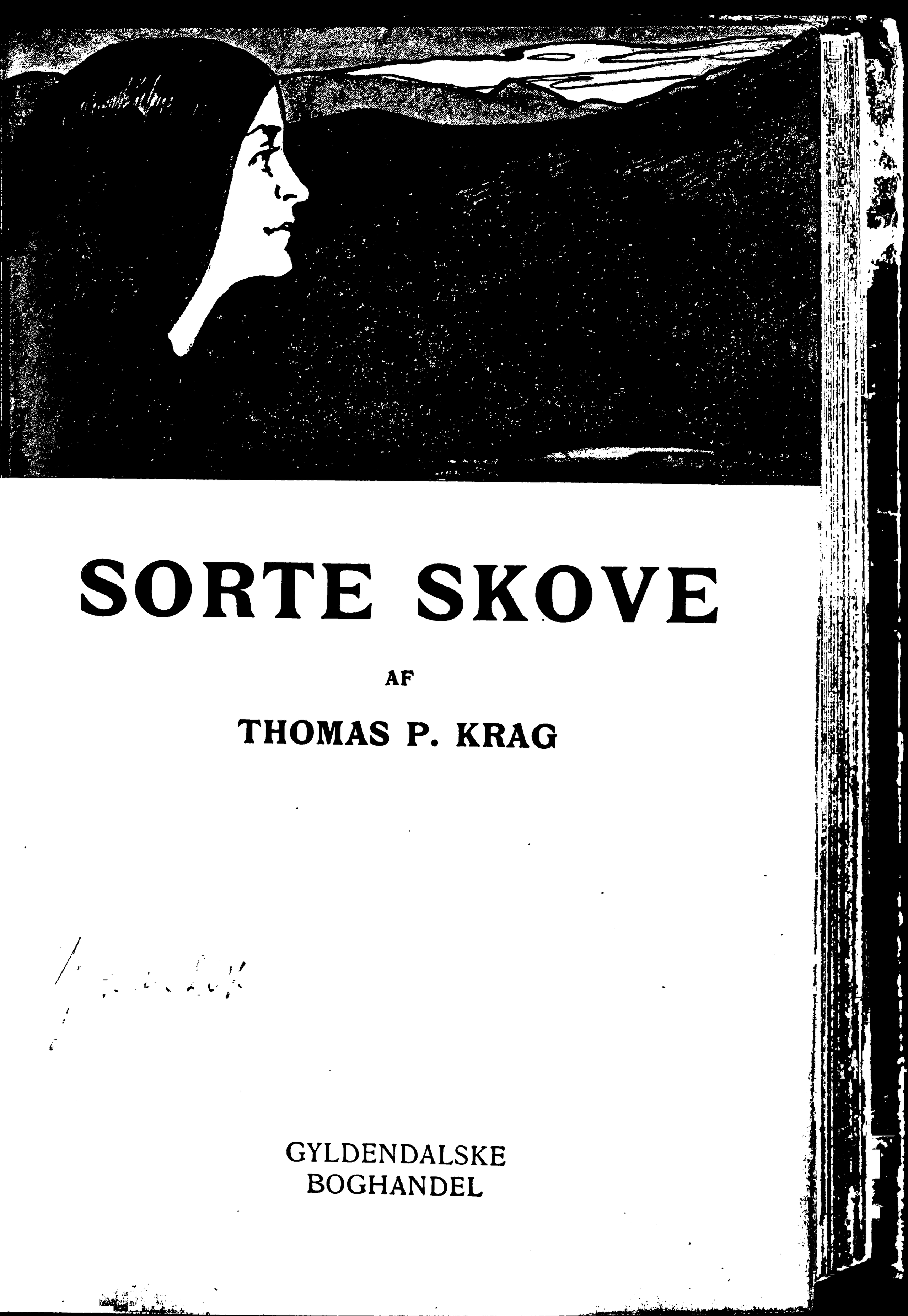

SORTE SKOVE

AF

THOMAS P. KRAG

GYLDENDALSKE
BOGHANDEL

SORTE SKOVE

THOMAS P. KRAG

SORTE SKOVE

KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG
FR. BAGGES BOGTRYKKERI
1903

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Fra Morgengry til Aftenrød
var hun hans Glædes unge Vaar.
Han løste hendes rige Haar,
mens Solen sank, og Bølgen brød.
Og naar den vaagned Kveldens Vind,
blev hun hans unge, bange Hind.
Og hun blev og hans ømme Mø
ved Nat, naar Svanen sang fra Sø.

„Min elskte, hør den Svanefugl,
den synger Sorg og Længsel ud.“
— Ak, hør den ei, ak, hør den ei,
jeg er din Glædes unge Brud.
„Min elskte, kom og lad os gaa
dybt ind i Høstens Taager graa.“
— Ak, lad os blive, hvor vi er
i Sommernattens Purpurskjær.

„Min elskte, hør den Svanefugl!
Den synger mig slig sælsom Sang.
Jeg drages did, kom lad os gaa,
ved Øen standser vi vor Gang.
Der staar en gammel, vissen Skov,
hvor Ulven glammer paa sit Rov.
Der staar en øde Skyggegang,
hvor vi kan høre Svanens Sang.

Den Svanesang, der bringer Bud,
om Liv der flammed høit og rødt,
og blev af Jordens Gud forstødt
og søgte i en Ørken ud,
og skjulte der sin tavse Nød,
og Mindet om sin Lykkes Død,
og fandt tilsidst en fredløs Grav
ved Bredden af et øde Hav.

Saa talte han; hun stred imod.
Hun bandt ham med sit gyldne Haar.
Hun fristed ham ved Læbens Blod,
hun lokked ham ved Øiets Vaar.

Men han stod op og gik derind,
hvor nu den blunded Nattens Vind.
Dybt ind i Skovens mørke Hegn,
hvor Taagen hang som stivnet Regn.

Og der han bor i lange Aar
og hører Vindens Aftensang,
mens Livets Dage langsomt gaar,
som Verden hist sin Skyggegang.
Snart dør den blanke Sky mod Vest,
som flammed før ved Livets Fest.
Snart visner Rosens røde Krans
for Liljens dødninghvide Glans.

IVAR JOST

IVAR JOST.

I

Fra et Hav, som altid selv i de stilleste Sommernætter er i dump Uro, stiger en Egn op og breder sig indover. Den hele Tid staar der et koldt Gys fra den. Det er, som ved den om sin egen Forladthed, men som giver den tilkjende: jeg vil være for mig selv, jeg ønsker ikke, at nogen kommer her og ser forfærdet paa mit sønderrevne Øde.

Der findes Mennesker, som man kan se paa, og om hvem man kan sige: de har vist Sorg og Modgang og Besvær i Livet. Men der findes en og anden, som man ængstes for, og om hvem man hvisker: han er en af Gud forbandet! . . . Paa samme Maade kan man se triste Landskaber, som dog hører Jorden til. Men man kan ogsaa stirre rædselsslagen hen over jamrende og hylende Egne. Naar man har nærmet sig dem, da har det

pustet En koldt i Møde, saa man selv om Sommerdagen var lys har følt det, som nærmede man sig Helvede.

Naar vi nu ser denne Egn løfte sig fra Havet, da faar vi Lyst til at raabe: Bort med dens Uhygge! og vi giver os til at fable, medens vi gaar igjennem Egnen. Vi drømmer de umuligste Drømme: En pragtfuld, ødsel Have skal ligge her i denne øde Egn. Og midt i Haven en hvid Hal, der kneiser af Livsglæde. Rundt om den drives de deiligste Blomster frem, en høi Fontæne sprøiter overmodig med frivol Sang: Mon ikke Rigdom og Skjønhed og Vellyst maatte smage dobbelt sødt her paa dette Sted? Mod Aften skal Lys tændes i alle Sale, og et stort, bølgende Orkester skal møde Havbruset med pompøse Sange til Livet og til Verdens Pragt. Kvinder og Mænd skal danse, gynge i hinandens Favn.

Der vil blive Kamp, Landskabet vil vride sig af Had. Derude i Mørket, hvor Lyset fra Ruderne glipper, vil utallige stive Fingre række sig ind og forbande.

Men om Natten vil endda den hvide Hal holde Stand; thi Natten kan sminkes. Dens Læber kan farves røde som Blod, og dens Øine kan smægte til de brister, eller de kan spiles vidt op i geil Skamløshed, og dens

Krop kan dvæle og vinke og lyse i Mørket. Natten er Festens og Rusens og Elskovens Tid. Men om Dagen hvad saa? Da vilde den hele Ødevidde række sig frem i sin Magt, den vilde ikke alene give sig spøgelsesagtig tilkjende, den vilde komme med rolig Styrke. Den vilde nidstirre denne Stillads med samt dens Flitterstads, saa den sank sammen til Støv.

Vi trænger os videre frem i Egnen. Hvilke besværlige Skridt.

Myr og Tjern true med at suge os til sig, Kløfter vil sluge os, Sten vil skjære os. Men pludselig kommer vi til en anden Indskjæring af Havet, og alt bliver anderledes. Her ser vi jo store Marker og Enge, og vi ser Diger og Render, som udtørrer Myren og Tjernene. Kornet vugger sine gule Duske, det grønne Græs nærer blanke Kjør, som æder med Velbehag, medens de slaar Klæggen i Svime med sine Haler. Langt borte suser Skogene.

Med ét ser man: Dette frodige Landskab, som vi nu sidst har Udsigt over, er med yderste Anspændelse revet ud af den Naturs Vold, der endnu tvinger den Egn, vi kom fra. De to Egne er af samme Art om end nu saa forskjellige af Udseende: Den ene gold,

den anden frugtbar, den ene forbandet, den anden velsignet.

Men hvilke Mænd har vel magtet at forandre denne Egn? Hvilke Mænd har faaet Frugtbarheden frem her? Seil ind hid fra Havet, og Du siger Dig selv, at de Folk, som fra først af har gaaet i Land her med den Plan at bo og bygge og opdyrke Ødevidden — de Folk har trampet op over med tunge, paalidelige Skridt og med knyttede Næver. Og i de Folks Øine har der ikke været det mindste letsindige Smil, i deres Mundviger ingen Skjæmt; de har gaaet op over som Mænd, der vil overvinde. Deres Livs Alvor har bragt dem til at hade Lefleri. De har brudt sig frem igjennem Skog og Bjærg med sønderrevne Klæder og blodige Fingre. Og har de seet paa Ting, de vilde magte, da har deres Øine i samme Nu hugget fast i Tingene som Høgeklør, før Næverne tog fat.

Men den samme Mælk har næret dem som hin dystre Egns Natur. Ikke for ingen Ting valgte de at tilbringe Livet her.

Og selv nu, da deres Arbeide ikke sjælden giver dem Velstand, holder de ud paa samme Maade som før. De er dygtige til at staa imod. Kom nogen Fiende, som vilde skade dem og deres Egn, da vilde disse Mennesker

forsvare dette Hjem, som de vilde forsvare sit eget Kjød og Blod. De vilde forsvare det, som Arbeidsmyren forsvarer sin Tue. Alle, som kjender dette lille Væsen, ved, at den er en Helt. Naar nogen nærmer sig Tuen, gaar den imod ham og holder sine Kjæber parate . . . træd den ned, og der kommer ti andre styrtende, træd dem ned, og der kommer hundrede nye, træd atter dem ned, og der kommer flere og flere mylrende frem over de døde Kroppe. Og dog . . . Ord som Tapperhed eller Feighed eller Frygt eller Mod vilde næppe kjendes hos dem, selv om de kunde tale. De ryster ikke sine Glavind, de er blot Arbeidere. Pligten for Tuen, det fælles Hjem, lader dem gaa i Døden, fordi de ikke kan andet.

* * *

Navnet Jost var bedst kjendt paa hele Egnen, det var groet ind i Folks Sind fra gammel Tid, det havde voxet frem sammen med det første grønne Græsstraa og det første Kornax.

Fjældet gav Jostegaarden Læ mod det værste Veir fra Nord og Nordvest. Paa den anden Kant havde man Udsigt over de opdyrkede Marker og Enge. Men stod en af Josterne og saa udover og glædede sig over sit eget

Værk og deres Værk før ham — saa kunde det hænde, at han fik Øie paa de fjerne Nuter og de ødslige Moer . . . Vildurens Trolde haukede ham ligesom til: „Ikke være saa tryg! her er vi!“ og dette ligesom tvang ham til at anspænde sig for at komme videre frem, det tvang ham til at udvide sit lyse, venlige Menneskerige, saa Troldene rykkede tilbage.

II

En tidlig Kveld i Oktober sad Mor og Søn og Datter sammen i den store Dagligstue paa Jostegaarden. Udenfor blæste en kold Vind, saa alt tørt Løv raslede, men ellers var Veiret smukt. Nogle Stjerner blinked. Horisonten var klar.

Men da Vinden blev stærkere, og en kold Træk føltes fra Ruderne, bad Fru Ulla sin Søn rulle Gardinerne ned og tænde Lampen. Han gjorde saa. Lampen lyste op paa dem alle tre: paa den vel halvtredsaarige Enke, paa Sønnen Joel og paa Datteren Marie. De sad i Aften uden at tale meget. Sønnen reiste sig nu og da og drev Gulvet op og ned. Han var en mørk, høi Fyr paa en fire og tredive Aar med et regelmæssigt Ansigt. Han var urolig lod det til; man saa paa ham,

at, om end hans Mine var ubevægelig, alt hos ham skjælvede dulgt.

„Besynderligt saa længe Bedstefar bliver borte!“

„Aa . . . Du ved, Far har altid meget at tage Vare,“ svarede hans Mor.

Marie sad og vendte sit Ansigt lige mod Lampen. Lyset skinnede i hendes brune Haar og i de mørke Øine, men det druknede i Ansigtshuden. Denne matblege Hud slugte alt det Lys, den kunde faa. Nogle Fregner over Næseryggen og det øverste af Kinderne klædte hendes noget lange og smale Ansigt. Munden var bleg, men Tænderne indenfor hvide og skarpe. Meget hos hende laa ligesom endnu i Svøb; noget sov endnu. Kom der en Gang nogen, der var stærk nok til at kunne gribe det hos hende, der leved og længted, saa vilde hun give ham alt, enten han var god eller ond. Hun vilde kunne elske en Usling, om saadan kunde naa hende, hun vilde kunne dø med en Forbryder paa Skafottet. Stærke Ord, men ikke for stærke. Man saa paa hende, at hun var af de Kvinder, som kan give alt uden at spørge, uden at overveie. Denne Haand, som hun støttede Hovedet med, hvor den saa tilforladelig ud, om end den var spinkel. Denne blege Mund,

som ventede paa at farves af Blod, hvor den længted, og disse Øine, som saa langt og dog var dybe og fulde af Glans, hvor de kunde tro.

Hvordan var disse to Børn blevne af en anden Natur end Fru Ulla? Det nye Blod var kommen fra Fru Ullas Mand, han havde været en letlevende Natur. Han havde holdt af Reiser og Selskabelighed. Livet havde for ham ingen Ting, der var værd at stanse ved eller gruble over. At leve selv, det var hans første Bud, og saa at lade andre leve, for saa vidt disse andre var ham til Nytte eller Morskab. Han var fortvivlet, da han skulde dø. Han døde af Lungebetændelse: Paa et Midtvinters Maskebal havde han gaaet for tyndt klædt, og en dræbende Forkjølelse havde været Følgen.

Men dette faste, røde Blod fra Fru Ulla og dette lyse lette Blod fra hendes Mand — de to gav en vanskelig Blanding. Den, som fik dem begge i Arv, kunde naa langt frem, længere end de fleste, men han kunde ogsaa tidlig styrte i Afgrunden. Denne Blanding kunde her paa Jostegaarden slaa Troldene ihjel ved lette nye Opfindelser og ved kloge Indretninger. Men hvis Vægtskaalen vippede til den anden Kant, kunde den kalde værre

Trolde frem end Vildurens. Josteslægten stod ved dette Kuld paa en Knivsod. Den kunde naa frem og brede sig som aldrig før, men den kunde ogsaa slettes ud som Strandens Sand.

— Efter at Mor og Søn havde vexlet det ene Spørgsmaal og Svar, blev der stille i Stuen. Og dog var Stilheden ingenlunde tryg. Marie sad hele Tiden og stirred i Lampen, saa hendes Øine tilsidst fik en forrykt Glans. Joel drev fremdeles Gulvet op og ned. Fru Ulla alene syntes rolig, og alligevel — naar hendes Øine en enkelt Gang løfted sig, mærkede man en dyb Uro i dette Blik.

Pludselig sagde hun:

„Du ser for meget i Lampen, Marie . . . Gjør ikke det! . . . Dine Øine ta'r Skade."

Marie saa bort. Lidt efter begyndte hun at græde.

„Hvad græder Du for, Marie?"

Datteren svarede ikke, men hun støttede sit Hoved i Haanden og græd videre — som Børn græder, naar de ikke vil lade sig trøste.

Joel gik hen til hende.

„Naa, Marie, hvad er det, som gjør ondt? Sig det til os . . . sig det til Mor og mig!"

Den unge Pige higstede frem:

„Det er saa sørgeligt . . . altsammen . . . at alle er saa bedrøvede . . .“

„Naa, naa, Marie, ikke græd for det. *Du* har jo ikke noget at sørge over.“

„Det er saa ondt . . . at mærke . . . at Bedstefar og Mor . . . og Du Joel er saa urolige.“

Joel svarede, medens det skjalv om hans Mundvige:

„*Jeg*, Marie? siger Du *jeg*? . . . *Jeg* er da ikke saa urolig . . . hvordan kan Du sige det?“

(Moderen løftede de tunge Øienlaag og saa opmærksomt bort paa de to Søskende).

„Jo . . . Du er ogsaa bedrøvet og urolig, Joel. Jeg kan mærke det . . . Alle er urolige, fordi Leif har forlovet sig . . . med hende . . . som I ikke liker.“

Broderen svarede temmelig kort:

„Ja, ja, Marie. Bliv nu bare ikke Du værst af os alle . . . Det er forresten mærkeligt, Mor, at ikke Bedstefar kommer nu.“

Fru Ulla svarede rolig:

„Jeg tror, det er ham, som kommer nu.“

„Naa ja, der hører jeg ham . . . saa spiser vi snart til Kvelden, Mor . . . Lad os ikke gjøre Tiden for lang. Jeg tror ingen af os er i Perlehumør i Kveld. Mad hjælper jo paa

Humøret . . . lad os faa noget godt, Mor . . . Herregud, bare vi snart fik Ende paa denne Historie.“

„Aa, kjære Joel,“ svarede Fru Ulla, „bare ikke Historien bli'r længere, end den skulde!“

Hun reiste sig for at gaa i Kjøkkenet og give Besked om Aftensmaden. I det samme blev Døren til Korridoren aabnet og en gammel Mand kom ind i Stuen. Han var vel en fem og halvfjerdsindstyve Aar. Han var stor og stærktbygget. Haaret var næsten hvidt, men noget af en fordums Blondhed sad endnu igjen og dæmpede Hvidheden. Han havde noget ved sig, der virkede mægtigt. Det laa i hans Skikkelse, i Hovedets Form og i Haarets Fald, i de dybt skaarne Træk og i de skarpe Øine. Og alle disse Ting var endda bare de ydre Ting. Dybt inde hos ham sad den Kraft, der gav disse deres Styrke.

„Godkveld,“ sagde han stille.

„Naa, Bedstefar, Du blev længe.“

„Aa, ja . . .“ Ivar Jost kom nærmere. „Se, her er Brev fra Leif. Han kommer hid i Overmorgen alt. *Hun* følger med. Ja, læs Brevet, Ulla. Du, som er Guttens Mor, Du faar jo raade i denne Sag.“

Han gav sin Datter en stor Konvolut. Satte

sig saa for sig selv og bladede i sin Lommebog . . .

Fru Ulla trak Brevet ud. Pludselig og uventet faldt et Kvindeportræt ud af det og ned paa Bordet. Fru Ulla betragtede Portrætet. Hendes Øine saa store og alvorlige paa Kvinden der . . . Hun sagde ikke et Ord. Marie kom til. Hun saa ogsaa. Hendes lange smale Ansigt blev ligesom varmere. Noget som et Smil lyste i hendes Øine: „Er det *hende,* Mor? . . . Hun er deilig.“ Hun hviskede disse Ord frem og blev staaende og stirre.

Fru Ulla saa paa Billedet et Øieblik endnu. Lidt efter forandredes Udtrykket i hendes Ansigt. Hendes Mine blev haard og et Smil, der vidnede om Ringeagt, spillede flygtigt omkring hendes Læber. Pludselig vendte hun sig og rakte Billedet til Joel. Han var paafaldende bleg, da han tog det, og hans Fingre skjalv.

Marie gik hen til sin Bror. Hun hviskede dæmpet:

„Joel, er hun ikke deilig? Se paa hendes Øine! Er hun ikke deilig, Joel?“

Joel svarede: „Jo, hun er.“

Fru Ulla reiste sig for anden Gang og gik i Kjøkkenet. Joel lagde Billedet bort, reiste

sig ogsaa, gik nogle Gange Gulvet op og ned og stansede omsider foran sin Bedstefar.

„Har Du seet paa Græsset ved Grønli, Bedstefar?“

„Ja.“

„Tror Du det duer?“

„Ja, det duer. Naa Joel, reiser Du snart nordpaa?“

„Ja, jeg reiser snart. Men først skulde jeg jo hilse paa Leif.“

„Naa ja, det kan saa være.“

Der gik nogle Øieblikke. Joel stod endnu der.

„Bedstefar,“ sagde han saa.

Gamle Jost saa op og lige i Dattersønnens Øine. De to saa paa hinanden et Nu. Ingen af dem gav sig. Bedstefaderen sad der rolig og gløg. Dattersønnen stod foran ham, urolig, men ubøielig.

„Naa, hvad vil Du?“

„Hør, Bedstefar, lad mig sige et Ord? Lad os være varsomme mod Leif. Lad os ikke tage for strængt paa ham. Det nytter ikke.“

Den gamle Mand lo en underlig Latter:

„Nei, det nytter vist ikke. Det har Du Ret i.“

Joel holdt ved:

„Jeg læser ikke mere hans Breve saa nøiagtig. Alt det han fortæller for at sige noget godt om Fru Gødke . . . de interesserer mig ikke.“

Gamle Jost rystede paa Hovedet med et Udtryk som viste han noget tilbage.

„Jeg taaler ikke de Breve, Joel. De gjør mig ækkel og ilde.“

„*Det* kan jeg forstaa, Bedstefar, men husk paa, at Leif ikke er at regne med nu. Han tænker jo ikke paa andet end paa hende.“

Bedstefars Læber krusedes.

„Aa, slige Mandfolk, som gi'r sig over!“ raabte han bare.

„Naa, Bedstefar . . . Du ved jo, at mange kjække Karer har givet sig over i det Stykke.“

„Det kunde der nok snakkes længe om, Joel. Men det nytter ingenting . . . der raaber din Mor paa os . . . ja det er bedst ikke at snakke mere om disse Sager . . . lad os gaa ind og faa lidt Mad i Skrotten . . . jeg er sulten efter alt dette . . .“

III

Den yngste Søn, Leif, som nu voldte Uro i Huset, havde det sidste Aar været i Udlandet for at studere Landvæsen.

Lige indtil for nogle Uger siden havde Lyden af hans Navn altid gjort, at Smil og godt Humør kom frem i Hjemmet. Leif var slig kjæk, snil Gut, som alle maatte holde af. Alle glæded sig, naar hans Breve kom, og Marie kunde altid udenad en morsom Ting fra det sidste.

Nu smilte ingen i Jostegaarden, naar hans Navn blev nævnet. Og Marie fortalte ikke noget fra Brevene nu. De var heller ikke fuldt saa talrige den sidste Tid — siden det Brev, Bedstefar fik fra ham, som fortalte, at han var forlovet med Fru Bertha Gødke.

Brevet kom paa en Maade ikke overraskende. Der var før det Brev kommen mange Slags Tidender til Hjemmet om Leif og om hans Kjendskab til Fru Gødke. Men hans Mor sagde hele Tiden: „Jeg tror ingenting. Hvis noget er paa Færde, saa skriver nok Leif og fortæller.“

Herefter blev hvert Brev fra Leif aabnet med Spænding. En Dag begyndte et Brev med de Ord: „Jeg har i Dag noget vigtigt at fortælle . . .“ da stirred Bedstefar stivere paa Ordene end han pleiede. Han raabte paa sin Datter, hun kom ind. Han rakte hende Brevet: „Læs Du!“ sagde han. Hun

læste det lange Brev for ham. Bag mange Ord og Forklaringer stod det, de frygtede . . .

„Naa, saa forholder det sig slig alligevel," sagde Ivar Jost og gik ud af Værelset.

Gamle Jost var den Dag meget tankefuld. Henimod Kvelden sagde han til sin Datter: „Jeg vil skrive et Brev til Leif . . . forstyr mig ikke." Og han sad nu og skrev, Time efter Time. Han kom ikke ned og spiste til Aftens. Over Midnat hørte Fru Ulla ham gaa ned i Kjøkkenet. Hun hørte ham rummestere der . . . Tog hun ikke feil, var han inde i Spiskammerset. Næste Morgen saa hun, at han ganske rigtig havde været i Spiskammerset. Han havde spist en Mængde. „Han har været ordentlig sulten," tænkte hun. Men da Gaardsgutten skulde til Postaabneriet med Bedstefars Brev, lagde hun Mærke til, at det Brev var tykt, saa Konvolutten holdt paa at briste. „Ja, naar han, som skriver saa tungt, lager saa langt Brev, saa faar han jo ha Lov til at styrke sig . . ."

„Hvad skrev Du til Leif, Far?" spurgte Fru Ulla senere.

„Det er ikke saa let at fortælle, hvad jeg skrev," svarede den gamle Mand, og Fru Ulla spurgte ikke mere.

Ikke længe efter kom Brev fra Leif, hvori

han fortalte om den Kvinde, som han havde valgt. Han vilde gjerne gjøre alt, hvad de hjemme vilde han skulde gjøre, men her i denne Sag nytted det ikke! Han kunde aldrig skilles fra hende. Hun havde givet ham et Liv, som han aldrig havde drømt om. Han vilde, at Bedstefar og Mor og alle derhjemme skulde holde af hende. Hun havde været udsat for mange Ting i Verden. Hun havde endnu mange Uvenner. Om de hørte noget ondt om hende, skulde de ikke tro det. Slig det nu blev fortalt om hende var det Løgn. Mange snakked om hende, som ikke havde Spor Kjendskab til hende. Og selv om hun havde været hensynsløs før — nu var hun anderledes. Slig Magt, hun eiede. Slig hun var, naar hun stod midt i Glæden. Nei, han vidste ikke, hvad Livet var, før han mødte hende. Nu vidste han det. Han var lykkelig. Men han vilde bede sine Kjære hjemme om en Ting: de maatte ogsaa være glade i hende! Først da kunde han være rigtig glad. Kjære Bedstefar og Mor og Bror og Søster! allesammen maatte være glade i hende . . .

— Det var vanskeligt at svare paa Leifs Breve. Han hørte ikke, han ænsede ikke. Han skrev hver Gang mere og mere ivrigt om hende. Indtil sidste Brev, hvori han be-

rettede, at han vilde komme hjem om to Dage . . . medens der dulgt stod at læse, at hun kom med.

IV

Sent paa Kveld den Dag, sidste Brevet kom, sad Ivar Jost og hans Datter sammen. Joel og Marie var gaaet til sine Værelser . . .

Der gik en lang Stund, i hvilken de ikke talte, men Luften i Værelset var tung. Lampen stod paa Bordet og brændte. Den lyste ikke rigtig i Kveld . . .

Omsider lod det til, at Fru Ulla vilde tale. Hun saa bort paa Faren med sine opmærksomme Øine. Det var, som veiede hun de Ord, hun skulde bruge.

„Du har endnu ikke forklaret mig, hvorfor Du er saa ilde tilsinds mod Fru Bertha Gødke.“

„Det er ikke saa let at fortælle om hende . . . Jeg kan bare sige Dig, at jeg er ræd for Leif.“

„Er Du ræd for at han ikke vil blive her hjemme og tage Gaarden efter Dig?“

„Jeg er ikke saa bekymret for Gaarden her, endda den Tanke er bitter, at den skulde gaa over til Fremmede. Men den Sorg er jeg jo fortrolig med. Den havde jeg stor nok, da

Joel ikke vilde tage den. Nei, det er ogsaa andre Ting, det gjælder, Ulla."

Der kom en Pavse. Saa fortsatte den gamle:

„Ja, husker Du den Sommer, da Joel kom hjem og ikke vilde tage Gaarden. Han sagde ikke noget, men jeg er sikker paa, at noget havde hændt ham derude. Han gik altid og ruged over en og samme Tanke. Jeg tror, en Kvinde havde gjort ham ulykkelig. Men Joel var stærk. Han vandt over det. Han blev en underlig Fyr, men han blev en *Mand*, Ulla, han blev en *Mand*. Og jeg tror, han befinder sig bra som Skogingeniør. Han har jo lige fra Barn likt at rende i Skogen . . . Han blir forresten tidt længer der end nødvendig . . . Gud ved, hvad han tar sig til derinde i værste Vildskogen. Ja, ja . . . Joel er nu alligevel sig selv. Der er godt Mandstømmer i ham. Men Leif — jeg tror, han kunde bli en Pjalt, Ulla, ja jeg tror. Saa god og flink Gut, han ogsaa kan bli — jeg tror ligesaagodt, om noget særligt hænder, at han kan bli Pjalt, Ødeland, Usling."

Fru Ulla løftede Blikket og saa urolig paa sin Far. Han var hvid i Ansigtet. Hans Bryst gik op og ned.

„Han skriver til mig om hendes *Kjærlighed*.

Ja, det skriver han. Den dumme Dreng, som han er! Slige Kvindfolk . . . naar de snakker om Kjærlighed . . . de skulde piskes. Nei, fine Næser har de. De mærker strax, om et Mandfolk er skrøbeligt. For virkelig hele Mandfolk kan de ikke faa Tag i . . slige bruger dem til Glædespiger og lar dem gaa . . . Men de svagelige . . . Aa, de kan magte dem. De har baade tykt og tyndt Taug til at binde dem fast med — alskens Baand har de . . . ligetil Spindelvæv. Ah, dette Fruentimmernes Spindelvæv . . . det er det lumskeste af alt. Det, som de kan bruge saa trygt og sikkert . . . medens de gjerne kan spille forurettet og Martyr . . . Men hun kan vogte sig . . . hun kan bare prøve paa at komme her . . . her er ikke bare svagelige Mandfolk."

Der blev et Nu stille i Værelset. Fru Ullas store Øine saa raadløst paa den gamle.

„Men hvad ved Du om hende, Far?" spurgte hun.

„Jeg . . . jeg ved . . . *nok.*"

„Fordi om hun er skilt fra sin Mand, den gamle Kapteinen . . . Han skulde der nu ikke have været noget ved. Han var jo nærmest gal."

„Aa nei, det var han ikke. Jeg tænkte forresten ikke paa hendes Skilsmisse. Hvad

behøver Du forresten at vide? Læs Brevene fra Leif . . . kjend hvor han . . . hvor han synker sammen . . . hvor han er „lykkelig“, som han kalder det. Hun gir ham saamænd en god Dag. Vil bare føle, hvor hun kan magte ham, kjende det krible i Kroppen, naar han blir rigtig Klud for hende. Men hun kan vogte sig! Leif er skrøbelig, men han er sand. Han har noget i sig, som ikke maa søles til . . . Jeg hader hende, Ulla! Slige som hun er vor Dødsfjende. Men jeg vil ikke lade dem faa Magten over vore. Der er nok meget blinkende og herligt derude, hvor hun hører hjemme; men vi har ogsaa gode Værdier hos os . . . Her er Alvor og Barnlighed . . . Sligt holder ingen Glans og Styr; men kommer nogen og tramper paa det, skal de faa føle Farligheden . . . Ulla, Ulla, skal Josterne dø nu? Gaar det mod Slutten? . . . Jeg er ikke tryg for dine Børn . . . Leif sidder opgit og blødkogt nede hos hende . . . Fru Bertha Gødke . . . Joel holder sig helst langt ude i den Udørken og Vildmarken, som de før ham slos med og seired over og dyrked op . . . der gaar han med sin stille Sorg. Og Marie — saa Du, hvor hun blev ligefrem drukken i Kveld af at se paa Fotografiet . . . Da jeg aabnede Brevet i Dag, Ulla, og saa det Billed . . . jeg havde nær flænget det . . .

javist slig maatte hun se ud . . . Jeg kjendte hende. — Jeg lar Bjørnen gaa, den er god. Jeg skyder ikke Elgen . . . lad den staa i Fred i Skogen . . . Men hun, det Dyr der, hun, som æder Mandsmod og Mandsværk og Kjærlighed og Taarer bare som Lækkerier . . . Du, som er Mor, Ulla, reiser Du Dig ikke og strækker Kløer mod det. Ingen maa da hade slig Kvinde mere end en Mor . . . Ulla! — Ved Du, at Bertha Gødke har engang kjendt Joel? . . . Du har kanske anet det."

Fru Ulla nikkede taus; hendes Træk var stive, og bag hendes store Øine laa Uro og Angst hobet op.

Ivar Jost reiste sig pludselig.

„Det er sent, Ulla, vi maa gaa til Ro," sagde han.

„Gaa Du, Far, jeg vil gjerne sidde en Stund endnu."

„Har Du Lyst til at sidde alene, Ulla?"

„Ja, Far. Jeg har Lyst til at sidde alene en Stund og rigtig samle Tankerne."

„Naa ja . . . Godnat, Ulla."

„Godnat, Far."

Ivar Jost gik og Fru Ulla blev siddende stille i sin Stol. En og anden Gang nikkede hun med Hodet, maaske kom to Rynker mel-

lem hendes Øine . . . to dybe Rynker til en Kvindes at være.

De to Vinduer i Stuen, hvor Fru Ulla sad, lyste endnu en lang Stund. Da de omsider blev mørke, var Morgenen der: En Hane gol og Himlen i Øst blev lys. Morgenvinden peb i de nøgne Træer.

V

Den næste Dag gik stille hen, og den derpaafølgende ogsaa. Begge disse Dage havde deiligt Veir. Luften var stille og sølvhvid. Træernes mindste Kviste stod mod Himlen som ridset med en skarp Griffel. Nyper og vilde Æbler tindred lange Veie.

Da Skumringen den anden Dag begyndte at komme, sendte Ivar Jost to Mænd afsted for at se efter, naar Dampbaaden var i Sigte. Desuden sendtes Hest og Vogn, som skulde modtage Leif.

Hum, det kan nok hænde, at Kusken, gamle Per, undredes. Ellers naar Leif'en kom, maatte han saamænd nøies med Kariol.

Bedstefar, Mor, Joel og Marie sad sammen i Dagligstuen. De talte faa Ord. Naar nogen kom, lytted de. Marie, som var den opmærk-

somste, gav Agt paa den mindste Lyd, og to Gange havde hun hørt Dampbaade pibe . . .

„Jeg skulde ønske en Ting," hvisked hun Joel i Øret.

„Naa — hvad er det, Marie?"

„Jeg tør kanske ikke sige det."

„Aa jo, det tør Du nok."

„Jeg skulde ønske, at *hun* kom ogsaa."

Joel mumled:

„Hun kommer sikkert nok."

Gamle Jost sagde lidt efter:

„Jeg tror nogen kommer kjørende!"

„Det kjører forbi, Bedstefar," svared Joel.

Stilheden kom tilbage, ingen talede. Men det hændte, at baade den ene og den anden løfted Hodet og lytted efter fjern Piben, Sus eller Mumlen. Al den Lyd, som klinger for Øret, naar man venter, og ingen virkelig Lyd er tilstede.

Der er liden Hygge ved Mennesker, der sidder sammen, naar noget forestaar. Den ene ser paa den anden og prøver paa at løse en Gaade ved ham; thi de fleste Mennesker har hver sin Gaade. Og aldrig er Gjætningsevnen større end i saadanne Stunder . . . Af og til raabes der og svares der fra Sjæl til Sjæl.

„Reiser Du snart nordpaa, Joel?“ Det var gamle Jost, som sagde dette med høi Stemme.

Joel løfted hurtig Hovedet:

„Kjære Bedstefar . . . Du har spurgt om det før.“

Den gamle Mand saa paa sin Sønnesøn:

„Slig har Du ikke svaret mig før.“

„Vær ikke ond, Bedstefar . . . Jeg reiser snart . . . Jeg vil jo bare hilse paa Leif . . .“

„Synes Du i Grunden, *det* er nødvendigere end at reise?“

„Jeg synes, det er rimeligt, at jeg blir her en Stund, naar han kommer,“ svarede Joel . . . Stemmen skjalv lidt.

„Jeg tror . . . at det vilde have været nyttigere . . . for Dig . . . at reise, Joel.“

Gamle Jost sagde det saa roligt. Hele Tiden saa han paa Dattersønnen. Denne svarede ikke. Han blev blegere og ligesom magrere der han sad. Hans Mor saa paa ham én Gang, men ikke mere . . . og han saa hverken paa sin Bedstefar eller paa sin Mor, og kun flygtigt streifed hans Blik Søsteren. Men hun saa fra den ene til den anden uden at begribe noget . . .

I denne Dagligstue, hvor de fire Mennesker sad, kom nu et af de Øieblikke, da Sjælene spøger. Svundne Dages Hændelser og dunkel Gru for kommende bragte Tankerne til at

skjælve. Der flagrede Skygger i Værelsets Luft, de pakked sig sammen i Krogene eller rakte sig helt hen over dem, som sad derinde. Lampen stod og kjæmped, dens Væges Flamme brændte ned blandt Spøgelserne med sine klare Straaler. Men den drev dem ikke bort. De blev dristigere — en spids Skyggefinger slog forbi Lampen, der forskrækket glipped med sit Øie.

Pludselig skreg Marie i:

„Der kommer Leif!“

Dette Raab klang som kom det fra Hjertets Grund. Og hun skreg paany, glad og befriet:

„Nu kommer Leif! . . . Jeg kan høre, det er Graaen, som kjører . . . Nu kommer Leif . . .“

Ivar Jost reiste sig hurtig og gik ud i Korridoren, og de andre fulgte, Joel nølende og med lange Skridt som om han lyttede.

Yderdøren blev reven op, nogle raske Trin af en der kom — og de havde Leif imellem sig. Han fór dem om Halsen allesammen og kyssed dem . . . Han sagde ikke et Ord . . . Endnu engang tog han dem om Halsen; han nævnte deres Navne med ung varm Røst, der kjærtegnede disse Navne:

„Bedstefar!“ — „Mor!“ — „Joel!“ — „Marie!“ . . .

De saa, at han vanskelig kunde snakke. Han havde Graaden i Halsen, endda han prøved paa at smile. De kjendte ham jo igjen — saa lys og ung han var! og ubesindig! og som han holdt af dem alle! og som han saa sig omkring i Hjemmet . . . henad den lange Gang, ind i Dagligstuen og opad Vindeltrappen:

„Goddag altsammen!“

Men pludselig fór han hen til Bedstefaren og Moren og tog dem begge om Halsen:

„Vær snil mod mig, Bedstefar, og Du Mor. Vil I ikke vel? Jo I vil . . . Vær snil mod hende! Hun er glad i Jer allesammen! Jeg kan ikke holde det ud, hvis I ikke blev gode Venner med hende. Sig, at I vil være det!“

Fru Ulla klapped ham med skjælvende Hænder.

„Er din Forlovede her, Leif?“

„Ja, hun er, Mor! . . . Hun sidder i Vognen og venter . . . Jeg bad hende vente . . . Jeg vilde først snakke med Mor og Bedstefar.“

Fru Ulla sagde rolig:

„Skynd Dig at hjælpe hende ind, Leif! Hvad skal det betyde, at lade hende sidde derude!“

Leif fór mod Døren, men vendte sig hastig:

„Kjære Mor, det skal betyde, at hvis jeg havde mærket, at I ikke vilde være gode mod hende, saa skulde hun aldrig have kommet her indenfor . . . og jeg var reist bort med det samme . . . Tak allesammen, fordi I er saa gode, som I er.“

Han forsvandt derudenfor. Lidt efter kom han ind igjen og aabned Døren for nogen, der nærmed sig. En Kvinde kom ind, fulgt af Leif. Hun kom nærmere. Det var hende fra Billedet, men her kom hun levende og i Farver. Hun hilste inderligt paa dem alle. Paa Mor, paa Bedstefar, paa Joel, paa Marie . . .

Alle gik ind i Stuen. Skyggerne var der nok endnu, men de holdt sig i Krogene og lyttede. Hun stod der, kommen fra en fremmed Verden. Lampens Lys holdt Fest omkring hende, skinned hende snart lige i Ansigtet, saa hvert Træk var belyst, snart fra Siden, saa Lys og Skygger blandedes.

Hun lo og nævnte noget om den lange Reise, sagde, at hun vist saa lurvet ud. Noget af hendes Haar var ganske rigtig løsnet, og med to hvide Hænder ordned hun dette Haar . . . blot denne Bevægelse, da hun ordned Haaret og lo.

„Nu faar I gi' Taal en liden Stund,“ sagde

Leif om lidt, „jeg tror Bertha gjerne vil pudse sig efter Reisen. Hun faar vel Værelset til Haven . . . Kom saa, Bertha, jeg skal hjælpe Dig med dine Sager.“

Han sprang foran hende opad Vindeltrappen. Lidt efter kom han tilbage, saa alle i Øinene, som ventede han en god Dom.

Gamle Jost tog begge hans Hænder i sine og rystede dem. Det lyste op hos Leif.

Han saa den gamle ind i Øinene (et Blik, der syntes besværligt for Ivar Jost):

„Tak, Bedstefar . . . nu er jeg flink og stærk igjen. Jeg har været rent opreven den sidste Tid, fordi jeg troede, at I var bedrøvet for mig herhjemme.“

VI

De to Veirhaner paa Jostegaarden pegte mod Syd. Derfra kom Vinden strygende og tog hele Egnen for sig. Den rev i Husene, rusked i Træerne, saa de allersidste Blade ribbedes. Den fór ind under Stenhellerne og ulte, strøg derpaa pilsnar afsted over den flade Mo, saa Kraakerne, der vilde hjem til sine Reder i Furuskogen, maatte bakse svært med Vingerne for at naa frem.

Joel sad i Kariolen, og „Graaen“ trak. Den

gik i ren Diltetakt. Om Banen skulde naas, maatte den nok lange anderledes ud.

„Du faar nok smække løs, Per!“ raabte Joel . . . Han havde en Stund siddet i Tanker . . . „Hau, hau! Jeg kommer neppe tidsnok . . . Laan mig Tømmen . . . Nu faar det gaa med Fart.“

Joel smaldt med Svøben, saa Graaen skvat og travede det bedste, den havde lært. Det var heller ikke for tidligt; netop saavidt at Joel kom tidsnok. Det ringed for sidste Gang, da han sprang ud af Kariolen. Han selv og alle hans Opmaalingsgreier og Geværer og Fiskestænger blev slængt ind i Kupeen, da Toget alt begyndte at gaa.

Vognen, hvori Joel sad, var liden og trang. Den rystede voldsomt, mens den rumlede afsted. Lokomotivet pusted og stamped. Tidt hørtes det ud, som om der løb en langbenet Gamp foran Vognen og trak, medens den slængte de skindmagre Ben i Vei.

Det mørknede, Billetmanden kom balancerende udenfor, stak Hovedet ind gjennem Ruden og vilde ha' Billet.

„Billet? . . . Ja, hvad siger De til det, Stove, at jeg slet ingen Billet har?“ lo Joel.

„Jeg saa, Forstmesteren kom i Fart,“ sva-

rede Billetmanden. „Jeg skal greie Sagen, om De vil.“

„Tak skal De ha, Stove. Her har De Penger til Billetten . . . og lidt for Bryderiet . . .“

„Tak, mange Tak, Hr. Forstmester.“

Billetmanden gik. Joel blev alene. Det var i Grunden bra at sidde slig.

Nu skulde han til Skogs . . . maale op svære Skoge paa vildeste Heien . . . bli borte længe . . . kanske fjorten Dage, kanske en Maaned . . .

Naa, jo længer han blev deroppe des bedre.

Han sad og tænkte. Han tænkte paa de sidste Dage og hvad de havde bragt.

Det havde gaaet lettere for ham at mødes med Bertha, end han havde troet. Da de stod overfor hinanden, var de saa aabne, saa sunde begge to. De havde talt sammen og set paa hinanden. Og ikke noget gammelt Vink, ikke noget Øiekast, der kunde kalde forbigangne Ting frem.

Han havde været opreven, før hun kom. Og endnu følte han tidt en egen Tyngsel overmande sig. Hvorfor var han bleven saa underlig? Han elskede hende jo ikke mere! Den maanesyge Kjærlighed, som hun havde gydt i hans Blod, og som havde behersket hans Liv, den var jo brændt bort nu; ikke

sandt? den var slaaet ihjel, tynet, dræbt . . . Jovist den var. Han elskede hende ikke mere.

Men hun tilhørte hans Bror nu. Hvor underligt. Hun tilhørte Leif nu. Hun saa paa ham med de samme Øine, hun gav ham de samme Kjærtegn, hun løi for ham med de samme Læber.

En Smerte, som han ikke kunde forklare sig, vred sig gjennem hans Legem. Aa, han kunde forstaa den Kyskhed, der bød sligt at være Blodskamssynd, og det Nag kunde han ogsaa forstaa, der bød sig Blodskamssynd at stenes. Han hadede denne flammende Skamløshed hos hende, saa han kunde udslette hende af Jorden . . .

Bedstefar . . . vidste han det? . . . Forstod han, at Joel havde truffet Bertha Gødke før? . . . Og Mor? . . .

Ja, han var sikker paa, at de vidste det begge. De havde jo næsten ladet ham forstaa, at de vidste det. Derfor var det, at de bar det inderlige Fjendskab til hende.

Dette Fjendskab mærkedes forresten ikke, efter at hun var kommen indenfor deres Hus. De var rolige og snille. De holdt sig for sig selv . . . Men, hm, de saa nok ligegodt for det. Gud ved, hvad de tænkte paa. Bedste-

far talte aldrig om hende mere. Og Mor lod ogsaa som ingenting. Løfted bare en og anden Gang sine Øine og saa dem sløvt an . . . Aa, Mors store, sløve Øine! . . . de saa skarpere end hundrede kloge Smaafolks „skarpe“ Øine.

* * *

Han kom ud paa Kvelden til den lille Bjergby. Den laa som en sidste Station for Mennesker. Lige i Døraabningen til Vildskogen og Høifjældet.

Byen havde et Hotel med det store Navn „Dronninghotellet“. Joel kjendte Værten der fra for længe siden. Mærkelig nok var denne Vært Jøde. Mærkelig nok; for han var upraktisk og en daarlig Regnemester. To Gange havde Joel faaet gale Regninger: Jøden havde snydt sig selv med omtrent en Kvart af Beløbet.

Joel var en høit hædret Gjæst i Hotellet: I Førstningen var han misfornøiet med den Mad, han fik der, og en Dag lod han sig mærke med det. Da kom Værten ind og sagde uhyre bestemt: „De skal herefter nok blive fornøiet, Hr. Forstmester.“ Siden den Dag var alt, hvad han fik, udmærket. Kjødet var saftigt, Fisken som sprunget lige fra Vandet

i Gryden. Og alle Sauser vidned om megen Flid og stor Kyndighed.

Som mange stærke Friluftsmennesker var Joel noget af en Lækkermund. „Hvor har De faaet Deres nye Kokkepige fra, Schou?“ spurgte han Værten. „Kokkepige?“ svarede denne . . . „det er ingen Kokkepige, som laver *Deres* Mad, Hr. Forstmester. Det er min Kone, som sørger for *den* Mad.“

— Da skjønte Joel, at der virkelig blev gjort Stas af ham.

Jøden var en kraftig Gamling med grønlig, falmet Paryk. Hans Kone var yngre og havde vistnok været smuk. De havde tre deilige, mørke Unger, som formelig flød i sort Haar, sorte Øine og hvide Tænder.

Selv nu, medens Joel var optaget af mange Tanker, følte han et roligt Velvære ved at komme til Dronninghotellet, hvor han vidste, Gjæstfrihed og et godt Bord vented ham. Han hilste glad paa Værten: „Goddag, kjære Schou . . . hvordan staar det til? . . . og Deres Kone og Børnene? . . . det glæder mig! hils inde! Aa, jeg er sulten, Schou . . . Jeg stoler paa Dem.“

Lidt efter sad han i Spisestuen med det enerstrøede Gulv. Han spiste og drak og Schou stod hos og snakkede. Og Joel svared

saamæn. Han holdt af at prate med sin Vært, og hvad denne fortalte, interesserede ham desuden. Som nu, da han fortalte, at Folk i forrige Uge havde seet Bjørnen ligge og kikke ned fra det høieste bratte Fjæld i Nord . . . Ja, nogle syntes at høre, at den brummede. Naa, den skulde vel snart i Hi . . . vidste vel neppe, hvad den gjorde for Søvnighed . . . Men en Ting var sikkert: Børnene skulde ikke mere faa Lov til at rende for uvornt til Skogs. Ja, og nu fik Forstmesteren ogsaa passe sig . . . Hvor langt gik Reisen? . . . helt til Tussevandet? Ja, det var vel Skogene, der saa skulde ses efter . . . Mange Fantefølger paa de Kanter . . .“

„Aa, jeg er ikke ræd for noget af det, De nævner, Schou . . . hverken for Fanten eller for Bjørnen . . . Og husk at jeg reiser jo ikke alene . . .“

„Nei, nei . . . det var jo saa . . .“

VII

Senere paa Kveld sad han i sit Værelse. Udenfor peb Vinden. Noget suste længer borte fra. Han gik hen til Vinduet og saa ud. Det maatte bestemt være Skogen derborte, som denne Sus kom fra.

En tynd Halvmaane kikked op bag det lave Berg. Den lyste ikke. Den gjorde med sin krumme Klo paa Himlen det umaadelige Rum derudenfor endnu gaadefuldere.

Han gik tilbage igjen og satte sig.

Besynderligt! For en Stund siden var hans Tanker saa adspredte. Han snakkede med Schou om alle mulige Ting. Nu mærked han, at den trætte Ensomhedsfølelse fra Dagene før paa ny kom over ham, da hans Livs fixe Ideer og Tanker stak Hodet frem og mimrede og hviskede.

Hvad hvisked og mimred de om? Om det sydende, meningsløse Liv, som dengang havde gjennemglødet ham. Om den hede Løgn, som dengang havde besat ham. De forskjelligste, mest modstridende Ord flakked paa hans Læber, naar han vilde tale om Bertha Gødke. Flammen havde været der; men hvad havde næret denne Ild? Han havde engang under en Ildebrand set en Hob glødende Ildmørje, hvoraf Luen slog op. Ingen kunde bestemme Tønderets Beskaffenhed; men det brændte med syvfarvede Tunger. Selv Murens graa Stene brændte med gjennemsigtig grøn Helvedflamme.

Saadan med ham dengang for Aar tilbage . . . Og nu i denne sidste Tid: En Brand

fra før, som han længe havde troet død, løfted paany sine Tunger.

Han saa hende, da hun i Gaar kom ind! Hvilken egen Følelse, da hun stod i Stuen!

At det var hende som stod der! Bertha Gødke! Det samme Legem. Det samme Hoved. Alt som dengang. Den forunderlige Skikkelse, saa svaj, saa fuld af Kvinde. Og Ansigtet, dette der ikke sjelden minded om en Maske, lysende af Gaader og dulgte Smil.

Saa meget han husked nu. Natten og Ensomheden heroppe i denne fattige Egn — ak, den dulmede ikke. De uudslukkelige Minder reiste sig som vilde Fakler i denne sorte Ødemark. De strakte sig med tusind Glimt fra Livet før. I Gaar, da hun kom, kom sammen med hende Sus fra en bevæget Verden. Og da hun hilste paa ham, vilde hun nok lade behersket, men over hendes Ansigt fór alligevel det Smil, som hun vidste han kjendte saa godt, det trætte Smil fuldt af Lidenskab og Melankoli, hvori han kunde synke hen i al Evighed.

Og da hun senere sad ved Maries Side, da hun sad der, erfaren og straalende, ved den spinkle Piges Side, da hun sad der og dvælede i denne sin matte Glans og vendte de graa, troløse Øine langsomt mod ham —

da syntes han, at de mellemliggende Aar var borte. Bedstefar, Mor, Leif var borte . . . Hun sad hos *ham;* han iagttog hende: noget gjærede i hendes Hoved, hun vilde prøve paa at overliste ham. Og han var i sit „Rovdyrhjørne“, som hun sagde . . . speided hendes Tanker ud af den mindste Rykning i hendes Mine . . .

Eller han seirede maaske, blev den største og gladeste af dem begge. Ikke glad med Munterhedens Latter; men glad som en, hvem Glæden har gjort stum og søvngjængeragtig. I hvem den nye Følelse sprænger paa, saa alle Ord blir til Støn eller Andagt.

De tusind Billeder jog ham forbi. De tusind Syn! Dage med ny Sol paa Himlen skinnende henover Gader og Boulevarder, der for hans ophidsede Syn saaes badet i mørkladen Purpur, Aftener der sank dødblege hen, efterladende sig en sød Uro, og lange Nætter, naar hendes Læber blev stive og forunderligt smertesvungne, og Skyggen under hendes Øine blev altfor dyb.

Han stansed og blev bleg. Maaske havde han tænkt for stærkt: uden at han vidste og vilde det, gløded noget heftigt op hos ham. En Tanke fødtes hos ham, en af de hede, fyldige Tanker fra *dengang*. Den trak lang-

somt gjennem hans Sjæl, og der laa en Fure efter den, der brændte som Ild. Omkring den syded Blodet. Han følte hendes Nærhed. Han følte den Uro, den Magt og den Længsel, som hun altid havde skaffet ham. Hadet og Bitterheden følte han ogsaa. Men alt forgyldtes — selv hendes Løgn. Hun steg frem som Byernes utæmmede Dyr. Hun krøb langs Gaderne, ind i Menneskenes Huse, den varme Huntiger, hun var. Hun som elsked sin vilde Magt. Hun som elsked Mandens Extase.

Saa gjenkjendte han ogsaa det Nu, da han pludselig med forfærdelig Smerte saa, at han havde taget feil . . . Og den lange, lange Tid, der siden fulgte, da han saa, at alt som han troede var herligt, havde været Bedrag. Da han gjennemlevede utænkelige Dage og Nætter, medens han dræbte hende hos sig.

Gifted hun sig saa med Kaptein Gødke? Javist, hvorfor ikke? . . . Og skiltes hun fra ham kort efter? Javel gjorde hun . . . hvad vidste igrunden han, Joel?

Han sad en Stund og tænkte. Saa pludselig trængte den Tanke sig først af alle:

„Hun har krænket mig! Hun har haanet mig! Hun har agtet mig ynkelig ringe!“

Noget iskoldt kjølede pludselig hans Veg-

hed. Hans Selvfølelse og hans Kjærlighed til sig selv gjorde sig gjældende og jog alt andet bort. Som de fleste stærke og tungsindige Mennesker elskede han sig selv dybt og inderligt. Han vidste neppe af det selv; men han gjorde det. Hans Selvfølelse var hans Væsens Inderste. Mennesker af stærk og tung Natur, som er bleven skuffet i Verden — deres Selvfølelse er dyb som Helvede. Andre muntre og dygtige Menneskers Selvfølelse er smaa kneisende Spir, ja tidt hele Taarne, som gaar mod Himlen og fortoner sig i det blaa, maaske helt ind i Skyerne. Den raaber: „her er jeg! kom ikke her! Se, hvor høi jeg er!“ Dens Stolthed er tidt helt troskyldig, og den beundres af Mængden. Men dens Grundpiller rækker ikke mange Fod under Jorden. Den ensommes Selvfølelse bider Tænderne sammen, og Tungen tier. Den kneiser ikke for alles Blikke. Den voxer i Dybet, altid stum. Først naar den naar Vanviddets Dag, hinsides Natten, løfter den sin Røst, først da ler den og raaber henrykt mod Himlen: „Jeg er Konge! Jeg er Gud!“

Men længe før mumler den ensomme hen for sig: „Vover nogen at røre *mig?*“ . . .

„Hun har krænket mig! hun har haanet mig!“

Det var nok. Hadet flammede op, skummede rigeligt som Havets svovlgule Bølger over det vege Syn . . .

* * *

Og dog — denne Aske fra det sammensunkne Baal . . . var den nu ogsaa for altid død og kold?

Ja den var! Og kom nogen Ildslue frem — han skulde være Mand for at slaa den ned!

* * *

Saa uroligt hans Tanker tumlede sig i Kveld. Gud ved, om denne Ensomhed, som han havde valgt, gavned ham. Mon han ikke heller skulde have holdt sig i Byernes Uro og forjættende Virvar, istedenfor at bli Skogmand heroppe?

Naa, dette var nu alligevel hans første Hjem, og i Længden var det maaske bedst for ham at færdes heroppe blandt Folk, som aldrig var vege, som tidt lo, selv om Sorg tynged dem. Sundt at føle den Tryghed, som haardt Arbeide fører med, den glubske Sult før Maaltidet, det legemlige Velvære, naar man

gik med spændte Muskler, de lange Strabadser, Trætheden efter endt Dagværk, naar den stærke Søvn knuged ham under sig.

* * *

Og dog — hvorfra kom disse Drømme, der kunde sprænge hans Søvn? Naar han vaagned i Teltet med forvirrede Ord over Læben efter et altfor sært Drømmesyn, medens Savnet brændte hans Sjæl i den hjælpeløse Nat. . . . Og disse fjerne Ord, der suste i hans Sind, selv naar han vaagen gik de besværlige Veie mod Storm og Skog.

* * *

Nu var det sent, og han var træt af at mindes. Hans Skoghugstmænd kom tidlig næste Dag. Han maatte lægge sig og se til at faa sove.

VIII

En god, solid — en rigtig sammentømret Søvn! Hvor den bragte ham Hvile for alt. Hvor han kjendte sig stærk, da han vaagnede.

Han reiste sig op i Sengen og saa ud. Det var lys Dag. Solen skinned. Han sprang

op, klædte sig paa og gik nedenunder. Udenfor Hotellet sad hans tre Skogmænd og ventet paa ham. De røg stærk Tobak af sine Snadder. Blaa Skyer svæved bort i den kølige Morgen.

Han spiste Frokost med en Graadighed, saa han maatte næsten le, endda han havde Munden fuld af Mad: Ha, det tog paa Kræfterne at holde slig Mindefest, som han havde holdt i Gaarkveld til langt paa Nat. Han havde siddet deroppe paa sit Kammer som en skummel Blotmand og galdret alle de Ting frem, som hans Liv havde bragt: Elskov og Had og Henrykkelse og Drømmesyn . . . Gud bevares! Godt at han var slig Hardhaus, der kunde holde Stand. Ja, for *det* kunde han. Han følte ingenting i Dag, ikke Tømmermænd engang. Det var alligevel herligt at kjende, at man var fri, selv om en Mindesvir uroede nu og da. Det var herligt at kjende, at man havde vundet over noget rigtig svært . . . Aa, ingenting skulde nu faa Bugt med ham.

Nu var en vakker Dag for Haanden. Han skulde puste i den kjølige Oktoberluft. Han skulde høre Sus fra Skogen. Og deroppe ved Tussevand . . . han vidste det: store Fugle vilde flyve op, og sætte sig længer borte og udstøde lange Hauk, som gjorde de Nar. Og

Jerven vilde tasse i Skogbunden. Og Solen vilde omsider synke mellem Skyer som fjerne rygende Baal. Da vilde Julius Stril, den ældste af hans Skogmænd, sætte Næven for Munden og brøle, som Elgoxen brøler i Brunsttiden . . . og et Forundringsgys vilde gaa gennem Skogen. Stak lodne Hoveder med Grene og Takker frem under Fyrretræerne og de tætte Graner? Gloede store Øine mod Barhytten? Midt om Natten kom kanske en Skygge frem fra Krattet. Det var Elgens Hun. Den veirede saa den brede Snude skjalv. Øinene gnistrede bag den myge, farvede Hinde . . . .

„Farvel Schou, og Tak for denne Gang. Aa, jeg kommer igjen om en fjorten Dage eller saa.“

Joel og hans Skogmænd gik afsted. Vei og Sti og Berg og Bakker svandt bag dem. De stansed nu og da foran et ensomt Bondehus og holdt Rast. Saa videre i Vei.

Efterhaanden blev Stien smalere og mere knudret, Husene forsvandt — og tilslut blæste det koldt dem imøde. De var komne paa Tussefjældet. Hist borte laa Tussevandet, sort og dybt, halvveis omkring det og milevidt indover strakte Fyrreskogen sig.

„Se, der har alt Sneen lagt sig,“ sagde

Joel og pegte paa nogle skinnende Bjerge langt borte, der ragede frem, blaa af Sne og Kulde.

„Den maa være kommen de sidste Dagene," svarede en af Skogmændene. „Jeg var paa Fiske her i forrige Uge, og da saa jeg ingen Sne."

Det var sent paa Eftermiddagen nu. De fandt en Plads lige ved Tussevandet, hvor de vilde opholde sig om Natten.

Saa sært dette Tussevand var. Havde det faaet Navn efter Fjældviddens Troldskab og Tusser?

Det laa altid urørligt, og det var dog altid i Bevægelse. Det sugede alle Fjældets Bække og Kilder til sig; men havde selv intet Afløb. Bjergets Dyb slugte, hvad dets Overflade gav.

I Morgenskjæret kunde Tussevandet le og fryde sig, naar Solskyerne gav det sin Pragt. Men ellers saa det uhyggeligt ud. Dets Flade havde et Øies Væsen. Det kunde stirre, det kunde briste. Dets Dyb eiede et Indre. Der kunde ved Tussevandet høres Lyd, ikke blot fra Stranden, men langt ude fra, Lyd, der satte sig i Øret mumled: „hvad er jeg — hører Du? hører Du mig?" Og den saa

adspurgte nikkede: „Ja — jeg hører Dig . . . Men hvem er Du? . . .“ Indtil han løb afsted og syntes at det blikstille Vand vilde trække ham til sig.

* * *

Julius Stril gjorde nogle Kast med Flu og trak tre store Ørret, som han stegte til Aftensmaden.

De spiste sig mætte, Joel og hans Skogfolk. Derpaa huggede de Grankviste af og bygged en Barhytte. I den sov de nu Natten over, og de sov godt. Næste Dag begyndte de Arbeidet. Joel sprang omkring her og der, tog Maal og sigtede. De andre fulgte. Eller Joel stod selv stille og gav Ordre, og de andre fór frem og tilbage. Alle var hede af Anstrængelse. I den blanke Høstluft stod en hel Damp om dem.

De maalte Skogen, lagde Kort og flytted sig længer og længer mod Nord. Tussevandet saaes som en blaa Sten, svandt tilsidst hen bag Bjergene. Endnu længer mod Nord bar det — indtil Tusseskogen omsider hørte op. Syv Dage havde det taget at maale den til sidste Træ . . .

IX

Efter nogle Dages Jagt paa Heien, stod Joel en Kveld atter ved Tussevandet. Han længted i Grunden hjem nu. Vinden havde vel gjennemblæst ham i al denne Tid, saa han var afsvalet nok siden første Kveld. Slige gamle Skader kunde nok beskjæftige ham en sentimental Kveldstund; men nogen egentlig Magt havde de ikke over ham. Gud ved forresten, hvorfor Folk var saa bange for alle Ting her i Verden, der ikke var som to til fire. Han, Joel, var ikke bange. Det han havde gaaet igjennem, havde gjort ham dobbelt saa stærk som før.

— Joel sov i en af de Bondegaarde, som laa ved Veien. Tidlig næste Morgen var han oppe og ude. Drev han saa videre i Vei og det med god Fart. Noget over Middag saa han „Dronninghotellet“ løfte sig over de smaa énetages Huse, som omgav det.

„God Dag, Schou! her har De mig igjen!“

„Jaha, jeg ser det. Forstmesteren ser frisk og stærk ud. Saa Turen gik vel sin gode Gang.“

„Aaja . . . kan ikke klage paa den.“

Den gamle Fyr raabte pludselig:

„Det er sandt, Forstmester . . . her har

været Folk og spurgt efter Dem. Deres Bror og en Dame . . . det var maaske hans Frue."

„Hvad siger De, Schou? Min Bror og . . . Naar var de her?"

„De var her i Gaar. De skulde besøge Doktor Hauk paa Løkken . . . Ja, saa vilde de jo ha' Moro af at træffe Forstmesteren, naar De kom igjen. De bor nok paa Løkken nu . . . Veien er jo ikke længer end at den kan overkommes."

„Aa, nei, jeg kjender Veien . . . saa lang er den jo ikke."

„Vil Forstmesteren ha' Skyds derbort. Jeg skal strax gi' Besked, om De ønsker den."

„Aa, nei, Schou . . . jeg skal ikke ha' Skyds derbort. Ikke nu ialfald. Jeg blir hos Dem i Nat. Jeg kan vel faa mit Kammer igjen."

„Ja, det kan Forstmesteren saa gjerne faa. Saa, De skal bli' her Resten af Dagen? Ja da kunde det jo hænde, at De træffer dem alligevel . . . for Damen sagde til mig . . . det var det sidste, hun sagde . . . hun sa' det saa'n i al Gemytlighed til mig alene, at jeg skulde sige fra hende, at Forstmesteren maatte endelig komme derbort . . . og hvis De ikke kom en af de første Dagerne, saa

vilde hun komme her og hente Dem . . . Og saa lo hun saa glædeligt . . . nydelig Dame!“

Joel gik op paa sit Kammer og skiftede Tøi efter sin Reise. Han gjorde det hastigt og rastløst. Han stansede af og til, som faldt han i Tanker, drev saa paa igjen, hastigt og rastløst som før.

„De er hos Doktor Hauk . . . ha, ha, de besøger gamle Johannes Svante Hauk paa Løkken! . . . Hvorfor ialverden netop ham . . . og hvad bruger de som Paaskud . . . Vi har jo aldrig haft noget med ham at gjøre . . . hvordan har de meldt sig hos ham? . . .

„Det er dit Paafund dette, Bertha!“ mumlede han stille, „Du har fundet paa dette! Jeg ved det, jeg føler det! Du vilde herhen og ta' imod mig . . . gi' mig et bitte lidet Vink . . . som alligevel Du vel at mærke ikke behøvede at kjendes ved, om Vinket ikke hjalp . . . Du skal alligevel ikke gjøre Dig disse Anstrængelser. De vil ikke hjælpe noget . . . Og hvad skulde de hjælpe til . . . Nei, naturligvis . . . Du har ikke et Øieblik tænkt, at det skulde hjælpe til noget . . . Gud fri Dig, ikke en ganske liden Tanke paa, at det skulde bevirke noget reelt i nogen Retning . . . nei, bare en Smule Uryddighed, lidt Slam . . . det kan være nok for Dig ialfald for det første . . .

En bra Hest trænger en vis Portion Havre om Dagen for at være blank og spænstig . . . En Kvinde som Du trænger en vis Portion Løgn hver evige Dag, ellers er hun ikke ganske saa blank, som hun skal være, ikke saa yndig nervøs, ikke med den Smule Uro i Øinene, som gjør hende uimodstaaelig.

Joel gik ned igjen og satte sig paa Bænken udenfor Hotellet; det var udpaa Eftermiddagen.

Nogen kom kjørende i fuld Fart og svingede op foran Døren. Joel fór ligefrem op: det var jo Doktor Hauk, som kom.

En liden Gut sad bagpaa den dobbelte Kariol; men Hauk kjørte Hesten selv.

Da han fik Øie paa Joel, vinkede han med Haanden og raabte Goddag. Gutten hoppede ned og spændte Remmen, som holdt Læderet, op og hjalp Doktoren af med overflødige Plæd og Skjærf.

„Goddag, Forstmester! staar godt til? . . . netop kommen tilbage fra Skauen? — hva'? . . . De har vel alt faat vide, hvad for udmærket venter Dem. Kvægelse efter Arbeidet, hva'? . . . Naa, De ta'r selvfølgelig med strax . . . De ser, jeg kommer for at hente Dem . . . Naa ja . . . det vil jo sige . . . her er ikke Tale om Bryderi . . . jeg var netop paa disse Kanter . . . skulde se til et Par Patienter . . .

Vidste jo, at Bror og Svigerinde gjerne vilde ha' Dem fat . . . Tænkte: nu reiser jeg indom og tar ham med . . . stor Glæde paa dem begge, naar vi kommer . . . Men hør nu . . . ikke sandt: De tar med strax? . . . Schou lar nok Kufferterne bringe ned."

Joel svarede smilende:

„Men kjære Doktor Hauk, dette er da minsandten en mærkelig Historie. De er jo den elskværdigste Mand i Verden, og vi kjender Dem jo godt nok, og De vilde vist ikke lukke Døren, naar vi kom; det ved vi jo . . . men, he, hvordan i al Verden er nu alt dette gaaet til alligevel? . . . slig pludselig at besøge Dem, bli' hos Dem Nat og Dag . . . det hører der ligesom mere til . . ."

Doktoren lo inderlig godt.

„Ja, ikke sandt?" raabte han, „et rent Svineheld! det maa De nok sige! For mig ialfald. *Jeg* havde jo ikke ventet det. Men Gud bevare mig, slig Glæde jeg har faat. Jo, det forstaar De sikkert: gammel, enslig Pebersvend, holder af at ha' det godt, spise godt, nu og da et godt Glas Vin . . . forstaar sig paa noget af hvert, læser med Interesse, snakker med Folk . . . helst med dem, som er klogere end han selv . . . Dagene triller ganske jevne afsted . . . Hvert Nytaar siger

man: Herregud . . . nyt Aar igjen! . . . Ingen Ting andet . . . Saa pludselig Besøg af to deilige, forelskede, unge Mennesker . . . Han en flink ung Mand, hun en deilig ung Kvinde, som nok kan gi' en Mands Ungdom nok at bestille i mange Henseender . . . De forstaar, hei hop: pludselig Kulør over Veien, hvor En gaar saa temmelig drøvelig . . . pludselig Solskin midt ind i min . . . he, he, begyndende Vinter . . . hvad? . . . Varme Sanser og Kjærlighed midt i mine Pebersvendstuer, hvad? . . . Og saa rørende fra hendes Side . . . Ja, for De maa ikke tro, at denne Tur til mig var Paafund af ham, Leif! Nei, den Støder, han havde sgu ikke fundet paa det . . . Nei, det var hende . . . De havde nok paa en eller anden Maade snakket i Jostegaarden noget om, at Doktor Hauk boede paa disse Kanter . . . Saa havde hun raabt: „Doktor Hauk, ham skulde jeg ha' Lyst til at hilse paa . . . ham kjender jeg . . . helt fra jeg var liden." Og da hun kom ind til mig, der jeg sad og mindst drømte om sligt, saa lo hun til mig: „Goddag, Hauk . . . kjender De mig igjen . . . fra for rigtig længe siden . . . Bertha . . . naa da! Bertha, saa stavede hun: T-h-u-n-e . . . hvad siger det? Bertha Thune . . . Naa, vil De saa sige Goddag til mig?"

Ja, det maatte hun tro, jeg vilde . . . Jovel, jeg havde jo kjendt hendes Mor . . . som ung havde jeg været Huslæge hos Thunes . . . Jo da, hun havde siddet paa Fanget mit og læst i Abc'en . . . se, sligt Smaatteri havde hun husket i mange Aar . . . Jeg husked det sgu ikke; men saa meget mere rørende er det, at hun husker det, saa hun kan fortælle mig det fra Ende til anden . . . Ja, kom saa . . . der har vi Sagerne . . . naa, Lars!" raabte han til Gutten, „se nu til at rappe Dig. Bind Kufferten godt fast bagpaa. Disse Stænger kan jo ligge her foran . . .

Men kjære Dem, Jost," brød han pludselig af. „De staar jo, som om De betænker Dem. Men hvad ialverden? . . . Der er da ikke noget i Veien . . . De Betænkeligheder, De antyded før . . . aa, hvad? . . . nu maa de da allenfals pakke sig . . . nu jeg selv kommer og henter Dem . . . Lad os nu være hyggelige mod hverandre, hvad? . . . Husk paa . . . det var vel nærmest for at møde Dem, at de tog hele Turen."

„Ja, ja, Doktor Hauk," lo Joel, „saa lad os drive i Vei! Og Tak faar De jo ha', fordi De kom efter mig."

„Der gik den i Orden," raabte Doktoren fornøiet . . . „Ja, ja, stig saa op ved min

grønne Side! Farvel, Schou, og undskyld, jeg tar Gjæsten Deres fra Dem. Han kommer nok igjen, skal De se, reiser nok ellers forbi Johannes Svante Hauk . . . Hei, hyp san! vil Du saa se at rappe Dig i Vei, Gampen.“

Doktor Johannes Svante Hauk var svært oppe. Mens Hesten lagde i Vei saa fort, den kunde, snakked han og lo; af og til smeldte han i Luften med Svøben, saa Hesten slog over i stakaandet Galop. „Hya, ho!“ satte han i, „det gjør Du Ret i, din gamle Ramp! spark op med Læggene dine saa godt, Du kan . . . Skulde Ret og Rigtigt være, kom vi nu kjørende i Firspand, saa susende og lynende, at En fik Brug for alt Modet sit, som En sidder og klammer inde med heroppe . . . Hæ, hvad mener De, Forstmester? . . . skulde vi ikke komme standsmæssigt, naar vi træffer det deiligste Kvindfolk, som findes . . . Hæ, svarer De ikke? . . . De har da vel ikke gaa't Dem saa fast deroppe i Skauen, at De ikke kan se, at hun er deilig? Gud bære mig for Dem, vogt Dem, siger jeg ligeud . . . Jeg begriber ikke den Mand, som ikke blir tomset, naar han lærer sligt Kvindfolk at kjende . . . Men, kan forresten være, at nogen siger som de pene Mandfolk, der besøgte mig i Gaaraftes . . . jo da, Sagføreren og hans Fuld-

mægtig og endnu én fortalte mig, at de ikke syntes om hende, fordi hun var „ukvindelig“ . . . ak ja, de snille og pent dannede Mænderne vilde ha' noget af det „evigt kvindelige“ — hæ? Sludder, svarte jeg, hun dér er sgu evig kvindelig i allerhøieste Grad! Hun har nok til at mæske ti almindelige, magre Fruer og Frøkener. Naa, kan forresten være, at hun ikke er for enhver Fladfisk — Gudskelov, kanske hun er egentlig mest for Liebhabere . . . men Gud trøste den, som blir Liebhaber der, hva'? puh, jeg tror, jeg blir skrullet paa mine gamle Dage . . . ja Gu' ja, san . . . naa, forstaa nu ikke andet end, at dette er Spøg . . . saa halvveis da . . . lidt forlibt kan vel en gammel Fyr faa Lov til at bli'. Ved selvfølgelig, at det er gavnløst i alle Ender og Kanter . . . Naa, bare en Smule nu og da, saa er En glad . . . Et lyst Smil, saa tænker En: ja, ja, det Smil var vakkert nok, og det var til mig . . . Aa, I, som er unge! I har det godt . . . det ved En først rigtig, naar En er blit gammel.“

Joel svarede roligt:

„Hun hører til den Slags Mennesker, som jeg ikke er sikker paa, En skal kjende saa rigtig nøie . . . Eller jeg tror, En maa være meget barnlig, om En kan tro dem i Længden.“

„Hm, De nævnte noget om, at man ikke skal kjende dem nøiere. Nuvel, men det er da godt, at noget kan skinne En i Øinene i dette dumme Liv . . . selv om det bare er en Chimære.“

„Javel . . . sætter man ikke større Ting ind, saa kan slig Kvinde være god nok. Men er Livet En dyrebart, saa skal man ikke gi' *det* til hende, som kanske er det bedste, man har.“

„Hm,“ svarede Doktor Hauk alvorlig, „De siger man *skal* ikke . . . men man gjør det alligevel. Forresten . . . muligvis er der noget i det, De siger . . . Leif, Deres Bror, skulde neppe ha' truffet hende. Den blonde Fyr! Som han er bleven kantet i Ansigtet, hvad? og alvorlig. Han kan nok le! men Alvoret er bag. Han har noget rent ud sagt desperat ved sig. Javel, javel, det er jo tosket af mig det, at Livet er Nul og nix . . . Leif har allenfals noget som har sit Værd . . . hm, hun skulde kanske ikke ha' valgt ham . . . hun skulde ikke ha' slig Magt over ham, kanske. Gud bevare mig, hvor hans Øine er fanatiske: Hun er Liv og Død for ham.“

Jeg tror nok en Kvinde som hun kan dræbe Livet, om en gir hende det.“

Doktor Hauk taug bom stille en Stund:

„Ja, ja,“ sagde han saa, „hun hører til de Kvinder, som hidser uden at nære. Jeg kjender dem. Og sandt at sige: jeg saa hende strax, som hun var . . . Komet? . . . hvad? . . . Komet? Ikke sandt? . . . En ser den paa Himlen . . . den straaler ligesom en Stjerne . . . Har endda en lang Hale efter efter . . . Symbol kan vi jo sige paa noget af hvert . . . Naa, denne Stjerne kommer nærmere, straaler endnu mere; man tror, at det mærkeligste vil komme! Saa glider man løs paa den . . . den blir væk . . . Dunst, Gas . . . javel, der er noget i det . . . Men hvad skal En sige? . . .

„Naa,“ brød han af, „I Vestlændinger er nu saa svært alvorlige. Det gjælder mere Liv og Død for Jer? Vi Østlændinger er lettere i os, kan lettere ta Stødet, skvætter lettere undaf, naar det gjælder. Vi forliber os i slig Kvinde, som man bør forlibe sig i hende . . . eller vi lar kanske helt være. Men De har Ret, Jost. Leif er svært betaget . . . svært, svært! . . . Hm, fra det ene til det andet: Gamle Bedstefar kan vel ikke rigtig med hende? . . . Hun er vel ikke af hans Folk, hvad?“

„Naar En er saa gammel som Bedstefar, saa har En jo set lidt af hvert . . .“

„Ja vel, ja vel! Bedstefar skjønner sig paa noget af hvert . . . han forstod nok meget, da han saa hende . . . Men hør nu, Jost! Lad nu dette glide over . . . I Kveld kan De ialtfald la' være at tænke paa det . . . Om en halv Times Tid er vi fremme . . . lad saa alt være udmærket . . . Hm, hun er jo ikke pur ung mere . . . en syv og tyve eller saa. Leif er vel neppe saa gammel . . . Slige erfarne Kvinder pleier ofte at bli' rolige og gode sammen med en ung, forelsket Mand. Kanske hun faar et Barn. Det vil vel hjelpe."

Joel svarede ikke. Doktoren saa hurtigt paa ham og vedblev saa:

„Vi faar være snille og hjælpsomme, Jost. Det nytter ikke at fare uvornt frem. Vær nu snil, naar vi kommer frem. Jeg mærker, at De ikke liker hende . . . Men det vilde ikke være morsomt, om De kom, som en Bussemand saa alvorlig."

Han smaldt med Svøben.

„Saa maatte De heller ha' sagt rent og skjært nei, da jeg kom for at hente Dem. Hvorfor sagde De ikke nei da?"

Joel svarede:

„Hvorfor jeg ikke sagde nei? Jeg ved ikke. Jeg ved ikke, hvorfor jeg sidder her nu. Forresten . . . om jeg havde sagt nei — det

vilde ogsaa ha' haft sine Vanskeligheder. Jeg ynder ikke at demonstrere . . . Hvad maatte min Bror tænke?"

„Ei, ei, der ser vi Huset alt," raabte Doktoren. „Nu vil vi ta' os et Bæger Portvin, saa Humøret kan gaa lidt tilveirs. God Portvin kan De tro . . . Faar den fra en Skipper som har gammel Forbindelse paa Portugal. En fordømt gammel Smugler . . . Naa, jeg er ogsaa Smugler, naar jeg kan komme til . . . Toldvæsenet er en ganske forældet Indretning . . . Nu skal De smage Portvin! Saa staa nu stil, Gampen! Pto, Pto!"

IX

Det var Skumring da, Doktor Hauk og Joel naaede Løkken. Der blev tændt Lampe strax. Doktoren snakked den hele Tid, og de andre svarte, og Stemningen blev munter. Joel gav sin Del med.

Lidt efter gik man til Bords. Der var god Mad for sultne Maver, og det var netop det, de alle havde: Leif og Bertha Gødke havde travet omkring i Haven og i Omegnen, og Doktoren og Joel havde haft sin Kjøretur.

Efter Aftensbordet sad de et Par Timer sammen, før de gik til deres Værelser.

Doktor Svante Hauks Hus var et af de store Træhuse med mange Værelser og Kamre. Doktoren fulgte enhver til sit . . . .

Joel sad oppe paa sit Kammer, som var anvist ham.

Han gjorde nogle Beregninger. Han prøvede paa at bruge sine Tanker og sin Evne for at komme bort fra det Blik, hun havde givet ham, da de brød op. „Godnat," sagde de alle, — „Godnat," sagde hun. Og et Øieblik, medens ingen uden han saa hende, lod hun de hvide Hænder hænge, lod hun alt hænge, som i Erindring og Sorg. Ansigtet blev storslagent træt, Øinene saa paa ham med dette lange dvælende Blik, hvori Vildskaben lurede . . . hun krøb ligesom hen for ham, lagde sig om ham og omsnoede ham . . . ligesom hun havde gjort dengang for længe siden.

Det var svageligt af ham, at han nu sad og tænkte; men Fristelsen var for stor. Han gav sig over. Han mindedes ikke *hende,* men sig selv . . . sig selv fra dengang han havde aandet saa dybt som aldrig før eller siden . . . han tog Hadet bort alligevel denne Stund . . . lod Tiden fra dengang ligge løsreven og flyde . . . som en Skaal med Olie, hvori Vægen brændte med den lyse Flamme . . .

Hvor Vinden suste derudenfor . . . den kom fra Havet og Vidderne . . . Og her sad han, den uvorne Fyr, saa umulig opreven og drømte og fablede . . . Han som vilde være saa stærk! . . . Hvad havde han gjort, da hun gav ham sit Blik? . . . havde han ikke taget det? Jo et Øieblik havde han suget hende til sig . . . Da havde hun bøiet sit Hoved og smilet umærkeligt, som takked hun ham.

Skulde han ikke have staaet imod? Skulde han ikke have staaet imod for Leifs Skyld? Nu havde han dog givet hende et Blik . . . Det mørke bibelske Ord randt ham i Hu: „Hvo, som *ser* paa en Kvinde . . .“

Det var, som Doktoren sagde: Leif var bleven forandret. Joel havde set det den første Dag, Leif kom. Men nu saa han det tydeligere. Leif havde dens Øine, som sætter alt ind paa ét Kort . . . Slige Øine havde han set hos Spilleren, der følger den hoppende og springende Kugle, eller hos Soldaten, der skal i Kamp.

Men naar hans Øine nu og da var rolige, straalede de lykkeligere end andres Øine. Den første Kveld, han var paa Jostegaarden med Bertha: han havde taget hende i Haanden og seet paa hende . . . Herregud, hans Øine

blev taareblændte . . . og saa havde han seet paa sin Mor og kysset hendes Haand: „Tak, tak, Mor, Du, som gav mig Liv, saa jeg kunde træffe hende . . .“

Bror Leif! Den tynde Staalfjer skulde bare ikke faa for haardt et Stød, da kunde den pludselig springe.

Joel vilde tænke meget paa sin Bror. Det hjalp. Han blev frommere i Sindet, naar han saa ham for sig.

Leif skulde blive paa Jostegaarden. Han selv, Joel, vilde søge Embede andetsteds.

Hm, Bertha . . . skulde hun bli' paa Jostegaarden? Hun, som var By først og sidst og ikke andet end By. Hvordan skulde det ordnes?

Naa, det kunde ordnes. Bedstefar og Mor var vel halvveis forberedt paa, at Jostegaarden sluttede af med dem. Gaarden kunde sælges. Fin, blank Gaard som den var. Leif fik ta' sig andet for. Han var flink og kundskabsrig nok.

Men det vigtige Spørgsmaal var det: Hendes Forbindelse med Leif — var den en ny Leg, et nyt Lune? Hun maatte jo se, at hans Livs Sandhed lyste fra hans Øine. Hun kunde ikke lade være at se hans Munds Alvor, naar

den talte. Hun maatte mærke, at han trak sin Aande for hende . . .

Var dette noget, hun havde fremkaldt med Hensigt, og som hun nu nød med et halvtaabent Blik og med et dovent Smil? Varmede hun sig i de hede Straaler af den første store Lidenskab, der strømmede fra hans Hjerte? Kildrede denne unge, heftige Morgen hende, indtil det blev Tid at trække Gardinerne for, om Styrken sluttelig skulde genere hende . . .

Var hendes Tanke slig, saa skulde hendes Krop pines til alle hendes Ben visnede og Marven tørredes ind, og selv skulde hun endda leve og ikke kunde dø.

Hun kunde have brugt andre . . . der var nok af ligeglade Folk i Verden. Livet farer ellers som en Hvirvel over Jorden, det feier bort alle Ujevnheder, den sliber af og slider af. De samme Tanker tænkes endnu, medens man snakker om nye Tider. De gamle Ideer kommer igjen, tyndere og mere farveløse for hver Gang. Og er et Folk kommen langt nok bort fra den store Alvor, den dybe Menneskelighed, saa dør det ud — og et nyt Folk begynder den samme Kredsgang.

Men hos Enkelte ligger Livets Kim gjemt, hos Enkelte gror Hadet og Kjærligheden. Jordens Pust findes hos dem, og den evige Jomfru-

Ild. Menneskenes Skoge findes der; de er frugtbargjørende. De suger Kraft fra Jorden og kalder Regn ned fra Himlen. Hug i denne urørte Skog, saa Stammerne falder, og ingen saa tristere Syn. Den dræbte Skog vil skrige Forbandelse efter Dig. Svar at Huse kan bygges — javel, men den Egn, som ingen Skog har, vil leve kort, og den Mand, hos hvem ingen Skog gror, er fattig, og hans Afkom vil uddø.

„Jeg havde vel ogsaa en Skog," tænkte Joel, „ingen havde kommet ind i den før hun. Og hun fór ilde frem . . ."

Leif har ogsaa Skog. Jeg ser dens lyse Birketræer, og en klar Bæk snakker i den . . .

„Hun skal ta' sig i Vare. Vi faa, som lever igjen af dem fra Skogen har Nag som faa . . ."

— Pludselig løfted han Hovedet og lyttede. Hvad var det? . . . Var det nogen, som bankede? Der var det igjen, et Par hurtige Lyd, næsten uhørlige.

Han reiste sig og gik hen og aabnede Døren. Bertha Gødke stod foran ham, stille uden at tale. Hun saa ham ikke engang lige i Øinene. Hendes Øine saa til Siden, forbi ham. „Jeg er ikke sikker paa, jeg faar Lov til at komme ind til Dig," sagde hendes Mine

og hendes Taushed . . . Han saa hende rolig an. Sikkerheden var pludselig kommen klar ind paa ham.

„Kom ind, Bertha," sagde han rolig.

Hans Blods Feber var pludselig forbi. Han saa rolig, at hun gik ind i Værelset. Han mønstrede hende endog og fandt, at hun vel neppe var saa smuk som for nogle Aar siden . . .

„Vil Du snakke med mig, Bertha? . . . det er forresten en uheldig Tid, og Stedet er jo heller ikke det bedste . . . Ja, nu ser Du paa mig og tror, jeg strax gir mig . . . nei, kjære Du! ikke denne Gang. Opsæt alt sligt eller lad det helst være."

Hun svarede ham ikke. Han vedblev:

„Forresten kan vi godt snakke her. Ingen hører os. Her er vist et Par Værelser til Leifs Kammer . . . Og Doktor Hauk ligger i den anden Ende . . . Hvordan vidste Du, jeg havde Værelse her?"

„Jeg saa Pigen gjøre det i Stand . . . Jeg spurgte, hvorfor hun gjorde det i Stand. Hun svarte, at den fremmede Herre skulde ha' det. Men hvorfor snakker Du saa underligt til mig nu, Joel. Hvorfor bruger Du den Tone."

„Jeg synes, Tonen imellem os for en Gangs Skyld er den rigtige. Hvilken anden Tone

skulde der være mellem os? Ingen anden. Hvorfor er Du kommen her? Vil Du spørge mig om noget, bede mig om noget! Har Du noget paa Samvittigheden? Sig mig én Ting, som *jeg* har Lyst til at vide: Har Leif nogen Anelse om, at Du og jeg har kjendt hinanden."

„Nei, han ved ingenting om Dig . . . Men jeg har ikke løiet for ham. Jeg har sagt ham, at jeg altid har gjort alt, hvad jeg har haft Lyst til. Men at jeg ikke vil fortælle ham noget . . . ikke i Enkeltheder."

„Hm . . . jeg synes paa et Vis, at det er meningsløst, at han ikke kjender alt. Hvad tror Du, han vilde gjøre, om han fik høre, at jeg engang har eiet Dig?"

Bertha Gødke svarede:

„Jeg synes ikke det er noget at tænke paa . . . om Du *engang* har eiet mig . . . Men det er meget muligt, at noget da vilde ske. Han vilde kanske hænge sig . . . eller rimeligere vilde han bli endda galere forelsket i mig. Du kan jo prøve . . . det kan bli spændende nok . . ."

Hun saa paa ham, og hendes Øine tindrede af Kulde:

„Saa skal jeg sørge for, at Du følger ham. For Du elsker mig alligevel . . . Gjør Du

ikke, Joel . . . og jeg . . . har aldrig ganske faaet Ro for Dig. Du gik fra mig for fort den Gangen . . .“

„Men . . . hvad er Du da for en, Bertha? Hvad vil Du? Hvorfor er Du kommen hjem? Hvorfor blev ikke Leif og Du derude?“

Hun rysted paa Hodet:

„*Jeg* vilde ikke hid. *Han* vilde endelig. Han er jo meget stolt af mig. Det var han, som vilde alt dette.“

Joel mumlede:

„Ja, jeg kjender det. Du har selvfølgelig aldrig villet, men han har villet. Og saa er det Dig, som hele Tiden har faaet ham til at ville.“

„Jeg har hele Tiden haft Lyst til at træffe Dig igjen, Joel . . . lad os nu ikke være onde mod hinanden. Det er saa kjedeligt at tænke tilbage paa . . . det, som var mellem os to . . . det skulde sluttet af paa en anden Maade . . . ikke sandt, Joel?“

Hun satte sig nær ham.

„Nu skal Du kanske snart reise . . . og vi reiser jo ogsaa. Saa sees vi ikke mere . . .“

„Det blir vel godt for flere, Bertha.“

„Det sagde Du vakkert, Joel . . . Ingen kan ha' slig myg Stemme som Du. Se paa mig, Joel: kan Du kjende alt hos mig igjen.

Munden, kjender Du den igjen? . . . Og Øinene, se ind i dem som da . . . Du maa!"

„Jeg ser altsammen, Bertha . . . men heldigvis det virker ikke slig paa mig som dengang . . . Aa, jeg har revet og slidt Dig i Stumper og Stykker. Nu da jeg rigtig kommer til at tale med Dig, ser jeg, at mit Stræv har hjulpet . . ."

„Vil Du eie mig en eneste Gang, før vi skilles, Joel . . . før vi skilles for bestandig . . . saa skal vi ligesom glemme alt det onde fra dengang."

Joel rysted paa Hodet:

„Du er saa skyldig, Bertha Gødke, at Du næsten er uskyldig . . . Nei, gaa nu . . . og lov mig at være saa fremmed for mig, som Du kan . . . Jeg skal sige Dig en Ting: slig Kjærlighed, som den jeg havde til Dig . . . én Gang kan den slaas ned. Men kommer den igjen . . . bryder den frem paany, er den ulægelig . . . Nu ser jeg Dig alvorlig i Øinene, Bertha . . . Du som har rystet mit Liv . . . Farvel . . . jeg reiser snart hjem . . ."

X

Solen havde netop løftet sig over den lave Fjældkam, bag hvilken den pleiede at staa op ved Høsttider. Jostegaarden skinnede med sin

store, gule Facade og med de rødmalte Udhuse. To Haner gol i den stille Morgen; det hørtes ud, som overbød de hinanden . . .

En gammel krogrygget Mand kom stavrende tværsover Tunet. Han gik ind i Vedskuret og gav sig til at hugge Ved. Huggene hørtes tydeligt, ét for ét . . . og den knasende Lyd af Træet, som kløvedes.

Der saaes lidet Liv paa Gaarden. De to Haner gol endnu uden at forstyrres af fremmed Lyd.

Nu kom en frem paa den brede Svalegang, der gik Huset omkring. Det var Marie. Hun stod stille og saa udover, som vented hun, at nogen skulde komme. Men endelig glap hendes Blik. Hun saa ned og raabte til den gamle Krogryg, som nu gik fra Vedskuret tilbage til Drengestuen igjen:

„Anders! Anders! . . . hvorfor er her saa stille idag? Hvor er alle Folkene henne?“

„De er ude og sætter Rug,“ svarede han tilbage. Han stod endnu en Stund og ventede paa, om hun vilde spørge om mere. Men da mere ikke kom, stavrede han langsomt videre . . .

Den unge Pige satte sig paa en Krak, der stod ved hende. Hun suged den gule Oktobersol til sig . . . Den varmede hende øiensynlig.

Hun havde været for bleg i Kjøligheden, nu saa hun snart munter ud . . . og en svag Rødme dækkede det øverste af hendes Kinder.

Medens hun sad slig, kom hendes Mor ud til hende. „Sidder Du her, Marie? . . . vi skal snart spise Frokost.“

„Jeg skal nok komme, Mor. Her er saa godt at sidde.“

„Naa . . . Marie . . . hvad tænker Du saa paa, naar Du sidder slig?“

„Jeg tænker paa, at alt vist er saa deiligt, Mor. Og at vi skulde se os mere om, end vi gjør her.“

„Naa, tænkte Du det? Aa, Marie, det, som det gjælder i Livet, er ikke at se sig om og ønske andre Ting. Det, det gjælder, er at beholde sig selv god og vakker . . . at ha' Ro med sig selv.“

„Hvordan tror Du Leif og Bertha har det nu, Mor?“

„Jeg ved ikke . . . Kan Du like Bertha Gødke?“

„Det er netop det, jeg har gaaet og spurgt mig selv om i disse Dage, Mor. Jeg ved sandelig ikke, hvad jeg kan. Jeg baade kan like hende umaadeligt godt, og jeg kan ikke like hende. Aa, slig har jeg det . . . Er det ikke mærkeligt? . . . Tidt kan jeg ønske, jeg

var ligesom hun er, og oftere kan jeg ikke taale hende . . .“

„Har hun da sagt noget til Dig, som Du ikke likte . . . eller har hun gjort noget, Du ikke syntes om . . .“

„Jeg ved ikke . . . Det er kanske dumt af mig at være, som jeg er. Men jeg kan ikke gjøre for det . . . Hun har noget ved sig, som jeg ikke kan forlige mig med . . . Bare som hun ser paa Leif og ler til ham . . . Men saa igjen, naar jeg tænker paa hende, synes jeg, hun er saa smuk og levende . . . Hvor alting lever hos hende, Mor.“

„Det lever vel ligesaa meget hos andre, der ikke er som hun . . . Du er forresten en underlig Pige, Marie. Dengang i Fjor Sommer . . . da *han* kom . . . Karl . . . hvorfor var Du da slig, som Du var? hvorfor var ikke *han* levende for Dig?“

Den unge Pige bøied sit Hoved; hun hviskede:

„Du ved alting, Du, Mor.“

„Jeg ved det . . . ja, Marie . . . jeg ved det. Du var glad i ham. Naar han kom, saa jeg, at det ildnede op hos Dig. Og Du blev saa vakker den Tid. Hvorfor lod Du ham saa gaa?“

Marie saa til Siden og rystede paa Hovedet

„Det nytter ikke at spørge om sligt, Mor . . . Jeg troede, ingen vidste om det med Karl og mig.“

Fru Ulla svarede:

„Jeg saa ham den sidste Dag, han kom. Han tog mig i Haanden: „Jeg vil tale med Marie idag,“ sagde han. Du maatte ha' mærket, at noget stod paa, Marie. Du løb og gjemte Dig. Han maatte reise uden at ha' snakket med Dig. Hvorfor gjemte Du Dig, Marie?“

„Jeg var ræd, Mor. Jeg forstod, hvad han vilde . . . jeg turde ikke gaa med ham. Jeg graad af Sorg over, at det var slig fat med mig. Men jeg turde ikke. Jeg saa ham fra det mørke Øversteloftet, da han kjørte bort.“

„Har Du truffet ham siden?“

„Jeg traf ham to Dage efter. Jeg svarte ham, at jeg ikke kunde bli hos ham . . . Jeg er tidt ræd for Livet, Mor . . . og til andre Stunder længter jeg saa forfærdeligt. Jeg kunde gjøre alt . . . Jeg er kanske sygelig af mig, tror Du? Her er koldt Mor, lad os gaa ind . . . Derfor er det vel, at jeg kan elske Bertha Gødke . . . og ikke kan taale hende . . . fordi jeg er slig usikker, som jeg sagde . . . Jeg ved ikke, hvordan jeg har det . . .“

Fru Ulla saa op:

„Vi er enslige Folk vi herude,“ sagde hun,

„derfor faar vi holde sammen. Jeg ved godt, at jeg heller aldrig har fundet det, de kalder Lykke og Liv. Men kommer saa nogen her og krænker os, saa skal Hævnen bli værre end om de krænker de ligeglades Liv.“

„Hvad mener Du, Mor?“

„Jeg mener ikke andet, end det jeg altid har ment — — — Se der, Marie, der kommer de kjørende. Nei, det er Joel alene. Kanske de ikke har truffet ham. Nu faar vi se og høre.“

Joels Kariol var alt ganske nær. Han kjørte i raskt Trav, svingede op foran Gaarden og hoppede ud. Han gav Gutten, som sad bag paa, nogle Skillinger og lod ham kjøre igjen.

„Goddag Mor og Marie! her kommer jeg igjen. I kan tro jeg blev forundret, da Doktor Svante Hauk kom og hented mig. De andre kommer nok imorgen eller saa. Goddag Marie, Du ser lidt bleg ud. Er Du ikke frisk?“

„Jo, jeg er frisk, Joel. Jeg har bare længtet efter Dig og de andre. Her blir jo ensomt nu og da . . .“

„Aa, synes Du det? Jeg synes det skal bli godt at være her . . . Goddag, Bedstefar, her har Du mig igjen. I har vel ikke spist Frokost . . . nei vel, saa gaar vi ind sammen.

Kan naturligvis hilse fra alle dem derhenne. Doktor Hauk havde det som altid. Fortalte, at han kom udover om et Par Uger . . . Her er deiligt Veir idag . . . Jeg har rigtig nydt Morgenluften. Det kan være godt nok i Skauen . . . og hos Hauk med. Men først i Jostegaarden er det allerbedst. Jeg er sandelig glad, fordi jeg er kommen hjem . . .“

„Det er godt at høre, Du siger det, Joel. Nu faar vi haabe, Du kan faa noget at spise, som Du liker . . . Du trænger vel god Mad efter den lange Tur.“

„Det gjør jeg — ogsaa trænger jeg til at sove i min egen Seng . . . sove rigtig durabelt. Jeg sover aldrig, som jeg skal i fremmede Senge . . . endda Hauks var saamæn god nok.

Ved Frokostbordet snakkedes om Joels Tur. Joel pleiede altid, naar han kom hjem, at have et eller andet mærkeligt at berette. Nu fortalte han ogsaa, lagde kanske lidt til, for at Marie skulde like det bedre . . . lidt om Bjørnespor i Myren og Brum fra Skogen . . . En af Skogmændenes Historier kom kanske ogsaa frem.

— Ja, Marie hørte nok efter, men ikke saa opmærksomt som ellers.

„Fortæl hellere noget om, da Du kom til Doktor Hauk,“ sagde hun to Gange.

„Der var saamæn ingen forunderlige Ting, Marie; . . . det var mere hverdagsligt . . . spise og drikke og spadsere . . . hvorfor vil Du ikke høre paa mig idag som ellers?“

„Jo, det vil jeg nok . . . men sig først, hvordan Leif og Bertha har det?“

„Jo, Leif har det godt nok . . . og Bertha Gødke ogsaa. Jeg var forresten ikke længe hos Hauk . . . Nu kommer de jo med det første, saa kan Du snakke med dem saa meget, Du vil . . .“

„Jeg ved saamæn ikke, om jeg vil snakke med dem,“ sagde Marie og saa betænkt ud . . . „Enten vil jeg omfavne dem og kysse dem, saa de tror, jeg er blit gal . . . eller saa vil jeg ikke se dem for mine Øine . . . Nu faar vi se . . . . . Ja, Du ser paa mig, Bedstefar . . . jeg kan ikke begribe selv, hvorfor jeg er slig.“

Den gamle Mand saa endnu et Øieblik paa sin Datterdatter. Han havde noget i sit Blik, som gjorde, at den unge Pige følte sig ganske underlig . . . Hvad havde hun sagt, siden Bedstefar saa slig paa hende?

Joel snakked endnu om et og andet, han havde iagttaget paa sin Reise. Han spurgte

om Bedstefars Mening, bad om hans Raad. Den gamle Mand hørte efter, han hørte opmærksomt efter . . . tidt lyttede han i Pauserne, som talte Joel da ogsaa. Denne blev ivrigere: han trak tilsidst nogle Optegnelser frem af sin Notisebog og viste Bedstefar dem. Bedstefar læste dem opmærksomt igjennem og sagde ikke mange Ord.

En Stund efter, medens Ivar Jost og Fru Ulla var alene i Værelset, sagde den sidste:

„Joel er i godt Humør, Far."

„Aa ja . . . det lader til . . ."

„Synes Du ikke?"

„Jeg tror, han anstrænger sig, for at vi skal tro, han er i godt Humør . . ."

„Hm . . . saa Du tror, han anstrænger sig, Far."

„Ja, Ulla, han anstrænger sig . . . Naa, vi faar haabe, han vinder over det. Han har Mandsmarv i sig."

Lidt efter føiede han til:

„Jeg skulde ønske, at Leif havde noget af den Marven. Hans Ben er vist noget hulere . . . Synger vist som Orgelværk i den pureste Elskovssyge."

„Naa, Leif har det nok ikke saa let."

Far Jost saa hvast hen for sig:

„Har han det ikke let? . . . Aa, hvad skal

En sige? Sligt faar *den* vinde over, som vil kaldes Mand her i Verden."

„Tiden er bleven slappere, Far. Folk var mere haardføre i din Tid."

„Aa . . . det gamle, dumme Salmevers om Tiden, som blir daarligere! Det hørte jeg jevnlig, da jeg var ung ogsaa, og har hørt det hele mit Liv af Fjottinger. Nei, det er saamæn ikke Tiden. Den er god nok. Men til alle Tider har der levet skrøbelige Personer, som Tiden skilte sig af med. Elskovssyge, som lagde sig tilrette og suttede paa sin Ulykke, Ødelande, som lod Tomhed tilbage, Spillefugle, som brugte Slægtens Penge . . ."

„Hvad har Leif med den Slags Folk, Far?"

„La'r han sig bare synke ned i dette, uden at ændse noget andet, saa er han blandt dem. Er der Mandsemne i ham, tvinges han ud af dette. Du kan gjærne vide noget, Ulla, som hændte for længe siden . . . Jeg elsked engang slig Kvinde, som Leif kjender nu."

„Du, Far?"

„Ja, jeg gjorde. Tror Du ikke, slig Galenskab kunde rive i min Krop? Aa jo . . . jeg kjendte det, Ulla. Men da jeg mærked, det aad Marven af Benene hos mig, da jeg mærked, at det gjorde mig ussel, da jeg mærked, hun var Fienden, saa var det, som Musklerne spændtes

og jeg sprængte hende ud af mig. Og saa stort et Ord kan jeg sige, at det hele bare næred mit Syn og min Arbeidsstyrke og min Livslyst . . . Jo, da mit Liv blev fattigt paa det Punkt, raabte al min Kjærlighed til Liv: „Gjør til Gjengjæld dit Liv større og frugtbarere.“

„Men har da ikke andre Lov til at leve end de, der er lige saa stærke som Du, Far? . . . Leif er skrøbeligere end Du, men der er ærligt Liv i ham . . . Og det skal Du medgi: Du kan ikke bare sige: Leif er skrøbelig og derfor væk med ham.“

„Nei . . . kanske ikke, Ulla, kanske ikke . . . Han kan vel være god nok . . . En holder jo i Længden paa sin egen Slægt . . . Men jeg er ikke sikker paa, at han ikke blir skilt ud som ubrugelig, Ulla.“

Der blev et Nu stille i Værelset. Det lille Vægur i Krogen, som ellers dikkede næsten uhørligt, sprang nu pludselig frem med nogle smaa, skarpe Pib-Lyd, der hørtes som Naale i Værelsets tause Luft.

Far Jost fortsatte lidt efter:

„Naa . . . jeg har jo et noget andet Syn paa det at bli ubrugelig, end mange andre . . . Du forstaar: Leif kan kanske, om han blir ved, som han er begyndt, alligevel maaske

paa en Vis leve og gjøre Fyldest for sig . . . men det hos ham, som skulde gjøre hans Liv vakkert, blir ubrugeligt. Kanske han blir hjemme i Uværdigheden og kanske han tilslut finder sig vel der — nuvel, saa meget værre. Leifen er og blir paa den Maade en Ynkelighed . . . i Høiden . . . om han anstiller sig godt: en Komediant . . . Aa, disse Pjalte, jeg traf derude i den skjønne Verden! Disse overbærende Mandslinge! Disse kloge Dværge! Disse, som trak paa Skuldrene af alt, ogsaa af sig selv. Aa, al den Umag, de gjorde sig! . . . Forstaar Du saa, at om Leif gled ud i den triste Hær . . . at jeg saa vilde sige, at han blev skilt ud som ubrugelig, Ulla."

Fru Ulla skreg ud:

„Saa flæng hende, som æder Marven hans og gjør ham ræd og gir ham Hanrei-Øine."

„Naa ja . . . nu faar vi se . . . hun er ogsaa en af den store Hær, der gjør Grimaser og vrikker sig Livet igjennem. Hun gror jo derude blandt alt det andet. Holder hun sig i Ryggesløshedens Slam, saa skader hun jo ikke, for de, hun der træffer, er jo hendes egne. Men jeg kan tænke mig, hun likte godt at træffe Leif . . . han er noget splinternyt for hende . . . ildner godt op i hendes Lunkenhed . . ."

Fru Ulla spilede sine store sløve Øine op og skreg:

„Dræb hende!“

Far Jost vendte Hovedet og saa paa sin Datter. De to blev siddende med Øinene bundne sammen længe. Luften i Stuen blev endnu tausere end før.

Omsider gyste Fru Ulla, og hendes Blik glap.

Far Jost reiste sig og vilde gaa. Fru Ulla raabte pludselig med dirrende Stemme:

„Far! Mente Du det?“

Den gamle Mand svarede intet. Der gik nogle Øieblikke, af hvilke hvert føltes som en Time. Fru Ulla sad hele Tiden med Øinene vidtaabne, som vented hun Besked.

Men ingen saadan kom. Et Øieblik havde Far Jost seet ophidset ud. Nu ligned han Stumheden og Urokkeligheden selv. Han folded sig ligesom sammen og Ansigtet var som forstenet.

Saa reiste han sig langsomt og gik ud af Værelset. Fru Ulla sad tilbage i Stilheden. Stueurets Tik-Tak og hendes sagte Mumlen gjorde denne Stilhed endnu mere lyttende og besynderlig.

XI

Om Eftermiddagen gik Far Jost ud for at se nogle Stubmarker an og for at undersøge, hvordan det havde sig med tre Sauer, som var kommet bort. Han antog, at Gjæteren havde sovet, og at en eller anden Fant havde lokket dem med sig. Havde det hændt for tyve Aar siden, at disse Sauer var kommet bort, vilde han have troet, at Ulv eller Bjørn havde været paa Færde; men nu troed han ikke at vilde Dyr havde nappet dem. Skogen og Egnen omkring var ikke ødslig nok til det.

Kun naar det blev haardt for Føden om Vinteren, kom Ulven ned fra Ødevidderne. (Naa . . . var Vinteren rigtig stræng, kunde den tidt komme nær . . . Næstsidste Aaret sad den saamæn i Flok midt paa Alfarvei . . . og glammede om Natten: hu, hvor det hylte i Kor . . .)

— Gjætergutten, som havde vogtet Sauerne, troede, at de Underjordiske havde taget dem. Han havde selv fortalt, strax han kom hjem, at han havde seet en liden, sort Tasse, der gik foran de tre Sauer og strøede Salt for at lokke dem . . . „Naa da, lad bli' Sauerne! de er jo ikke dine!“ havde Gutten skreget . . .

Men Manden havde bare skulet bort og seet ond ud. Og med én Gang var han forsvunden bag en Kampesten . . . Sauerne forsvandt ogsaa . . . Gutten vidste nok, det bar under Jorden . . . Han havde ripet et Kors i Stenen, saa kunde Sauerne ringes ud igjen . . .

Hm, ja . . . om det var sandt, at han havde seet den sorte Tasse . . . saa var vel den Tassen en Fant og ingenting andet. Det kunde jo alle begribe. Gjætergutten var desuden født af en halvtomset Mor . . . mange mente, at han var Bytting selv. Om han da saa Underjordiske baade her og der — det var jo ikke til at undres paa.

Far Jost havde en Stund fulgt Alfarveien og mønstret Stubmarkerne. Nu tog han Veien over en myrlændt Mo. Han traadte let og fast. De store, tjærede Støvler sank et Par Gange ned til over Ankelen, men oftest gled han afsted uden at stikke i. De dovne Kraaker og Ravne, som sad hist og her paa Moen og ikke tænkte, at de skulde forstyrres, fløi uvillig op og satte i nogle ækle Skrig; det var som selve Skrigene raadned dem i Halsen.

„Fy, hvor slige Aadselfugle skriger,“ tænkte Far Jost. „Vorherre har git alle levende det Udseende og den Stemme, de skal have . . . alle undtagen Menneskene.“

Da Far Jost havde naaet over Moen, slog han ind paa en Sti, der førte mod Skogen. Her kom en gammel Mand ham imøde . . . vel ligesaa gammel som han selv.

De naaede hinanden og stansede begge.

„Goddag, Baard Austmo.“

„Goddag, Far Jost.“

„Naa, Du er ude og gaar idag, Baard?“

„Aa ja . . . det er saa.“

„Naa . . . skal Du ellers langt idag?“

„Sandt at sige skulde jeg til Jostegaard for at tale med Husbond.“

„Naa det skulde Du? . . . Er der Vanskeligheder, Baard?“

„Aa ja . . . det er ikke alt, som det helst skulde være, Far Iver.“

„Gaar det bedre med Kari, Konen din?“

„Nei, det gjør ikke, Far.“

„Hm, det blir vel ikke godt for Dig, Baard, hvis hun Kari dør . . . Du vil nok sakne hende paa mange Maader.“

„Du siger sandt, Far Iver. Det blir ikke godt . . .“

„Ja, ja, Baard Austmo . . . Jeg kan tænke, at den sidste Tiden har været svær for Dig. Og gammel blir Du for Alvor nu . . . Austmo, Pladsen er vel en hard Flæk . . .

vi faar snart tænke paa noget andet for Dig, Baard.“

„Jeg siger Tak, som by'r, Far.“

„Du kan komme indom imorgen, Baard, saa skal vi se at greie Tingene. Saa faar Du hilse Kari og sige, at jeg vil bli glad, om jeg hører, hun har det bedre . . . Ja, ja, saa kan Du jo gaa lidt tilbage, Baard, saa følges vi . . . Sig mig, Baard Austmo, hvad tror Du om de Sauerne, som er kommet væk? . . .“

„Tjupak har tat Sauerne, Far Iver . . . Jeg ved ikke, om det er Skaufant eller Byfant, men Tjupak er det.“

„Gutten er skrullet, Baard, det ved Du. Men han har seet en svart Tasse, siger han. Du kjender ikke nogen, som Du kunde mistro . . . Er der ingen Fant paa Egnen nu.“

„Ikke det, jeg kan mindes, Far Iver. Skulde jeg sige det, jeg tror, saa blev det, at Byfanten har stjaalet Sauerne . . . Han blir værre og værre, Byfanten . . . Han gir Jenterne Stygsjugen og narrer Gutterne til Daarligdom . . .“

„Er her mange Byfanter her nu?“

„Aa ja . . . de kommer med sin Stas i Skræpperne . . . og Ungdommen vil jo gjærne være fjong . . .“

„Ungdommen kunde ta sig lidt i Vare,

Baard . . . og ikke være tosket for enhver, som vil narre den i Stry.“

„Aa ja . . . det kunde den . . .“

Far Jost gik en Stund i Tanker. Baard Austmo gav et og andet Ord fra sig nu og da; men nogen Samtale kom ikke i Stand, før Ivar Jost stansede og spurgte om noget — hvorpaa Baard svarede. Men nu kom en Ordvexling, der bevirked, at Far Jost vel for første Gang i sit Liv forsømte det, han havde foresat sig at gjøre i Dag. Glemte at undersøge Grunden til de tre Sauers Forsvinden.

„Du er gammel nu, Baard Austmo, og din Far blev ældre end Du. Han dansed jo en Springer i sit Søskendebarns Bryllup, da han var henved halvfems . . . Og god Hukommelse havde han, hvad?“

„Ja, han havde saa. Han kunde huske sit Liv ligefra den Dag, hans Bror fødtes . . . og da han var tre Aar selv. Naar Folk vilde vide, hvad det Aar eller det Aar havde hændt dem, saa spurgte de ikke sig selv, men de spurgte Far min. Og han vidste som tiest Raad.“

„Ja, jeg har hørt, at han var klog Mand og ferm til mange Ting. Og Du har jo heller ingen klein Hukommelse, Baard Austmo.“

„Haa nei — han er ikke rent ilde.“

„Sig mig saa en Ting, Baard Austmo, som jeg gjærne vil ha' Rede paa . . . Jeg kjender nok Tingen selv, men ikke saa klart, som jeg gjærne vilde . . . Indtil nu har jeg ikke haft videre Hug efter at faa noget større at vide om den Sag; men naar jeg tænker mig om, vil jeg alligevel gjærne ha' lidt Rede paa Tingen. Hør, Baard Austmo, har Du nogen Gang hørt snakke om min Bedstefar, Jonas Jost?"

Den gamle Bonde nikked med Hodet.

„Haa, jo . . . jeg har da hørt snakke om ham."

„Din Far fortalte vel noget om ham, Baard."

„Haa, ja, saamæn . . . Far kunde jo fortælle mange Ting om ham."

„Hvad sagde ellers din Far om ham?"

„Han havde mange gode Ord om ham. Han var Unggut, da han kjendte ham. Han husked godt, da Jonas Jost døde. Da stod alle fra Egnen og klaged sig udenfor . . ."

„Hør, Baard Austmo . . . Du ved, at han var gift to Gange. Du ved, at hans første Kone forsvandt, uden at nogen siden fandt hende."

„Hm, jo . . . det var nok slig."

„Har Du ellers hørt, hvorledes hele den Ting gik for sig?"

„Aa ja . . . jeg har nok hørt noget.“

„Snakkes der mere om den Sag nu.“

„Hm, nei, ikke til hverdags . . . Men En kan jo høre Ymt om den af og til. Saa den er jo ikke glemt.“

„Men ingen fik nogen Gang rede paa Tingen?“

„Nei . . . ingen fik nogen Gang rede paa Tingen, Far Iver . . . Men ingen lagde din Bedstefar til Last, at han havde gjort hvad han gjorde.“

„Ja — hvad havde han igrunden gjort, Baard Austmo?“

„Hm ja, Du maa sige: hvad havde han gjort? . . . Vist ingenting andet end hvad han maatte gjøre . . . Dengang Fut*) og Lensmand kom herop og skulde høre efter, hvordan Tingen stod . . . saa nytted det dem ikke . . . De fik ingenting at vide . . . Og fordi de kom med noget i Sinde mod Jonas Jost, blev de ilde sete. Og de torde ikke være her længe; der var Fare for dem ved at bli' her, for Folk vilde gjøre Ulykke paa dem . . . Saa har jeg hørt, og jeg tror, det er Sanning, at naar de gik under Berg, kom løse Stene rullende, og en Kveld smaldt et Bøsseskud af

*) Fut: Foged.

udenfor Futens Vindu . . . De blev rædde og reiste. Kunde heller ikke sige, at de havde seet noget. Men i de Dage har jeg hørt, gik Bud fra den ene til den anden heromkring uden at der trængtes Ord. Alle vidste, hvad det gjaldt. Alle vidste, at Far Jonas Jost havde villet, at hun skulde dø, og at den Vilje han havde var stærk nok.

„Har Far din fortalt Dig dette, Baard?“

„Min Far og ældre Folk end han . . . Folk som nu er døde. Men jeg husker det tydeligt, Far Iver . . . Jeg husker mangfoldige Ting, som jeg har hørt . . . Hun var et Ukjure. Hun var Fienden heroppe. Hun gjorde Far Jonas Skade . . . Hun gjorde ham ringere i manges Øine og Sind . . . Hun var slu og løgnagtig, og han var vakker i Sjæl og Hu og hans Elsk var stor, og han troede ikke noget galt om hende. Før han tog hende havde hun nok gjort sig lækker, fordi hun gjærne vilde, han skulde tage hende. Og hun gjorde sig nok hele Tiden lækker, baade for ham og andre. Jo værre hun bar sig ad med Løgn, jo blidere blev hun . . . Men saa endelig fik han se det hele, og da blev hans Hævn værre. Jeg har hørt, at Folk dengang ikke likte godt at møde ham alene.“

„Likte de ikke at møde ham?“

„Nei, de gjorde ikke. Hans Had synedes paa hans Ansigt. Før var han Abel, som ofrede og saa mod Himlen, og Røgen gik ret op ligesom hans Bøn . . . Nu blev han Kain, og han saa mod Jorden, og Røgen fra hans Offer gik ikke mod Himmels. Det kunde hænde, han smilede for at dække sit Had; men det tog Tid, før Smilet skjulte Hadet . . . Og naar Smilet kom, og Hadet var der — da skjalv stærke Folk, som saa ham.“

„Der gaar underlige Sagn om Bedstefar,“ sagde Ivar Jost.

„Ja, der gaar underlige Sagn om ham . . . Folk vidste at fortælle, at han fyldte sit Hus af Trudsel, omend han var saa taus, at han ikke mæled et Ord. Naar han kom i Døren, saa skjalv Tjenerne, endda han bare sagde: „Godaften“. Ja, ja . . . det er vel slig, at jo større Engel En var før, — jo længer ud i Mørket gaar En, naar Lyset stænges ude for En.“

„Naa,“ mumlede Ivar Jost, „saa hørte vel Gjæstebudene op . . . og hun havde vel ikke flere Galaner og Glæder.“

Bonden saa op og svarede:

„Saa kan det vel hænde, at Gjæstebudene hørte op. Til Galaner og Glæder hører der Letsindighed; men der var ingen Letsindighed

nu, hvor Jonas først boede. Hun blev vel ogsaa stille, kan jeg tænke. Han behøvede ikke at snakke stort, for naar han saa paa hende var det vel nok. Han havde nok en farlig Orm i Øiet og den kunde han sætte paa et Menneske, han ikke elskede, og da skulde det Menneske ikke gaa omkring og være glad."

Ivar Jost sagde:

„Hun forsvandt tilslut."

Den gamle Bonde nikkede atter med Hovedet:

„Ja, hun forsvandt. Hun gik sig i Døden. Jeg tænker, han vilde, hun skulde dø og svinde væk. Og saa maatte hun. Ingen ved, hvor hun tog sin Død. Gik hun sig i Hav, eller drukned hun i Myr, eller slugte Afgrund hende? Ingen kan sige det . . . Jeg ved ikke, om Far Jonas vidste det. Han vidste kanske bare, at han vilde, hun skulde gaa væk, og at hun gik væk. Og de andre heromkring vilde som han. Der gik Bud fra Sjæl til Sjæl, og der blev ingen Klage."

„Men Folk var aldrig ræd ham i Grunden?"

„Hvorfor skulde de være ræd den Mand, som var god mod dem, Far Iver? For saa stor som hans Vrede var mod den, som havde krænket ham og kastet sin Uterlighed paa

hans Sind, — ligesaa stor var hans Kjærlighed til dem, som omgav ham. Han kunde ikke taale, at nogen af dem, han kjendte, havde det ondt. Kjærligheden bredte sig ud fra ham, og naar han kom, bredte Folks Kjærlighed sig ud mod ham igjen, ligesom Klædebon og Palmegrene. Men i den Tid, da han gik og tvang Hadet frem hos sig som en Magt . . . den Tid var han en Mand, mange var ræd for . . .“

De to Mænd var nu komne langt afsted . . . Egnen blev meget øde, og Vinden var kold. Far Jost sagde:

„Lad os vende nu, Baard Austmo. Det er vel godt nok, om vi naar tilbage, før det blir mørkt . . . Jeg tænker, vi faar la' Fanten, som stjal Sauerne, fare. Det var ikke ilde at leve her i Verden, Baard, om En bare havde ærligt Tjupak at slaas med og Folk, som slog ærlig og redelig ihjel . . . De ækleste Ransmænd og Mordere og Giftblandere de faar Lov til at gaa franke og frie omkring . . . Jeg kan like Bedstefar, fordi han saa bedre i den Ting end andre, og vilde at hun skulde lukt i Død . . .“

„Du har saamæn Ret i det, Far Iver . . . Men hvormange begriber sligt? . . .“

„Aa heroppe begriber Folk noget af hvert.

Om Bedstefar havde levet her nu i Dag, saa havde de seet paa ham, som de saa paa ham dengang. Havde de ikke?“

Baard Austmo hviskede frem ganske andægtig: „Det havde de, Far! Det havde de!“

Mørket begyndte nu at falde. Himlen var ganske klar, og Stjernerne sprang paa den ene efter den anden. De to Oldinge snakked ikke mere. De gik langsomt afsted. Tilsidst stansed Baard Austmo ved en Skilning af Veien.

„Hvis Du nu ikke tar det fortrydeligt, Far Iver, vil jeg sige Dig Godkveld her. Saa kan jeg endda komme hjem, før det bliver altfor mørkt.“

„Godkveld, Baard, og hils Kari.“

„Det skal jeg, Far Iver, og Tak for dine Ord, om at jeg maa komme til Jostegaard og snakke om god Ordning paa Tingene. Godkveld, Husbond og Tak for mig.“

„Godkveld!“

Far Jost gik videre op over den myrlændte Mo. Ravnene og Kraakerne sad der ikke mere; Moen var øde. Vinden peb en gnistrende Lyd i det tynde Græs.

„Hm, jeg har gaaet langt i Kveld,“ sagde han hen for sig . . .

Omsider lyste Vinduerne i Jostegaarden frem.

Men endnu maatte han gaa en lang Stund før han naaede Gaarden. Han havde ikke været saa sent ude paa længe; derfor blev der Spørgen 'ud, da han kom. Baade Joel og Marie vilde vide, hvad han havde at gjøre ude i den mørke Kveld. De spurgte for Spøg, men da han ikke gjorde stort Rede for sig, holdt de inde.

Fru Ulla saa ogsaa ud som vilde hun spørge, men hun sagde intet. Far Ivar Jost gik tidlig til sit Værelse den Kveld.

XII

Sent i Oktober — netop som man venter at Vinteren skal begynde at puste iskoldt — — kan Solen en Dag stige frem, rig og varm. Den kolde Jord damper, saa Solens Straaler blir gule og røde. De halvvisne Høstblomster ser forundrede op, og Fuglene synger af al Kraft: ei ei, nu kommer jo Sommeren tilbage.

Og det er som den gamle Sommer, der træt segnede i Septembers blege, sørgmodige Luft, paany reiser sig og med skjælvende Fingre breder den Pragt ud som endnu er tilbage: Og se! Skogen lyser af Dug; den brænder ved fjerne, mægtige Brande. Birketræerne staar og vinker uafladeligt med de

røde og gule Blade, og Vildvinen breder sig med sin dødssyge Pragt.

Mest glæder Menneskene sig. De ser mange Gange mod Solen og mumler: „Gud, hvor denne Dag er deilig!“ . . . og de holder ligesom fast paa hvert Øieblik . . . de følger hver Time og suger dens Honning . . . de sluger med sine Øine dette tykke, gule Solskin, som varmer for sidste Gang i Aar.

Den Formiddag, Leif og Bertha kom tilbage fra Doktor Hauk var en saadan livstørstig Høstdag. Der randt Saft gjennem Jorden som i Mai. Uroen virked paa den, som var ung. Bertha havde ladet sine tykke Fletninger hænge løsere end ellers, saa hendes Haar saa yppigere ud. Det tynged om hendes Hoved og skygged, saa hendes Øine blev mørkere.

Joel, Leif, Bertha og Marie gik ud sammen. Engang, medens de tog Veien gjennem Skogen mod Vest, traf det sig saa, at Leif og Marie gik foran og Joel og Bertha fulgte efter.

Joel følte ingen Uro i Dag, da han saa hendes Smil, og han følte intet Syndefald, da deres Øine mødtes og gled i hinanden. Og naar Bertha talte, talte hun roligt. Hendes Ansigt hvilte. Noget skjønt, storlinjet laa over hende i Dag: over hendes Bevægelser og over hendes Ansigts Alvor. „*Der* er hun! *Der* er

hendes sande Væsen!“ tænkte Joel. Og hans Tanke var saa mild. „Gud ved, hvorfor det andet viser sig saa tidt hos hende. Det ringere . . . det ufordragelige. Slig hun nu er . . . Gid hun altid var slig.“

Og da de lidt efter talte mere sammen, blanded deres Tale sig som Hænder, der smøg om hinanden — nu og da med skjælvende Haandtryk, ligesaa mange Gange inderligt og trofast, en og anden Gang feberhedt. Men altid fuldt af Alvor og Sandhed.

Den ensomme, krænkede Mand forsvandt hos Joel, og borte var ogsaa Manden fra det ødslige Hus. Paa Marken der gik i dette Nu en Mand, som ingenting ænsede, uden det, som engang havde givet ham den dybe Lyst, han ikke kunde glemme. Himlen var jo saa lys i Dag. Alt var fuldt af den Ild, der fik Blodet til at bruse.

„Luften er forrykt i Dag, Bertha,“ sagde han pludselig, „jeg gaar her og ser paa dit Haar. Hvor dit Haar er stort. Det krummer sig i Bukler. Det slaar Kløer i Dig.“

„Synes Du!“

Hun vendte sig helt mod ham, og pludselig var hun forvandlet: Hun lo en Latter mod ham. Det lyste op i hendes Øine og hendes

Tænder stod i Rad og Række og skinned: Latteren var grisk af Liv og Uro.

Han saa paa hende igjen, og greb hende med Haanden midt i det tykkeste Haaret, mumled: „Naa, slipper Du Udyret løs igjen!“ Hun lukkede Øinene halvt og gjorde en gysende Grimase: „Aa, det gjør ondt, Joel . . .“ Han lo og rykkede haardere til: „Ha, gjør det ondt? . . . Du, om en Tiger kom og satte Tænderne i din Krop, Du vilde skrige som besat, naar Du kjendte de hvide, skarpe Tænderne . . . Men kanske et Gys af Lyst midt opi Forfærdelsen. Aa, jeg elsker at holde om det tykke, sorte Haaret dit!“

„Joel, det gjør ondt! . . . Slip Joel! . . . Jeg skal være saa snil, saa snil.“

Han slap hende. De gik videre. Omsider smilte hun:

„Det var noget forskrækkeligt, det Du snakked om Tigeren . . . Jeg forstaar forresten godt hvad Du mener.“

„Naa, har jeg ikke Ret?“

„Paa en Maade har Du! . . . Tigeren! Aa sligt deiligt vildt Dyr. Ikke Hensyn til nogen Kant. Bare Kraft og Blodtørst . . . Men hu, de spidse Tænderne ind i Kjødet . . . det vilde gjøre altfor ondt . . . Nej, Joel . . . ikke begynd nu paa ny! Husk paa, de kunde jo se

det . . . de er vist ikke langt borte . . . Hvad tror Du Leif vilde sige?“

Noget tungt kom pludselig i Joels Mine. Hans Træk slappedes ligesom, hans Øine blev trætte.

„Leif!“ hvisked han og i Tonefaldet føltes en stille Angst. „Leif! . . . Er det virkeligt saa? . . . *Du* og Leif . . . og *jeg* gaar her nu? . . . Jeg maa være gal . . . Det er saa vanskeligt at forstaa alt dette i Dag . . . Ligetil nu kjendte jeg ingenting af det vanskelige og det triste . . . Jeg syntes, vi gik her . . . . og alt var saa vakkert . . . jeg saa paa Dig . . . jeg pusted akkurat som dengang . . .“

„Hør, Joel, alvorlig talt . . .“

Han hvisked ind mod hende, bleg og aandløs:

„Nei, Bertha! . . . ikke noget alvorligt i Dag . . . Lad mig være lykkelig igjen . . . lad mig gi' mig over . . . Det er saa længe siden jeg gav mig over . . . Jeg har gaaet saa længe og gjort mig haard og stærk! Aa, i flere Aar . . . tænk i Aarrækker! . . . Aa, slig Evighed . . . Derfor havde jeg det deiligt for en liden Stund siden . . . For en underlig Følelse . . . jeg kjendte den igjen fra den Gang . . . fra den Gang jeg vented paa at alle Kræfter, og Lyster og Evner skulde løses og

leve! . . . Jeg saa det, da jeg traf Dig, Bertha . . . det stod stille foran mig og lyste . . . og saa var det ingenting, da alt kom til alt . . . Ja, nu blev jeg alvorlig alligevel . . . Du sagde noget før, Bertha . . . Du vilde sige noget . . . Jeg afbrød Dig."

„Jeg vilde bare sige, Joel, at Du skulde ikke gaaet bort fra mig dengang . . . Jeg tænkte meget paa Dig . . . Kanske det derfor . . . var . . at jeg saa saa nøie paa Leif, da jeg traf ham . . . fordi han var din Bror . . . Du og han er nok forskjellige . . . men I ligner hinanden alligevel . . . noget vildt, halvgalt hos begge to . . . Aa, jeg elsker det . . . Naar I blir rasende, . . . blege og underlige i Øinene . . . aa, det grøsser mig i Kroppen . . ."

„Men da Du saa traf ham, Bertha, hvad saa? Hvordan kom det saavidt, som det kom?"

„Jeg blev rent ud sagt forelsket, Joel. Jeg syntes noget gik mig forbi, om jeg ikke fik ham."

Joel sagde lidt efter:

„Ja, det gjælder, at ingenting gaar En forbi. Selv om det bare er en Smule Spænding . . . og selv om En skal kjøbe den med Menneskeblod."

Bertha trak paa Skulderen. Hun svarede bare:

„Jasaamæn! Du har Ret, Joel. Verden blev ellers lumsk kjedelig.“

Joel saa dulgt paa hende: hun var nu udelukkende det Væsen, som skader. Naar hun smilte, løi hendes Mund. Naar hun var alvorlig, kom noget stenhaardt i hendes Træk. Men han gik alligevel ved hendes Side; han aad hendes Smil, hendes Skadelighed og hendes Haardhed. Hun lod til at vide, at hun holdt ham fast. Hun suged hans Blod med saa rolig en Mine. Hun havde det underlige kolde Blik, der gjør Manden afsindig, naar det findes hos den, der eier hans glødende Lidenskab.

De gik en Stund uden at tale. Omider sagde Joel:

„Vi er snart hjemme nu . . . Gaa Du videre alene, Bertha. Jeg har ikke Lyst til at gaa hjem netop nu . . . Jeg er ikke oplagt i Kveld . . . til at være sammen med Leif og Dig og de andre . . .“

Hun trak Brynene i Veiret . . . et flygtigt Smil kom og gik:

„Naa — vil Du være kvit mig?“

Joel hviskede frem, bleg og med hæs Stemme:

„Gaa, Bertha! . . . alt dette umulige . . . jeg holder det ikke ud . . . gaa nu! Jeg

svarer ikke for mig selv . . . hvad jeg før eller siden gjør."

Hun saa paa ham. En Skygge af Ængstelse sporedes i hendes Mine:

„Men Joel! . . . Du som ellers er behersket . . . slig Du farer frem . . ."

„Ja, jeg gjør . . . jeg er træt snart . . . af al Beherskelsen."

„Ja, ja . . . Farvel da, Joel! . . . se nu til at bli rolig igjen."

Hun gik afsted med hurtige Skridt. Før de sidste Træer tog hende væk for Synet, vendte hun sig og vinked til Joel. Stod og lyste ung og haard i den graablanke Høstdag.

Joel gik nogle Skridt. Saa lod han sig falde ned i Græsset, blev siddende og stirre hen for sig længe uden at forandre en Mine.

XIII

Da Joel et Par Timer senere kom hjem, hørte han, at Bertha Gødke og Leif havde kjørt sammen ud efter Indbydelse fra Konsul Arendt, en Byherre, som nu og da tog Jagtture i Omegnen, hvor han et Steds havde en Villa. Indbydelsen gjaldt ogsaa Joel: vilde han gjøre Konsulens den Glæde . . . et lidet Gjæstebud . . . nogle Folk fra Byen . . .

„Aa nej, helst ikke,“ mumled Joel.

Han kjendte ikke stort til Konsulens. Brød sig heller ikke om at kjende dem nøiere. Han havde mærket sig Konsulen selv som en kold, klam Person . . . Fruen havde han heller ingen Længsel efter. Han havde følt hende som noget dumt, sladresygt og lastefuldt nysgjærrigt . . .

Han tænkte ved sig selv:

„Men der vil vist Bertha trives udmærket! Aa, hvor hun vil slaa ind i Selskabets Tone. Hvor hun vil være en Akvisition for dem derborte. Hvor hun vil være flink til at høre paa Fruens smaa Historier.“

Han satte sig til at læse. Ivar Jost og Fru Ulla kom ind. Joel talte med dem længe. Omsider gik de til sine Værelser. Sad han saa og læste igjen.

Han sad meget længe. Nu og da saa han sig om i Værelset. Læste saa videre.

Det var meget sent, da Leif og Bertha kom hjem. Hun kom, som Joel vidste hun vilde komme, fuld af Larm. Omend hun nu og da dæmped Stemmen for ikke at uro Huset, talte hun ivrig nok. Hun var ligesom drukken — maaske af Gildets Mad og Vin, maaske ligesaa meget af Selskabets Beundring eller maaske af sig selv. Hun var høi og hvid. Hendes

Øine lyste, hendes Læber var blege, ligesom tørstige. Hun snakked meget, fortalte om alt i Flæng: sagde dumme og morsomme Ting . . . fine og plumpe . . . alt fik Fart hos hende . . .

Det havde hun som sin gode Side: aldrig kjeded man sig, naar hun var inde. Leif var ogsaa meget glad i Kveld, han snakked ogsaa og fortalte, saa henrykt paa Bertha, naar hun tog Ordet.

„Naa, Du kom ikke, Joel," sagde han engang, „Du skulde ha' kommet. Vi kunde haft det ganske hyggeligt sammen . . . Lad os nu drikke et Glas Vin . . . vi tre . . ."

Han reiste sig og gik ud af Stuen. Hans Skridt hørtes gjennem Sideværelserne til Spisestuen, hvor han forblev en Stund. Omsider hørtes de tilbage igjen, gjennem Værelserne, nærmere og nærmere . . .

Han var maaske borte et Par Minutter i det hele. Men imens havde Bertha, medens hun drev Gulvet op og ned, standset og kysset Joel: et langt, kvælende Kys. Han følte en svidende Smerte i sine Læber, som havde hun bidt ham.

Han sad stille. Hun gik videre paa Gulvet. Blegt og fjernt syntes hendes Ansigt ham,

noget søvngjængeragtigt var kommet over hendes Skridt.

Leif kom med Vinen og skjænkede. Joel drak med dem. Han kjendte Vinen svide i den ene Læbe, hvor hendes Tænder havde bidt ham. Hans Hoved luded. En uklar Blanding af Had og Elskov forvirred hans Forstand. Det kosted ham Besvær ikke at fare løs paa hende, der hun gik Gulvet op og ned — og knuge hende til sig, saa hun kvaltes.

Han elsked hende. Der bredte sig for hans Øine Bølger af Blod, hvori han vilde synke ned.

— — —

Mørkned det snart over hele Huset? Leif havde slukket den ene af de to Lamper, der endnu brændte. Og han var gaaet et Øieblik ud for at stænge Døren med Storslaaen . . . Hun hvisked Ord til ham . . . om Dage som var engang, om i Dag, da han sendte hende bort. Hun talte nu. Han sagde ingenting. Han vidste, at hun vilde komme, naar Mørket var overalt . . .

XIV

Jostegaarden sov.

Mørket skjulte, og det tykke Træværk dæmpede eller udviskede hver Lyd.

Men et gammelt Hus har Liv i og ved sig selv. Luften derinde er levende. Usynlige Skygger hører og fortæller videre.

Gaa som Du vil i nye Huse. Det raa Tømmer, den dumme Luft gi'r ingen Besked. Gaa ogsaa som Du vil i de store Leiekaserner, Allemands Hjem. De forslidte Gulve er sløve, Væggene er blinde ved at se de mange ligegyldige Mennesker komme og forsvinde.

Men i gamle Slægtshuse: gaa aldrig saa stille — Du er alligevel hørt. Om ikke af andre, saa af Huset selv. Svæv afsted, og pludselig, og uden Du ved det, vil en Lyd klimpre etsteds derbortefra. Du stanser og farer sammen. Og Du venter, før Du gaar videre: mon nogen hørte Dig? . . . Eller var det blot de gamle Huses Pan, som var ude.

I Allemandshuse eller i nye Huse kan man foretage sig alt. De firkantede Værelser ved ingenting, og de bryder sig ikke om at vide noget. Slægter maa leve i Huse, før disse vaagner til Liv. Men er de bleven indviede i Menneskers hele Liv, har disse Vægge seet Barnet voxe og Oldingen dø, har de lyttet til de første spæde Skrig og de sidste dybe Suk — da blir Luften der inde saa underlig, da krummer Husets Tag sig paa en egen Maade. De lange Korridorer og Værelsernes Gulve og

Vægge gir tilkjende, hvad Mennesker de husede, og hvem de lærte af.

Se, der har Letfærd levet. Se Hyrdetapeterne! de nynner afblegede Melodier, glatte, yndige. Du kan synde derinde: som gamle Koketter, hvis Kinder endnu har lidt falmet Sminke, og i hvis matte Øine endnu en slukkende Attraasflamme gløder, vil disse Kamre bære over med Lasten. De lydløse Tapetdøre ligner smale Læber, der gjemmer over smaa, fortryllende Hemmeligheder . . .

Men se, derinde har den strænge Kyskhed holdt til. Mænd i haarde Klæder har lænet sig mod de lave Vinduskarme og sunget Aftensalmen. Gaa stille over Gulvet, om Du gjør Synd i disse Kamre. Lad ingen mærke din Færd. Er det end Nat, Du er ikke sikker. Luften staar mørk og truende omkring Dig. Langt borte vaager maaske nogen, som Du ikke ser.

Og gaar Du i Egnen om Huset — vær ogsaa der varsom. De gamle Skoges Træer er underfulde. De ligner mangen Gang graa Bønder.

Synd allerhelst ikke. Saa kan Du gaa frit i Huset og i Skogen. Men er Ulykken ude, saa gjem bort din Synd, saa den ikke skal bringe Dig Rædsel.

XV.

Skogen vest for Jostegaarden stod stille og bladløs og syntes helt uddød. Intet Liv, ingen Lyd. Gjennem de tynde, sorte Kviste straalede Himlen tindrende blaa, men Solen syntes, der den stod rund og blændende, saa underlig fremmed for denne sorte, livløse Skog.

Intet Under at Skogen nu var livløs. Novembermaaned var inde. Vinteren kunde jo komme, naar det skulde være.

— Der kom to Mennesker gaaende gjennem Skogen hver fra sin Kant. Den ene var en Mand. Han traadte i Vei som én, der tænker sine egne Tanker og er saa optagen af dem, at alt omkring ham er ham ligegyldigt. Den anden var en Kvinde. Hun tænkte vel ogsaa paa sit, men hun optoges ikke helt af disse Tanker. Nu og da smilede hun . . . af og til saa hun ned og lod til at overveje. En enkelt Gang blev hun ærgerlig, fordi en Kvist tog fat i hendes smukke Kjole.

— Joel og Bertha mødtes. Hun fór ham i Møde, hvisked noget til ham. Saa hun sig derpaa omkring. Men Skogen var øde. Hun saa sig endnu engang omkring og hvisked stille:

„Om nogen saa os sammen her . . . hvad maatte de tro? . . .“

„Jeg ved ikke, hvad de maatte tro. De fik tro, hvad de vilde. Men det er jo ikke det vigtigste nu, Bertha . . . Det vigtigste er, at vi kan snakke frit sammen her. Derfor bad jeg Dig komme.“

„Hvad vil Du sige mig, Joel?“

Hun tog hans Arm og lænede sig ind mod ham. De gik videre, følgende en smal Skogsti. Hun saa sig endnu engang omkring: „Her er ingen, Joel . . . Her er vi ganske alene.“

Han hørte næppe, hvad hun sagde. Næsten før hun udtalte det sidste Ord, vendte han sig mod hende og spurgte:

„Hvad har Du tænkt, naar Du er kommen til mig i disse Nætter, Bertha? Har Du ikke været bange for noget?“

„Jeg har ikke været bange. Jeg synes aldrig, jeg har elsket Dig før nu, Joel.“

„Det er derfor, jeg vil snakke med Dig nu. Jeg vil spørge Dig om noget, mens vi er herude og ikke i Huset dernede. Du maa følge mig nu, Bertha. Vi maa bort fra alt dette. Langt bort maa vi.“

„Hvad mener Du, Joel?“

Han saa paa hende: „Du forstaar mig nok.

Du siger selv, at Du elsker mig. Jeg kan ikke finde Ord for at sige, hvad jeg føler for Dig. Det ved Du, det mærker Du. Nu vil jeg tage Dig helt, Bertha. Jeg gaar bort herfra. Du gaar med. Jeg vil ikke mere ind under Taget dernede. Huset truer. Hver evige Nat er det, som om noget lytter. Jeg kan ikke tale ud der . . . Jeg sidder og venter paa Dig . . . Jeg ved, at Du nok vil komme, for Du staar i Pagt med det, jeg venter paa, og som maa komme. Du er Livets Gaadefuldhed for mig. Og naar Du kommer, saa tier jeg, ved Du. Jeg *maa* tie. Den Time, Du er hos mig, er jeg afsindig. Jeg ved om ingenting. Vi faar snakke sammen her. Derfor spørger jeg Dig: Kan Du gaa med mig? Er der ingenting, som binder Dig mere? Jeg gjør mig til Varulv for din Skyld . . . enhver kan kalde mig Forbryder. Jeg kjender ingen mere. Jeg kjender ikke min Bror mere, og ikke min Søster og ikke min Mor og ikke Bedstefar, og Huset, som jeg før holdt af, taaler jeg ikke mere.“

Hun saa ængstelig paa ham fra Siden. Han saa igjen paa hende. Han var meget bleg og om hans stærke Mund laa et Drag af Smerte. Han blev ved. Lidenskaben gløded hans Stemme:

„Jeg kjender ingen uden Dig, Bertha. Derfor maa jeg ha' Dig. Du maa følge mig. Du maa være hos mig. Vi vil sidde et Steds i Verden, vi vil være jaget væk af alle og ikke ha' noget uden hverandre. Hvert Aandepust er den andens ogsaa, hvert Ord, hver Draabe Blod . . . vi skal sidde alene . . . slig maa det være . . . Her har Du det, jeg tænker paa, naar jeg træffer Dig, Bertha, og Du er ræd for, at jeg skal dræbe Dig ved min Kjærlighed . . . naar Du ser paa mig med ængstelige Øine, som ved Du ikke, hvor jeg vil hen . . . Før, naar jeg forbanded Dig for din Løgn og din Feighed, tænkte jeg alligevel nu og da: kanske det alligevel er min Skyld. Bertha og jeg er saa forskjellige. Hun har alligevel fundet mig for egoistisk, for værdig. Manden fra det gamle Hus og ikke fra den levende Verden. Se, jeg har forandret mig, Bertha. Jeg kaster Vrag paa alt uden paa Dig. Saa forstaar vi hverandre bedre . . . Du maa ogsaa kunne være noget for Dig selv . . . underlig nok, jeg tror Du kunde være Dig selv helt ud, om Du og ham, Du helt var Kvinde for, sad sammen som to, der sad paa Post mod Verden . . . Du kunde sidde som Forbryderske sammen med ham . . . mærke,

at det gjaldt Liv eller Død . . . Kunde Du ikke?“

„Jeg ved ikke, Joel. Hvorfor kan vi ikke vente med at tænke paa alt dette vanskelige, Du nu taler om. Jeg kan ikke forstaa alt det . . . Du maa ha' Taalmodighed, Joel. Jeg *kan* ikke forstaa alt det . . .“

Han saa hen for sig med et underligt, tindrende Blik.

„Kan Du ikke forstaa det, Bertha? Det begriber jeg ikke, at Du ikke kan. Jeg synes, det er saa let at begribe. Naar jeg ved, at vi er sammen, at jeg helt ud eier Dig — saa er det, som jeg forstaar alt. Ingenting blir vanskeligt at forstaa mere. Jeg ved alt, jeg vil alt, naar Du er hos mig, saa jeg kan leve og ikke dø. Jeg har været død saa længe, Bertha . . . nu lever jeg op igjen. Og jeg vil bare Dig.“

Han greb hende om hendes Liv, uimodstaaelig og med det samme Blik, der ligesom tindrede fra Dybet af hans Sjæl.

„Jeg vil ikke være bedrøvet mere,“ hvisked han. „Komme hvad som komme vil . . . Du er hos mig igjen. Jeg er fri. Jeg kan gjøre, hvad jeg vil gjøre. Vi skal være glade, Bertha. Lad os ikke tænke paa dem, som staar nedenfor os og truer . . . For der staar nogen

og truer os . . . de som skal ha' Lidelse og Død, for at vi skal leve. Jeg har mærket dem . . . de kan komme . . . Jeg skal forsvare Dig mod dem. De skal ikke komme Dig nær."

Han holdt hende fast, saa fast, at hun forgjæves anstrængte sig for at komme fri.

„Joel," mumled hun, „ikke knug mig saa. Du maa slippe mig, Joel. Du maa ikke gjøre mig ondt . . . mig, som Du elsker."

„Jeg skal ikke gjøre Dig ondt . . . hvorfor skulde jeg gjøre Dig ondt? Jeg maa blot kjende, at Du er hos mig. Jeg maa kjende, at Blodet banker i hele det vidunderlige, som er Dig. Det som jeg holder fast paa nu. Det, som jeg kunde knuge til mig saa længe, saa længe."

Hun skreg i:

„Joel, Du dræber mig! Hjælp . . . Du maa ikke . . . Du er saa underlig, Joel . . . Du skal ikke være slig . . . Kom, lad os gaa . . . Kom nu . . . husk, at jeg elsker Dig nu . . . Derfor skal Du være snil mod mig . . . Slip, Joel, slip, saa skal jeg gjøre alt, hvad Du vil . . ."

Han slap hende og saa paa hende, men Blikket var nu fraværende, næsten sløvt:

„Forstaar Du mig ikke, Bertha? Jeg har

jo forklaret Dig, hvad jeg mener . . . Du forstaar mig vel . . . Naar Du elsker mig, hvorfor skriger Du da, og hvorfor siger Du da, at jeg skal være snil mod Dig?“

Hun raabte bleg og stakaandet:

„Jeg skal forklare Dig alt senere, Joel. Bare kom nu! Vi kan ikke bli længer borte . . . De vil mærke det . . . Ja, siden Joel, siden. Men saa længe vi bor der, maa vi da tage Hensyn . . . Kom nu, Joel, kom nu, Du kjære, forunderlige Mand, som holdt paa at kvæle mig netop . . . Lad os være glade, Joel . . . Og lad mig saa tænke paa alt det, Du sagde . . . Saa træffes vi igjen . . . Du . . . jeg skal komme til Dig . . . er Du saa glad? . . . Herregud, hvorfor er Du ikke? . . . Du skal se . . . det hele skal gaa godt . . . Kom, saa gaar vi fortere paa . . .“

Joel svarede ikke. Han gik paa med stærke Skridt. Som oftest saa han ned . . . Bertha gik ved hans Side. Af og til gik hun foran ham. Saa sig stundimellem tilbage med et Blik, som kunde betyde: „Jeg slap derfra!“ . . . Gik saa videre, smilede en enkelt Gang, lukkede Øinene halvt og bed sine Tænder sammen; det saa ud som mente hun: „Aa, hvor alt dette er umuligt . . . aa, hvor jeg al-

ligevel elsker alt dette!“ og hun vred sine Hænder, saa det knaged i de hvide Knoger . . .

Hun gik som den gaar, der føler Jorden under sig og med Glæde skrider hen over den.

Men bag hende gik Joel med Øinene fæstede paa hende. Han fik nu efterhaanden det besynderlige Blik tilbage.

Da de næsten var hjemme, saa de Marie komme sig imøde. Var det den sene, kolde Høstdag, der gjorde hendes Skikkelse tyndere og hendes Ansigt blegere end ellers? Den graa Høstkaabe hang i Folder om hende; hendes Ansigt var næsten gjennemsigtigt.

„Det var godt, I kom,“ sagde hun stilfærdigt, „Bedstefar har spurgt efter Jer.“

Joel løfted Hodet.

„Naa, vilde han noget?“

Marie svarede:

„Nei, han vilde vist ingenting . . . Han sagde ialfald ingenting . . . Og saa kom Præsten lige efter paa Visit. Det var saa morsomt, at han kom.“

„Naa — var det morsomt, at han kom?“ spurgte Bertha smilende. „Er Du kanske forlibt i Gamlepræsten, Marie?“

Marie svarede alvorligt:

„Nei, men jeg er glad, naar der kommer

fremmede. Da blir alt lettere, da mærkes det ikke. at Bedstefar og Mor er saa underlige.“

„Synes Du Bedstefar og Mor er underlige?“ spurgte Joel langsomt, „hvordan falder Du paa sligt?“

„Jeg mærker det ligesom.“

„Naa . . . hvordan mærker Du det?“

„Kan ikke forklare det,“ svarede den unge Pige. „Jeg mærker det. Ligesom noget prikker i Haarrødderne og Fingerspidserne. Jeg blir tidt saa urolig. Jeg faar Lyst til at skrige.“

Bertha slog det hen:

„Du ser galt, lille Marie. Du gaar vist her og blir ganske fortænkt. Du skulde ud lidt . . . ud i Verden. Hvad Marie? Skulde Du ikke ha' Lyst til det?“

Den unge Pige rysted paa Hodet. Hendes Skuldre syntes spidsere end før, da hun skuttede sig og svarede:

„Aa, jeg ved ikke. Tidt kunde jeg nok ha' Lyst. Men . . . jeg faar vel bli her hjemme alligevel . . . Og Verden er kanske ikke saa forskrækkelig deilig. Det er nok bare noget, En gaar og indbilder sig, naar En gaar og stusler herhjemme. Aa nei, her kunde saamæn

være godt nok herhjemme . . . hvis bare alt gik i god Stand her . . . ligesom før.“

De to — Joel og Bertha — svarede ikke noget paa dette. De var nu hjemme.

Præsten var der endnu. Han var langtfra morsom. Som mange Præster gjør og har gjort al Verdens Tid, talte han klynkevornt om Tidens Daarligdom. Bedstefar sad og hørte paa og svarede ingenting. Først saa han bort, som ønskede han, at den gamle Lirekasse vilde tie.

— — —

Endelig brød da Præsten op, og Jostegaardens Folk gik til Ro. Det gamle Hus stod og sov. Ingen kunde se, hvad der i Skjul af Mørket handledes derinde af godt og ondt.

XVI

Far Jost og Fru Ulla sad sammen en Kveld . . .

Mørket var kommen lidt efter lidt. Det havde tidlig hyllet de øverste Lofter til, havde dernæst sneget sig ind i Værelserne mod Nord, hvor Havens Træer skyggede, havde sluttelig lumsket gjennem alle Gange og lagt Totter i alle Revner og Kroge.

Nu begyndte det endog at faa Overhaand i

den store Stue, hvori Far og Datter sad. Det bredte sig fra alle Hjørner, hang som lodne Flaggermus ned ad Værelsets Møbler og Tæpper . . .

Mørket kan lyse op. Ting kan komme til Syne, som Dagens smaa Tilfældigheder har skjult. Menneskenes Tanker søger dybere, og deres Tale bliver ærligere end før.

Far Jost og hans Datter sad hver i sin Stol. En fremmed, der ikke kjendte dem og blot saa deres ubevægelige Miner og deres halvlukkede Øine kunde tro, at de sov. I Virkeligheden sov de ikke. Og deres Miner var ikke ubevægelige, og de halvlukkede Øine undte sig ingen Ro.

De agtede paa hinanden. De havde noget at sige hinanden, men ingen af dem vilde være den første. Endelig udfordrede Far Jost sin Datter. Han saa paa hende med vidtaabne Øine. Hun saa ikke igjen, hendes Blik var halvaabent som før, hun saa ligeud. Far Jost saa paa hende fremdeles. Hun følte det, men krøb ligesom i Skjul endnu. Dog var hun nu urolig, hun flyttede sine Øine, hun havde vanskeligere og vanskeligere for at staa imod. Og endelig var hun tvungen til at se paa sin Far. Hun gjorde det, idet hendes haarde An-

sigt forvred sig, og hendes Stemme lød som et Skrig:

„Hvad vil Du, Far! . . . Hvorfor ser Du slig paa mig?“

„Vi faar snakke sammen, Ulla . . . Du ved jo, at noget snart maa ske.“

„Hvad er det, som maa ske, Far? . . . sig hvad Du vil . . . hvad er det, som maa ske?“

„Hvad maa ske? . . . Det kunde jeg vel sige Dig . . . Der maa komme noget som gjør Luften klar, Ulla . . . Jeg kvæles i mit Hus . . . Det vil jeg ikke.“

„Hvad vil Du gjøre, for at Luften skal bli klar, Far?“

„Du spørger mig, Ulla . . . Du har altsaa Mod til at høre det?“

En Taushed indtraadte, tilsidst var det, som om Mørket ringede, som om ukjendte Lyde levede op fra Fjern og Nær. De to saa nu blot hinandens Øine, der stirrede i hinanden, store og talende.

„Jeg har Mod til at høre det, Far.“

„Naa . . . først et Ord, Ulla, til Dig. Du tog din Mand, og han fik det skrøbelige Blod ind i vor Slægt. Da det kom ind, begyndte Jostegaarden at smuldre. Han hænger derover, din Mand. Han smiler. Jeg likte aldrig hans

Smil, og jeg liker det ikke endnu. Igaarkveld slog jeg min Næve i hans Ansigt . . . Se efter, saa vil Du se, at det er ramt af en haard Næve. Joel og Leif har begge faat af hans Blod; men de har ogsaa noget af vort. Jeg vil, at det Blod de har fra ham skal slaas med Ødelæggelse. Jeg vil, at de skal vaagne op. En af os, Ulla, maa slaa Fienden. Du eller jeg. Jeg tænkte paa, hvem skal slaa, og jeg ved nu, at jeg selv skal slaa denne Fiende . . .“

„Hvorfor skal ikke jeg slaa Fienden, Far. Jeg hader denne Fiende mere end Du.“

Far Jost smilede i Mørket. Man saa ikke dette Smil, men det hørtes paa Tonefaldet i hans Stemme.

„Tror Du, at Du hader mere? . . . Nei, Ulla, ingen kan hade Fienden som jeg. Jeg har seet, hvor den har ødelagt meget . . . alt hvad jeg har prøvet paa at bygge i mit møisomme Liv. Jeg ved at den raader i Verden. At alle Lande og Byer er fulde af dens Løgn.“

Fru Ulla svarede:

„Du siger saa meget, Far. Det, som Du mener, har Du endnu ikke sagt. Hvad mener Du om vore Børn?“

Far Jost reiste sig. Hans dybe Stemme brændte, da han svarede:

„En af os maa ofre sig for dem. En af os maa dræbe hende. Nu har jeg sagt, hvad jeg mener.“

Fru Ulla svarede roligt:

„Tror Du da, at Du frelser vore Børn?“

„Ja. Hun har ikke med deres Liv at gjøre. Hun har bare Magt med deres galne Drømmesyge. Hun har Magt, fordi hun selv ingenting gi'r. De finder intet Holdepunkt i hende; derfor er hun mægtig for dem med deres umættelige Hang til at ville bli' lykkelige udi det blaa . . . Jeg ved, at jeg ikke tar Feil i dette.“

„Men om hun lever videre?“

„Da vil alt ødelægges. Der er ingen Udvei. Jeg ser to Mænd, som blir uslere for hver Dag. Som vil ødelægge sig selv og hinanden med Had og Løgn. Den enes Hænder vil være knyttet mod hans Bror. Og midt i dette vil hun gaa og æde Ødelæggelsen. Hun er Verdens sande Sot. Den, som Menneskene beskytter, og som de elsker, og som forgifter dem i Evighed. Jeg hader dette hos Menneskene, som hun bærer frem med begge Hænder. Jeg hader den glade og feige Grumhed, den ynkelige Selvgodhed. Jeg kjender min Arm løfte sig mod den, og jeg tror i det Nu, at Gud kalder paa mig, og at jeg handler efter

hans Lov, som Menneskene har fordærvet. Se, derfor vil jeg dræbe hende, rive hendes Strube ud."

Hans Ord sprængte ud af Mørket, bugtede sig som Ildstriber henad den sorte Væg.

Et Nu gik. Stilheden kom tilbage. Fru Ulla hvisked pludselig:

„Jeg kunde ogsaa, Far! Jeg er mine Sønners Mor."

„Jeg er den ældste, Ulla. Jeg har størst Ret dertil. Jeg har seet mest af Slægtens Liv. Jeg ved bedst, hvad dens Næring er, og hvad dens Død er. Og de faa Dage jeg har igjen kan jeg ikke bruge bedre."

Fru Ulla svarede ikke paa dette. Mørket var nu saa tæt, at Far og Datter ikke længer kunde skimte hinanden. Far Jost' Stemme lød paany, roligere, som den der har kjæmpet til Ende:

„Jeg er rolig, Ulla . . . og glad tar jeg Ansvaret paa mig. Verdens Dommere vil dømme mig. Hvad ved de? Min Samvittighed vil frikjende mig. Hvad har ligegyldige og fremmede med mig? Hvad rører deres Love mig? Her er Verden for mig! Her er mit Samfund, og det Samfund er Slægtens, og det er det tidligste i Verden, meget ældre end de store Rigers. Riger forgaar, Slægten bestaar.

Og se Rigets Konge, han forsvarer sine Børn mod Fienden. Slægtens Far forsvarer sine. Jeg vil være rolig i min Sjæl.“

„Har Du tænkt paa, at Slægtens Navn vil faa en Blodflæk?“

„Den Blodflæk vil bare sees af de ligegyldige og fremmede, som jeg talte om før, de som sidder derude og ingenting ved. Her omkring dette Hus, hvor mine Sønner vil leve, naar deres Feber er fjernet: her vil ingen se den. Der vil nikkes Mand og Mand imellem. Der vil i samme Nu finde en Sammensværgelse Sted. Der vil gaa Bud fra Sjæl til Sjæl, ligesom der gik Bud, da en før mig tvang den Kvinde i Døden, der havde dræbt hans Sjæls Liv. Jeg vil, at min Handling skal være et Bud til Mennesker om at slaa Sjælemordere ihjel.“

„Tror Du Far, at den Sorg hun bringer er hendes Glæde?“

„Ja, jeg tror. Hun er kommen hid, fordi hun vilde, at Leifs Ungdom og Joels Galskab skulde smage hende lige sødt. Og om Natten gaar hun til Joel, fordi hans rasende Galskab smager hende, og om Morgenen røres hun til Taarer ved Leifs unge Blik.“

Fru Ullas Stemme lød hæs af Angst:

„Hvad siger Du, Far! . . . Hvad siger Du? Om Natten gaar hun til *ham?* . . . til *Joel?*“

„Ja, jeg sagde det. Selve denne hendes Handling har mindre at sige, synes jeg.“

„Men Joel, Far! Joel!“

Pludselig skreg hun:

„De burde dø begge!“

„Jeg har ogsaa haft den Tanke,“ svarede Far Jost stille. „Men jeg har den ikke nu. *Hun* gasser sig i denne Vederstyggelighed. *Joel* lider Dødskval i den. Eller han forstenes. Hans Hjerte og Sjæl blir uden Pulsslag.“

„Vil Du tvinge hende i Døden, som han før Dig af Josterne tvang hin Kvinde i Døden?“

„Nej — Tiden er knap. Ødelæggelsen kommer nærmere. Det haster. Hun maa dø om ikke længe. Jeg vil handle, naar det jeg gjør bedst vil forstaaes.“

* * *

Efter Ordene fulgte en Stilhed, som var tung at bære. Da Far Jost en Stund efter tændte Lampen, skinned Lyset paa to, hvis Ansigter havde været vendt mod fremmede

Egne, og hvis Øine i Mørket havde seet ukjendte Ting.

XVII

Bertha stod om Morgenen ved Vinduet, og Leif kom hen til hende. Han tog hendes Hoved mellem sine Hænder og nikked til hende. Hun smilte og nikked igjen.

„Har Du sovet godt, Bertha?“

„Ja, jeg har, Leif. Har Du sovet godt?“

„Nej — jeg har ikke, Bertha . . . Jeg har ikke sovet godt de sidste Nætter . . . Jeg ved ikke Grunden rigtig . . . Jeg tror det kommer af, at jeg begynder at ligge vaagen og tænke . . . Og saa kan jeg ikke faa Ro til at sove, naar jeg først har begyndt at tænke.“

„Hvad tænker Du paa, Leif?“

„Jeg tænker paa os to, Bertha. Jeg synes ligesom, at noget mangler. Du har været saa adspredt den sidste Tid. Du er ikke nu, som Du var, da vi mødtes for et Aar siden.“

„En kan ikke være en og den samme bestandig. Aa Leif, Du som er min bedste Ven . . . Du som jeg elsker, fordi Du er glad i mig, og fordi Du har slige dejlige Øine.“

„Bertha min! . . . Du siger jeg er „glad i Dig“ . . . Ved Du, at Du har rent besat mig,

at jeg bare tænker paa Dig! Aa, Du brænder altid, hos mig . . . Derfor vil vi snart reise herfra, Bertha. Her er ikke noget Sted for os . . . Jeg synes, de virker saa alvorlige allesammen."

„Tror Du ikke, de kan like mig, Leif? Tror Du . . . ja rent ud sagt tror Du, de hader mig, din Bedstefar og din Mor . . . og Joel kanske . . ."

„Hader Dig? Nej, hvorfor skulde de hade Dig? Du virker kanske fremmed paa dem . . . Og Joel? . . . Han skulde da kunne like Dig godt nok. Han har jo seet slige he, he . . . slige mærkelige Tingester, som Du er, før . . ."

„Hvordan . . . hvad mener Du?"

„Jeg tror, at Joel engang har elsket en Kvinde, som gjorde ham ondt. Jeg kan ikke forklare det, men jeg tror det. Har Du ikke mærket, naar han ser paa Dig — det er som vilde han sige: aa, jeg kjender hende, jeg kjender dem alle."

Hun saa hen for sig, som om hun tænkte. Lidt efter sagde hun:

„Aa, jo . . . jeg har nu og da tænkt noget lignende, Leif."

„Ja, ikke sandt. Jeg tror ikke, Joel har det godt. Men han siger aldrig fra. Jo saarere han føler en Ting, jo tausere blir han om den

Ting . . . Hør, Bertha, Du skal ikke bli ond, om jeg siger dette, som jeg nu siger. Jeg mener det paa en Maade meget alvorligt . . .“

Hun vendte sig mod ham og sagde smilende:

„Naa?“

„Sig mig, Bertha . . . kan Du like Joel?“

„Hvad mener Du, Leif? . . . Om jeg kan like Joel?“

„Ja, rent ud sagt: er Du forelsket i Joel?“

„Om jeg er forelsket i Joel?“

„Ja — jeg spørger virkelig om det, Bertha. Du er saa underlig tidt, naar han er tilstede. Du ser mere paa ham, end Du kanske ved om selv.“

Bertha Gødke rysted paa Hovedet.

„Dette var dog underlig sagt af Dig, Leif.“

„Ja, det kan være. Men jeg maatte engang sige det til Dig. Jeg ved jo godt, at Du elsker mig. Det føler jeg jo saa tidt. Men Du er alligevel nu og da underlig, naar Du er sammen med Joel. Saa En skulde tro, at han interesserede Dig . . . Nu ja, jeg ved, at der er Forskjel paa det og det at elske en Mand. Men jeg vil bede Dig, at Du ikke er slig mod ham, Bertha. Jeg kjender som et Sting, hver Gang jeg ser det. Jeg ved sandelig tidt ikke, hvad jeg skal tro. Og han Joel — blir endda

stillere, end han var før. Jeg ved ikke, hvad *han* tror . . . Du maa aldrig gjøre det mere, Bertha. Aldrig. Jeg tør ikke tænke videre i den Ting . . . Det var godt, jeg fik sagt det til Dig. Jeg har tidt tænkt paa at sige det, men vidste jo samtidig, at det var Indbildning fra min Side . . . Ja, ja . . . Kys mig, Bertha . . . Lad os ikke tænke paa det . . . Naar Du kysser mig slig, saa ved jeg, at Du er god og dejlig."

De kyssedes mange Gange. Bertha Gødke sagde pludselig:

„Hør, Leif. Naar skal vi gifte os? . . . Jeg har tænkt paa en Ting: vi burde holde Bryllup nu . . . mens vi er her. Synes Du ikke vel?"

„Men synes Du, at vort Bryllup skulde staa her, Bertha? . . . Dette Hus er ikke det Bryllupshus, vi to skulde ha' . . . Tænk Dig bare et Bryllup med Dig, mens Mor og Bedstefar saa til . . . Jeg synes, de vilde ligne Dommere, der de sad. Her er Livet saa alvorligt . . . selv Bryllupssangene er alvorlige . . . næsten sørgelige . . . Du skulde høre dem: „Mand og Kvind' træd for Herrens Aasyn ind!" . . . Du begriber ikke sligt, Bertha . . . Og de her hader slig berusende Kjærlighed, som Du gir . . . Jeg vidste det fra første Øieblik,

at de ikke vilde elske Dig her . . . Jeg kom jo hjem og tænkte, at det alligevel kunde komme noget, som bandt Jer sammen . . . men jeg forstaar, at det er en evig Umulighed . . . Synes Du ikke, vi heller skal reise nu og holde Bryllup i en stor, glad By derude . . . Der hører vi to hjemme, Bertha. Aa, de store Dronningbyerne derude . . . den Luft der er i dem — hvad? . . . Her, ja hvordan er her? Nu siden jeg har truffet Dig, og Du har faaet Magt over mig — nu synes jeg vi sidder paa et fremmed Sted . . . Du har tat Hjemmet fra mig paa en Vis . . . men saa har jeg Dig isteden . . . Du som er alt i Verden."

Han havde hvisket disse Sætninger frem, aandeløst og hedt.

Bertha Gødke saa hen for sig. Hun strøg Leif gjennem Haaret, og hun smiled med fjerne Øine, som hun pleied, naar hun tænkte sine egne Tanker.

„Jeg forstaar nok, hvad Du mener, Leif . . . Men jeg skulde alligevel gjærne holde Bryllup her. Netop her . . . om saa alle saa, at vi ikke tog Kjærligheden saa himmelsk . . . Kanske er Joel ogsaa himmelsk anlagt . . . Tror Du, han ogsaa forarges?"

„Det har jeg ikke et Øieblik tænkt . . . Jeg forstaar ikke, hvorfor Du nævner ham nu.“

„Naa, ikke for noget særligt . . . Jeg bare kom til at tænke paa ham ogsaa, siden Du nævner Menneskene her. Men synes Du forresten ikke, det maatte være morsomt at holde et strængt gammeldags Bryllup her. Jeg, Bruden i lang hvid Kjole føres høitidelig og under Salmer til Brudekamret og Du illigemaade . . . Aa, hvor det maatte kjendes mærkeligt.“

Leif rynkede Panden:

„Aa, jeg tror ikke, jeg vilde like det, Bertha . . . Du smiler nu og ser langt hen for Dig med Øinene. Hvad tænkte Du paa nu igjen? . . . Du har gjort det saa tidt idag, Bertha . . . Jo, naar Du sidder slig og smiler, saa ved jeg, at Du tænker paa noget.“

Hun smiled igjen og tog hans Hoved mellem sine Hænder. Og hun hvisked ham til. Men Leif saa paa hende, og hans Alvor veg ikke; hans Blik var tilsidst stivt som i Afsind . . .

Bertha Gødke blev opmærksom.

„Min kjære Ven,“ mumled hun ømt, „hvad gaar der af Dig idag?“

Leif drog Aande dybt og han strøg sig over Panden som efter en ond Drøm. Han hviskede:

„Ja, hvad er det? Den sidste Tid har jeg nu og da faat slig Angst, naar jeg har været sammen med Dig, Bertha. Det er kommen pludselig, tidt uden jeg har vidst om det i Forveien. Jeg har faaet den Tanke, at alt er anderledes, end jeg troede . . . At det ikke er Dig, Bertha, som staar der. Ikke den Kvinde, jeg elsker . . . at det er en anden . . . en jeg ikke kjender . . . en som gir mig Sorg og Angst.“

Hun saa fremdeles paa ham, lyttende og opmærksomt som før. Sagde saa med myg Stemme:

„Fy, Leif! Saa ondt Du snakker. Synes Du ikke, Du kjender mig? Kjend min Haand! Er den ikke varm som din?“

Hendes Hænder strøg hen over hans. Han saa langt ind i hendes Øine. Hendes Munds Rødme blev han ogsaa var.

„Jeg ved det er Dig . . . det er jo Dig!“ hvisked han inderligt, „du som er saa varm og skjøn.“

Hun lo glad, greb om hans Nakke og rystede ham.

„Nu er Du kjæk igjen!“ raabte hun, „aa, Du kjække Gut fra før . . . Du maa værsgod aldrig hænge med Hodet! . . . aa, din stærke Nakke, jeg liker at ruske i den.“

Men Leif var fremdeles alvorlig. Han ænsede ikke hendes Latter og ikke hendes Kjærtegn i Dag som ellers.

„Nei . . . jeg er ikke saa ganske kjæk igjen, som Du siger," svarede han, „jeg forstaar ikke selv, hvorfor jeg føler slig. Noget maa da ligge til Grund. Som nu alle de gale Tanker, jeg faar. Før vi kom hid og i den første Tid, vi var her, tænkte jeg ikke paa andet end paa, at jeg havde alt i Verden, fordi jeg havde Dig. Men saa kom andre Smaaindfald, som forstyrred mig. Tidt var det ikke engang bestemte Tanker, men bare Instinkter og Anelser, ligesom alt det mørke Smaa-Liv, En kan se paa Bunden af halvmørke Tjern . . . de rørte sig og fór ind og krøb, saa jeg ingen Ro fik . . ."

„Hvordan kan sligt Smaakryb uro Dig?" hvisked Bertha. „Du maa ikke lade det komme nær mig hos Dig, Leif . . . Om Du har sligt Tjern hos Dig, som Du snakker om . . . lad saa mig være ligesom Vandlilien, som flyder ovenover . . . Vil Du ikke det?"

Medens hun sagde dette klapped hun Leif over Haaret, som en Voxen, der gaar med paa et Barns Indfald.

Leif smiled troskyldigt, da han svarede; men

i denne hans Troskyld brændte en ubændig Fanatisme:

„Du skal være Vandlilien, som flyder ovenover. Den store, hvide Blomst. Jeg har engang drømt om Dig, Bertha, jeg saa Dig fuld af Lilier og hvide Roser; men Drømmen var saa underlig. Jeg ved ikke, om jeg tør fortælle Dig den.“

Bertha Gødke saa dvælende og ligesom i træt Velvære paa den unge Mand, hvis Sjæl hun havde gjennemglødet. Hun hviskede langsomt, halvt ligegyldig, som den gjør, der eier sin Magt saa ubetinget, at den halvveis kjeder:

„Bare fortæl, Leif. Jeg vil gjærne høre, hvad Du drømte.“

„Jeg drømte, at jeg saa Dig ligge i et Rum, hvor alt var hvidt. Du laa saa stille og med lukkede Øine. Du var ganske bedækket af hvide Roser og Kalablomster. Og jeg forstod, at Du var død. Jeg syntes, at jeg knælte for Dig, længe, længe . . . Og saa syntes jeg pludselig, jeg sad ved din Grav . . . jeg syntes, Du laa godt gjemt dernede . . . at Du altid var min.“

„Men var Du da ikke forfærdelig bedrøvet, Leif?“

Han syntes at tænke efter. Det varede lidt, før han svarede:

„Underlig nok, jeg var ikke saa forfærdelig bedrøvet . . . Noget som stor Sorg følte jeg nok; men jeg var saa rolig. Det, som nu nager mig, kjendte jeg ikke. Og den Sorg jeg følte var Høitid. Ved Du, hvad jeg tror, Bertha. Jeg tror, at den høieste Kjærlighed ligefrem ønsker Døden. Jeg tror det er det, der menes i det gamle Ord om Kjærlighed til Døden. Den, som elsker slig, vil eie saa stærkt, at han ikke liker Livet hos den, han elsker. For Livet gjør, at Tankerne flagrer og Øinene ser. Han føler sig afmægtig ligeover for slige Veie; hun kan jo løbe fra ham paa dem. Han vil standse hende paa Farten, gi' hende Stilheden, gi' hende Døden, saa hun ligger der og er rolig med de hvide Blomster . . . Det tror jeg er at elske til Døden. Det er ikke den lange Tid, det kommer an paa, ikke de mange Dage, ikke de graa Haar . . . ikke det Livet, som blir slut af sig selv."

Bertha Gødke hørte paa ham med et Udtryk, som hørte hun et vakkert Eventyr, der behagede hende. Hun svarede ikke stort, følte hans Blik, lod hans underlige Ord risle henover sig, hvisked en og anden Gang: „sig mere, Leif! sig mere!"

XVIII

Medens de stod og snakked sammen kom Marie hen til dem. Hun saa paa dem begge og spurgte stille:

„Maa jeg staa her lidt?“

Bertha raabte leende:

„Nei, hør paa hende! Javist maa Du staa her, Marie. Det er da ikke noget at spørge om.“

„Jeg ved ikke, hvorfor det er slig,“ sagde Marie lidt efter, „men nu er her saa stille, hvor Mor og Bedstefar er, at jeg heller vil være andre Steder . . .“

Hun lo og føjede til:

„Jeg tror tidt, at hele Huset er forhexet.“

Leif spurgte lidt efter:

„Hvorfor er her ikke hyggeligt?“

„Jeg kan ikke forklare det,“ svarede den unge Pige, „men det er længe siden, her har været hyggeligt hjemme.“

Hun vedblev, idet hun saa smilende paa Leif og Bertha:

„I to er de eneste, som nu er glade her. Derfor er det morsomt at være sammen med Jer.“

Leif spurgte:

„Men Joel? . . . Er ikke han fornøiet, Marie?“

„Jeg tror ikke han er glad Joel heller.“

Bertha Gødke sagde hurtig:

„Men Du er jo glad, Marie. Det maa Du være. Hvorfor skulde Du ikke være glad. Du er ung og vakker . . . og Du blir endda vakrere.“

Marie smilede og hendes Smil blev uvilkaarligt sørgmodigt. Hendes Øine stirred langt hen for sig. Hun knytted de slanke Fingre om hinanden, saa det knaged i de fine Led.

„Kan Du huske hvad Du loved' mig engang, Bertha?“ spurgte hun stille . . .

„Loved jeg Dig noget, Marie, hvad var det?“

„Der kan Du se, Du har glemt det; Du mente det vist ikke.“

„Jo, det kan nok være . . . sig hvad var det, Marie?“

„Du sagde, at jeg vilde ha' godt af at komme ud at reise. Og at jeg maatte bli med Dig og Leif . . . Hvis nu Du og Leif tog en Tur engang . . . Maatte saa jeg være med? Maatte jeg virkelig?“

„Jasaamæn, Marie, det kunde nok være,“ lo Bertha; „naa, har Du faat bedre Lyst nu?

„Dengang troed Du det ikke saa deiligt derude . . .“

„Jeg fik Lyst forleden, Bertha. Du fortalte mig saa meget deiligt derudefra. „Den deilige Verden“ sagde Du. Du fortalte om alle de forunderlige Ting. Om Orkestrene og de store Gader og de mange Mennesker . . . om alle som var deiligt klædt paa og som var glade . . . Og saa om alle de andre . . . Millioner Mennesker var der, sagde Du . . . Jeg synes, de Byerne maa ligge forfærdelig langt borte . . .Jeg begriber ikke, at de findes.“

Leif rysted hurtig paa Hodet og saa paa Bertha.

„Hm, hvad har Du nu git hende at spekulere paa?“

Slog han det hele hen: „Du skal slet ikke tro, at det er saa herligt, Marie . . . Det høres saa storartet ud, og ser ogsaa saa storartet ud, men naar En piller det hele fra hverandre, saa er alt der som her.“

„Aa nei, jeg tror *Du* har Ret, Bertha!“ raabte Marie heftigt, „aa, naar jeg ser Dig og hører Dig fortælle, saa faar jeg Lyst til at leve der, hvor jeg kunde bli' slig som Du.“

Leif trak Øienbrynene i Veiret.

„Hvad mener Du? . . . Vil Du gjærne bli' som Bertha, Marie?“

„Ja, Leif, ved Gud! Jeg vilde gjærne bli' som Bertha.“

Pludselig kasted hun sig grædende ind mod Bertha Gødke og higsted frem:

„Jeg har ofte sagt noget om Dig før, Bertha, som jeg angrer . . . saa paa . . . Jeg kar sagt . . . at jeg ikke kunde like Dig . . . at jeg næsten haded Dig . . . Men hele Tiden . . . har jeg alligevel likt Dig . . . saa rent forfærdelig godt.“

Bertha Gødke klapped den unge Pige smilende paa Hodet. Hun strøg hende tillige over Haaret, nedover den gule Flette og de smale, rystende Skuldre.

Men Leif sagde haardt:

„Aa, hvad er dette for Narrestreger, Marie. Jeg tror slet ikke Du ved, hvad Du staar her og snakker altsammen. Du skulde være som før, Marie. Da gik Du her og var glad med det, Du havde.“

Det var som om den unge Pige krøb sammen.

„Ja, ja,“ sagde hun stilfærdigt og tørred sine Øine. „Du faar ikke være vond, Leif . . . og ikke Du heller, Bertha. Altsammen kommer vist af, at jeg kjender mig saa alene den sidste Tid.“

— Netop nu kom en af Pigerne ind og

sagde til Bertha Gødke, at der var kommen en Pakke til hende.

„Brudekjolen!“ formelig skreg hun. „Kom saa skal vi hente den. Jeg maa absolut prøve den . . . og Du faar gaa ud saa længe, Leif . . . Jeg skal raabe paa Dig, naar Du maa komme ind og se . . .“

„Og Du maa hjælpe mig, Marie . . . Vil Du ikke?“

Marie stod og tænkte.

„Jeg skal nok hjælpe Dig, hvis jeg kan,“ svarede hun stille. Men hun saa ikke glad ud mere.

XIX

Bertha havde iført sig Brudekjolen. Den hvidned omkring hende. Den var som et Festens Gevant.

Leif stod foran hende. En rasende Fryd brændte i hans graa Øine. Hans magre Ansigt var stivt af dulgt Jubel.

Han stirred paa hende, der hun stod i denne hvide Kjole, og han kunde aldrig mætte sine Øine. Det var som saa han Stadfæstelsen paa hvad han tidt ikke kunde tro: at han nu eied hende.

Pludselig gik Døren op, og Joel kom ind. Bertha raabte uvilkaarlig:

„Gud, der er Joel!“

Men hastig føied hun til med Latter:

„Hvor i alverden kommer han fra? Vi som troed han var reist helt til Bloksbjerg . . . Nu kommer han nok og ber om Forladelse, fordi han næsten ikke sagde Farvel. Skal vi gi' ham Forladelse, Leif?“

Men Leif forstod ikke hendes mange Ord. Han havde hørt Tonen i hendes første Udraab og den skarpe Latter, der forsøgte at skjære bort. Og han havde seet, at Joel rykked tilbage ved Synet af den bryllupsklædte Kvinde. Og han havde seet en langsom Bleghed trække henover hans Ansigt, en Bleghed, der gjorde Munden raa og fremspringende og Blikket skummelt.

Leif blev staaende og stirre paa sin ældre Bror. Denne kom nærmere, vilde snakke, men fik fremstammet nogle Ord, der faldt døde fra hans Mund, vilde løfte sit Blik og se Leif i Øinene, men gav blot en blind og dog stirrende Øienhinde.

Han gik i en Halvkreds Værelset omkring, gik saa ud igjen. Stilheden om ham var tausere end den, noget Hys! kan fremtvinge.

XX

Leif og Bertha talte sammen. Hun nævned hundrede Ting og hun dulgte en Ting. Hun fik frem med nølende Stemme og med blanke Øine (som fandt hun Tilstaaelsen smertelig), at hun den sidste Tid havde følt sig underlig, naar Joel saa paa hende.

Leif spurgte:

„Hvorfor saa han paa Dig?“

Hun svarede:

„Hvorfor han saa paa mig? Ja hvorfor? Kanske han følte noget for mig . . . Kanske . . .“

„Og Du? . . . hvad føler Du?“

Hun saa paa ham, alvorlig med vegt Blik.

„Ja, hvad tror Du? Hvem tror Du jeg er glad i? Tror Du ikke jeg er glad i Dig, Leif?“

Leif troede. Som den Dødsrædde, der gjærne tror den, der siger han skal leve. Men en Angst laa tilbage, og et dybt Had arbejded sig frem hos ham mod den ældre Bror. Han saa ikke paa ham mere. Han hilste ham ikke.

Uden at svare trak Joel sig bort. Han viste sig ikke paa Gaarden mere.

Han var jo Skogmand. Hans Færden oppe i Skogensomheden var ikke forunderlig for nogen.

Saa gik han da de lange Timer i Skogen, hvor nu intet Menneske færdedes. Det var paa den Aarets Tid, da Høst og Vinter mødes. De sidste gule Blade dirred paa sorte Kviste, og Jorden var fuld af Rim hver Morgen, og kold og fugtig den hele Dag.

Han gik her, baned sig Vei længer og længer frem, han kom did, hvor han aldrig havde været, til ukjendte Kroge, hvor Torvmyr og Fjældvand og Lyng laa hen bag sorte Fjæld i evig Gudsforladthed.

Som en tørstig drak Joel denne Ensomhed i lange Drag. Naar han mod Kveld hviled sig i Lyngen eller i det tynde Græs og saa henover den endeløse Udørk, hvor forkrøblede Naaleskoge og død Myr strakte sig i det fjerne, saa kom der et lykkeligt Smil i hans Ansigt, og en Mumlen lød fra hans Mund, som saa han noget, han higed mod. Saadan kan man se en Mands Smil, der gaar til Møde med den han længter mod, eller Munkens, der ser Himmelsyner, og saadan kan man høre Duen kurre mod Solen og mod sin Mage.

Joels Blik, der nylig havde brændt mod Verdens Deilighed, stirred nu igjen mod Ensomheden. Og han smiled det imøde, som han nu saa var hans og altid vilde forblive hans.

* * *

Dengang da Bertha Gødke var kommen til ham paany og han havde taget imod hende, havde han troet, at nu maatte hun følge ham, nu var alle Broer kastet. Nu skulde han og Bertha være Lykkens eller Ulykkens Forbundne. Han havde troet, at ingenting skulde kunne røre dem, at han sammen med hende kunde opleve alt uden at frygte. At han sammen med hende kunde se sin Broder dø og al sin Slægt.

Saa kom den Dag, da han ikke troed dette mere; da han saa, at Bertha begyndte bange at vige for ham: „hvor vilde han hen? . . . hvorfor var han saa alvorlig . . . saa heftig?“

Men den Dag krummed han sig sammen og følte sig ensom, og hans Synd forfærded ham.

Menneskenes Nærhed plaged ham. Han besværedes ved de manges Øine og ved de faa's, som han før kaldte for sin Slægt.

Men hvad værre var opdaged han om ikke meget længe: han taalte heller ikke Ensomheden. Thi selve Ensomheden fostrede tilsidst et levende Væsen, der blev ham mere og mere besværligt: ham selv.

Han følte sig tidt forfulgt af nogen, og han følte med Sikkerhed, at om han nogen Gang fik Forfølgeren at se, vilde han kjende den Mand altfor godt.

* * *

Han kom paa sin Omflakken til Havet, og han saa en Strand, der forekom ham mærkelig. Nogle flade Sletter strakte sig indover Landet. En Del krumme, urgamle Træer saa ud, som flygtede de for Havets Vrede. Hist henne laa nogle Huse, der syntes ubeboede: de stirrede saa tomt udover . . .

Der kom Paalandsvind, og Havbrusen, som han tidt havde elsket, plaged ham nu. Han hørte den hvert Øieblik paa Dagen. Det hjalp ikke, om han vilde aflede Opmærksomheden fra den. Havbrusen var der alligevel. Han *maatte* høre paa den. Og naar han saa ud: i Horisonten ved Aabningen til Havet drev en tyk Skodde, og frem fra denne vælted sig Sjøen, gul og tung til helt herinde. Og her skjød den ondskabsfuldt Ryg og rulled grisk og iltert opover Stranden og sank atter tilbage . . .

Alt stivned efterhaanden. Dagene gik . . . Bertha Gødke! Det rørte sig endnu hos ham, stumt og farligt.

De to Træer udenfor Huset stritted stivt med sine Grene. En halvt nedblæst Veiviser stod der og pegte i gal Retning . . . Et oprevet Vindu slog pludselig igjen med høi Larm. Det legte omkring ham, lydløst, iskoldt.

— Han vilde bort fra dette Hav. Han gik

gjennem Skoge og over Fjæld . . . Han nærmed sig Jostegaarden, gik om som et Spøgelse . . . det han nu ogsaa var . . . fordi hun ikke følte for ham, som han for hende. Ak, havde hun gjort det . . . ingen Synd og ingen Sorg, bare Seier over alt og Liv . . . Liv . . .

Men nu nærmed han sig dulgt Jostegaardens Huse. Og han gik ikke ind.

XXI

Der fandtes en Hytte nedenfor den Vei, som førte til Jostegaardshusene. Hytten var meget gammel og havde staaet der fra før den Tid, Egnen bebyggedes. Trolig nok var den bygget af Jægere for nogle hundrede Aar siden, og saadanne havde vist i lange Tider tyet under dens Tag, naar Høststormen tog for svært i eller naar Vintersneen pisked dem for barskt om Ørene.

I denne Hytte havde Joel tidt før siddet og stellet med sine egne Sager og han boede der saagodtsom nu. Der havde han bag Laas og Lukke sine Jagtredskaber, Erindringer fra sine Reiser og fra sine Ture. Der var snurrige Figurer af Træ, der var sjeldne Stene, der var stoppede Skind af Dyr, hvis store, grumme eller listige Hoder gloede frem med gule Øine.

Der var en varm, tykhaaret Bjørnepels, der var Ræven med den spidse Snude. Der var først og fremst Bænken med det gamle Ulveskind, som han altid sad paa, naar han vilde tænke sine Tanker uforstyrret.

De østerlandske Drømmere og Seere faar sine glimrende Syner paa Bedetæpper, der selv straaler som en Aabenbaring i Farver. Men paa dette Skind af en ensom og jaget Ulv, fra hvis Haar der endnu stod en fed Dunst af Vilddyr, fik Joel altid sin bedste Ro. Og ikke han alene: En Sommerkveld for nogle Aar siden, da nogle Venner kom til ham — han husked den! De havde fortalt ham om en Ven af dem alle, der var kommen bort under en Fjældvandring. De talte videre om ham, og de troede alle, at han med Villie havde ladet sig glide ned i Slugene, forledet af Fjældets fantastiske Taager og tilskyndet af sit forfeilede Liv . . . De sad sammen paa Ulveskindet hele Kvelden og langt ind i den stille Nat, og de snakked bare om den døde Ven, og han blev tilsidst saa levende for dem, at en af dem sagde: „jeg tror, han er blandt os nu.“ Og da begyndte en af dem med alvorlig, tydelig Stemme at mane Vennen frem. Han manede ham ved alle de lyse Vennetimer, de havde haft sammen, ved alle Hemmelig-

heder, de havde haft sammen, ved alle de Lidelser, han vidste, de kjendte sammen, ved alle Forbandelser over den Orm, som havde dræbt ham — det gøs i Stuen, det rørte sig om dem, noget møisommeligt besatte dem alle og besværede dem . . . Joel raabte omsider: „Hold op! lad Edgar nu ha' Fred. Jeg føler, han ber om det . . .“

En forunderlig Kveld den! Hvad havde der gaaet af dem?

* * *

I denne Hytte sad han nu, naar han ikke var i Skogen.

„Nu maa de nok mærke mit Fravær derhjemme,“ tænkte han, „jeg har aldrig før været saa længe borte, selv paa mine længste Ture.“

En Nat vaagned han ved, at nogen bankede. Han reiste sig og aabnede Døren. Hun kom ind til ham. Bertha Gødke. Han blev ikke meget forundret. Hun stod foran ham saa høi og varm. Det var dog glædeligt. Hun blev hos ham længe. „Du er snillere end før,“ sagde hun. Hun følte ham i Ansigtet: „jeg tror, Du er bleven mager,“ hvisked hun. „Og da jeg kom, saa jeg Du var saa bleg.

Jeg har aldrig set nogen saa bleg . . . Nu elsker jeg Dig, Joel . . . Naar Du er saa stille . . .“

Hun listed sig afsted igjen . . .

„Jeg kommer til Dig en Gang til,“ hvisked hun, før hun forsvandt, „en eneste, stor Gang til.“

Joel saa efter hende. Hun blev hastig borte i Natten.

* * *

Nu kom for Joel en Tid, der var uklar, men som bragte ham mange lykkelige Stunder.

Hun kom ofte til ham, naar han sov. Hun kom og var hos ham i Tryghed som for Aar tilbage. De gik Ture sammen, de gik sammen paa brede Veie, eller maaske de sad sammen i Concertsale og hørte Musik. Engang kom hun til ham med en hel Buket store, prægtige Blomster. „Kan Du huske disse?“ spurgte hun, „kan Du huske, at vi kaldte dem engang for vore?“ — Ja, han husked dem tydeligt: Det var for nogle Aar siden; de kjørte forbi et Blomstervindu paa en af de store Boulevarder. Bertha raabte: „Stans! Kusk, stans!“ Han spurgte: „Naa, hvad er det?“ „Saa Du de Blomster derinde?“ Nei — han havde ikke seet dem. „Kom saa og se!“ De gik af

Vognen. Hun peged paa nogle sjeldne, røde Blomster med lange sorte Støvdragere. Prisen stod paa Blomsterglasset; den var enorm. „Vil Du gi' mig dem?“ spurgte hun. Og maaske huskende Prisen føied hun til: „Du loved mig engang en stor Sølvkam til at sætte i Haaret. Du kan heller gi' mig disse her.“ „Ja, det kan jeg.“ Han kjøbte dem til hende. Det var tre af dem. Hun fletted dem i sit Haar. De var skjønnere end nogen Kam. I Hotellet, hvor de spiste til Middag, raabte Madame til hende: „Aa, slige deilige Blomster!“

Og nu kom hun med dem til ham. Med en hel stor Buket. Og alle var røde som hine, og Støvdragerne ligned sorte Tunger. „Er de Blomster til mig?“ spurgte han. „Ja de er til Dig. Du skal lade dem staa her og brænde, naar jeg kommer til Dig . . . som røde Lys.“

Hun kasted sig ind mod ham, knuged hans Haand mod sin Mund. Han følte, hendes Læber brændte. Hun sagde saa meget, som han ikke forstod. Og dog . . . hendes Ord kom bløde og fyldige fra hendes Læber. Han drak dem som rød Vin. Hans Væsen opløste sig i deres Rythme, de bølged gjennem hans

Sjæl, løb lidt efter lidt ud i en enstonig Sang, der steg og steg . . . til den brast i Draaber som Straalen fra en Fontæne.

Han vaagned. Hvad var dette? . . .

Han reiste sig og saa sig omkring. Et graat Morgenskjær lyste gjennem Vinduet.

Men hun havde jo været hos ham.

Han reiste sig og tændte Lys. Blomsterne? Hvor var de røde Blomster? . . . Han lyste omkring paa alt . . . men ingen Blomst, ingen blussende rød Farve i den graa Hytte.

Drømmens Umulighed faldt over ham og slutted ham inde: disse fjerne, exotiske Blomster, som havde groet i en Gartners Drivhus, hvordan skulde de komme her? Og Bertha Gødke selv . . . Og den Dag i den store By, den soldrukne Dag?

Men han hørte endnu Klangen af hendes Ord, og hans Haand fornam endnu Berøringen af hendes brændende Mund.

XXII

Far Jost stod tidlig op en Morgen. Han klædte paa sig og gik nedenunder. Der var endnu ingen i Værelserne. Han gik ud i Kjøkkenet. Der brændte en stor Ild paa Skor-

stenen. To gamle Piger stod og blankede Kobbertøi.

Far Jost satte sig nær Ilden.

„Lad mig faa en Kop Kaffe her, Mætta,“ sagde han.

Han var bleg, som om han frøs.

Pigen Mætta lavede Kaffen til og saa skjult paa ham. Han sagde ingenting. Omsider var Kaffen færdig. Far Jost drak og reiste sig. Han gik ud af Døren og henover Tunet. Snart havde han naaet Veien. Han vedblev at gaa til han naaede Joels Jagthytte. Hans Skridt var den hele Tid tunge.

Ivar Jost nølede et Nu før han løftede Klinken og gik ind.

Han blev et Øieblik staaende ved Døren. Saa gik han nogle Skridt frem, stirrede paa Manden, der sad ved Vinduet: „Er det Dig, Joel?“

Joel nikkede: „Aa jo, det skulde ligesom være mig, Bedstefar.“

Der blev et Øiebliks Stilhed. Saa sagde Ivar Jost:

„Ja, nu kjender jeg Dig jo igjen.“

„Du maatte ha' en lang Stund til det, Bedstefar.“

„Jeg maatte saa. Det kan jo være jeg ikke er saa skarpsynt som før.“

„Aa ja . . . og det kan jo ogsaa komme af, at jeg ikke ligner mig selv fra før.“

Ivar Jost svarede ingenting. Joel spurgte:

„Hvorfor kommer Du i Dag, Bedstefar?“

„Aa, jeg vilde gjerne snakke en Stund med Dig, Joel.“

„Var det noget, Du vilde vide, Bedstefar?“

„Aa ja, kanske det var noget, jeg vilde vide.“

Den gamle Mand saa paa Dattersønnen. Joel saa igjen:

„Det nytter ikke, Du ser paa mig, Bedstefar,“ sagde han, „jeg har kjendt det besværligt før, naar Du saa paa mig; men nu kjender jeg det ikke besværligt mere. Jeg kan svare Dig. Jeg er saa rolig.“

Ivar Jost spurgte:

„Hvorfor er Du rolig nu, Joel?“

„Ja hvorfor? . . . Jeg tror, det kommer af, at jeg har haft det haardt den sidste Tid. Haardere end nogen kan forstaa. Jeg har lidt mere end nogen. Men nu er jeg fri. Nu kan alt komme, som skal komme. Ingenting kan røre mig.“

„Du snakker saa underligt, Joel.“

„Aa nei, Bedstefar . . . Du som er gammel og klog . . . Du forstaar, hvad jeg mener. Naar en Mand har det altfor svært, naar han

lider altfor utroligt, saa faar han kanske et Glimt af noget ubegribeligt, noget fra den anden Side . . . hvad er det? . . . Kanske Evigheden . . . kanske Gud . . . Det er noget den altfor store Vaande fører med . . . Grunden til denne Vaande er ligegyldig . . . Men har han seet det der, jeg talte om, saa er han fri, Bedstefar, . . . saa kan ingenting gjøre ham noget."

Bedstefar mumled:

„Er det kommen saa vidt med Dig, Joel."

„Aa det er ikke kommen videre end det maatte komme. Du ved vel alt om Bertha Gødke og mig . . . Ja, Du ved. Jeg kan se det paa dine Øine, at Du ved alt . . . Og Du har vidst det længe."

„Jeg har vidst det . . . Men jeg vidste ikke før nu, hvor dybt denne Sot har ædt sig ind. Jeg forstaar nu, at Du er dødssyg, Joel."

Joel svarede ikke. Far Jost spurgte pludselig:

„Har Du truffet Bertha Gødke den sidste Tid?"

Joel saa langsomt op.

„Ja, jeg har truffet hende."

Far Jost nikkede saa underligt paa Hovedet. Det kunde betyde Billigelse og Misbilligelse. Han tiede lidt, før han spurgte paa ny:

„Vil Du bli ved med at møde hende?“

Joel svarede omsider, mens hans Blik glap i sløv Stirren, og mens han smiled, som saa han noget aabne sig for ham:

„Ja, jeg vil møde hende . . . Bestandig . . . naar hun vil komme til mig . . . Jeg vil møde hende i Nat . . . om *hun* vil . . . og jeg vil møde hende den Nat, som skal være hendes Bryllupsnat . . . Jeg vilde ikke sørge, om Bror Leif døde i Dag . . . Jeg kunde kanske dræbe ham . . . Kanske jeg gjør det — hvem ved? . . . Bertha er min . . . Hun har altid været det . . . Jeg blev født til Verden for at træffe hende.“

Han saa frem med Lys i sit maanesyge Blik:

„Aa, Bedstefar, det ved Du ogsaa, at alle Mennesker har vel sin Soldrøm. De vil eie det, som er Livet for dem. Du har kanske ogsaa haft din. Hun er Soldrømmen for mig . . . Hvordan gaar det hele tilslut? Jeg ved ikke. Kanske Bertha maa dø eller jeg . . . eller vi allesammen . . . eller vi allesammen maa leve . . . hvad tror Du? . . . jeg ved ingenting . . . Nu har Du rede paa alt . . . Du har jo haft det hele Tiden. Du ved, hvad jeg har gjort.“

Bedstefar sad ganske stille, som tænkte han efter. Saa sagde han:

„Som Du kanske har mærket, har Bertha Gødke tidt vanskeligt for at tale, naar jeg er tilstede. Hun mærker vel, at saa høit jeg priser Ungdom og Elskov, saa dybt hader jeg Løgn og Lefleri. Hun har nok mærket mangen Gang, at jeg ikke holdt af hendes Snak. Forleden kom hun i sin Ustøhed til at spøge med noget Leif havde sagt til hende. Han havde drømt, at hun var død, og han blev mere rolig end bedrøvet ved at tænke sig, at hun ikke længer levede. Det var da ogsaa en Kjærlighed! lo hun, som tog hun sig ikke større nær deraf og som vidste hun, hvad hun vidste. Jeg lo ikke, men jeg fik mine egne Tanker ved at høre dette. Sig mig, Joel, kan Du begribe, hvad Leif mente? Vilde Du ogsaa være glad, om hun døde; . . . det er jo et mærkeligt Spørgsmaal . . . Men jeg spørger alligevel . . .“

Joel lytted til disse Ord. Han hvisked omsider:

„Glad om Bertha Gødke døde? . . . Glad om hun døde? . . . Kanske jeg vilde . . . jeg tror det . . . jeg vilde være hos hende . . . Sidde længe over hende . . . ingen fik ta' hende fra mig . . . Jeg vilde se, at nu var

hun saa rolig . . . nu havde jeg hende helt . . . Hun skulde spøge omkring mig . . . Jeg vilde se hende synke sammen . . .“

Bedstefar blev langsomt ved:

„Men naar Du saa vidste, Du havde hende, Joel . . . Naar Du havde begravet hende og plantet de skjønneste Blomster paa hendes Grav og vidste: der laa hun med lukkede Øine og var ligesom en stille Pige . . . vilde Du da ikke en Dag vaagne og se, at Solen skinnede? . . . Og vilde Du da ikke gaa ud og finde, at der udenfor var et Liv, som Du nu blev indviet i . . . at der var et Liv, hvor der fandtes Mennesker, som kunde leve for Dig, og som Du kunde holde af, og som Du vidste holdt af Dig.“

Joel saa forskende paa den gamle Mand. Hans Blik vendte tilbage fra det Fjerne, som han før stirred imod.

„Jeg ved ikke . . . kanske jeg kunde, Bedstefar . . . men alt sligt er saa vanskeligt at tænke sig nu.“

Far Jost raabte med stærk Røst:

„Jeg vil ønske at se den Dag, da Du synes, det er let at tænke Dig det . . . For før lever Du ikke, Joel.“

Joel svarede:

„Men om jeg skulde dø nu . . . og nogen

spurgte mig, naar jeg havde levet . . . saa vilde jeg ikke pege paa mine jevne Velfærdsdage; men jeg vilde pege paa de Dage, da jeg leved for hende. Da jeg var fuld af Uro og Elskov og Kval. Fra første Stund jeg traf hende og til nu, da den altfor svære Ve har sat mig udenfor alt og gjort mig saa fri . . . saa fuglefri . . .“

„Den Fuglefrihed er ikke god, Joel. Den gaar til Galehuset.“

„Gaar den til Galehuset? . . . Aa ja . . . men tidt her i Verden faar man den Tro, at de derinde begriber hele det underlige Liv bedst.“

Far Jost reiste sig og raabte stærkt:

„Du er kommen paa Vrangsiden af Livet, Joel. Der er galdret over Dig af Underjordiske. Du skal komme op paa Jorden igjen.“

Han gik ud af Døren med faste Skridt.

XXIII

Efter som Dagene gik og Bryllupsdagen nærmed sig, blev Huset ødsligere end før. Far Jost og Fru Ulla saaes næsten ikke mere.

Og dog færdedes de i Huset, og deres Øine

iagttog alt, hvad der foregik: fire Øine saa opmærksomt ud fra Dunkelheden og vidste alt.

Maaske Bertha Gødke vidste, at disse Øine iagttog hende. Hun saa ud, som følte hun netop nu sin Magt dobbelt stor. Hendes Legeme syntes beruset af sine Bevægelser. Hendes Mund var rød og hed.

Far Jost og Ulla svandt endnu mere. Og just ved sin Forsvinden trængte de sig frem og fyldte alt. Tomheden i Værelserne gjorde, at den, som var derinde, spurgte om, hvor *de* var, som hørte til der. Fik han intet Svar, og prøved han at glemme, kunde han pludselig, naar han gik, blive var et Par Øine, der stirred ud fra et Vindu — Far Josts eller Fru Ullas Øine.

XXIV

Leif blev stille af sig, og hans Taushed tog til. Han saa en og anden Gang en Kulde lyse sig imøde fra Bertha Gødkes Blik. Denne Kulde kasted en Brand i ham, der sank gjennem hans Kjød og Blod og formørked hans Forstand.

„Mærker Du, at Du vinder frem? . . . at Du snart har mig slig Du vil, jeg skal være?“

spurgte han en Dag, da Bertha havde seet slig paa ham, og han skjælvende saa bort.

Hun svarede:

„Jeg bryr mig ikke om Dig idag, Leif! Gaa og hent Joel. Han er morsommere end Du.“

Leif saa hastig op med Rædsel i sin Mine.

„Længter Du efter Joel?“ spurgte han.

Hun svarede rolig:

„Jeg tror næsten, jeg længter efter ham.“

Leif sad en Stund taus. Saa skreg han:

„Hvorfor vil Du endelig gjøre mig elendig? . . . Hvorfor snakker Du slig? Du ved jo, at jeg har jaget ham bort.“

Hun mumled med fremskudte Læber:

„Det kommer ikke mig ved . . . al din Mistanke kjeder mig. Jeg har Ret til at snakke med Joel. Nu ved Du det. Jeg vil en Gang for alle fortælle Dig, at jeg vil ikke tage Hensyn til dine fixe Idéer. Jeg vil gjøre, hvad jeg vil.“

Leif blev siddende og hviske hæst:

„Jeg vil ikke svare Dig. Du maa jo være gal.“

Lidt efter:

„Lad mig saa heller vide det værste. Skal alt være forbi, Bertha? Sig frem. Jeg kan nok taale at høre det.“

Han løfted sine Øine og saa paa hende.

Hans unge Ansigt var blegnet som i raadløs Træthed.

Da saa hun længe paa ham, lagde saa sine Hænder om hans Nakke, smilede og trak ham langsomt ind mod sig.

Han stirred villieløst ind i hendes Øine og i hendes Smil. En fjern Glæde lyste ud af hans Mine og skyggedes af hans Gru. Mens han lod sig synke mod hende.

XXV

Joel sad i sin Jagthytte. Han vilde sidde her endnu en Tid — kanske til den første Sne kom, og Frosten gjorde Myren haard. Saa vilde han gaa ud, gaa bort. Han vilde gaa i Mørkedagene og i lange tindrende Vinternætter.

Han havde levet et forvildet Liv den seneste Tid. Han var bleven mere og mere henfalden til Søvn. Han begyndte tilsidst at komme i Urede om, hvad var Søvn og hvad var Vaagenhed. Hans Drømme var tidt saa stærke, at han, naar han vaagned, syntes at han *nu* sov ind, dum og træt. Og at den hede, straalende Drøm, han nylig havde haft, var hans sande Liv.

Hvorfor skulde den ikke være hans Liv?

Han saa og følte den saa dybt. Den rørte hans Indvolde med sin Ild. Den flød tyk i hans Legem og blanded sig med hans Blod.

Men en Nat kjendte han, at han vaagned af sin Søvn. Nogen banked paa Døren. Han raabte: „Hvem er der?“ En Stemme svarede: „Det er mig, Joel, luk op!“ Han kjendte den. Det var Berthas.

„Det er mig, Joel! Det er Bertha! luk op!“

Aa, denne Stemme, hviskende og skrigende! Han kjendte den tifold.

Han rev Døren op. Hun kom ind skyndsomt, som hun altid gjorde, naar noget stod paa. Hun kasted Kaaben af og stod foran ham.

„Her har Du mig, Joel . . . Jeg har tænkt paa Dig. Jeg maatte se Dig.“

Han spurgte forundret:

„Hvorfor kommer Du her nu?“

En pludselig Tanke greb ham:

„Har Du gjort noget, som ikke kan gjøres om, Bertha. Har Du gaaet fra dem deroppe?“

„Om jeg har gaaet fra dem? Men det ser Du jo. Jeg vidste, Du var her endnu. Jeg løb herhen.“

Han raabte igjen:

„Hvorfor løb Du herhen?“

„Jeg vilde se Dig, Joel! Ikke spørg om saa meget. Jeg vilde se Dig. Sig, Du er glad, fordi jeg kommer.“

Joel hørte opmærksomt efter. Han nikked med Hodet længe, som gamle Folk pleier, der tænker sig om.

„Ja, ja, jeg er glad, fordi Du kommer.“

Hun slog Armene om ham.

„Jeg kunde ikke taale, at Du var borte. Jeg længted efter Dig. Hvordan har Du det i Grunden, Joel? Længted Du efter mig?“

Joel svarede langsomt:

„Hm . . . jeg ved ikke . . . om jeg længted efter Dig, Bertha. Jeg har haft det saa underligt med mig selv. Jeg har oplevet saa meget, truffet Dig hver Dag, og om Nætterne har jeg seet Dig komme imod mig. Og tidt har Du seet paa mig og smilet, saa jeg har tænkt: „Begynder hun nu endelig at forstaa mig . . . begynder hun nu omsider at kjende mig . . .“ Du tror det kanske ikke . . . at jeg kan mane Dig frem . . . men det er saa.“

Hun saa opmærksomt paa ham. Det var som ræddedes hun et Nu for hans forandrede Udseende. Han mærked det maaske; thi han sagde:

„Du ser paa mig, Bertha. Ja, jeg er vist

ikke i den Stand, jeg skulde være, naar Du kom til mig.“

Hun svarede, medens hun kyssed ham, og hendes Øine blev vaade:

„Min Ven Joel. Du som elsker mig! Hvorfor elsker Du mig saa uhyre? . . . Jeg tror, vi kunde have haft det bedre sammen, om Du ikke havde været fuldt saa glad i mig. Du er altfor heftig, kjæreste Du! Du spolerer saa meget, som kunde ha' været saa deiligt. Jeg kan forfærdelig godt like Dig . . . men Du er altfor egen, og Du er altfor vild, Joel.“

Joel rystede paa Hovedet; han begyndte pludselig at le:

„Er jeg vild nu? . . . Aa nei, nu er jeg da sandelig tæmmet. Synes Du ikke? . . . Jeg tror ikke, jeg kommer videre. Jeg ser heller ikke fremover. Jeg ser tilbage. Jeg husker saa mange Ting.“

„Vi har ogsaa haft meget deiligt sammen, Joel. Kan vi ikke faa det mere. Jeg tror det. Naar vi bare lar det staa til.“

Jeg kan ikke lade det staa til, som Du mener . . . Snak ikke mere om sligt, Bertha. Synes Du ikke, Du har gjort nok ud af mig? Du kan jo se, hvordan jeg er nu. Se paa mig, før Du gaar. Føl, at Du har spærret mig inde her og overalt, hvor jeg ellers vil

gaa. Føl, at jeg altid vil være syg efter alt det, som Du er for mig.“

Hun svarede, medens hun kyssed ham uafladeligt, og medens hendes Taarer randt:

„Joel, har jeg været ond mod Dig? Synes Du, at jeg har været grusom mod Dig? . . . Ja jeg har vist været afskylig mangen Cang. Jeg ved ikke, hvorfor jeg er slig, Joel. Jeg er vist et ufordrageligt Menneske . . . Men Du siger, at jeg ikke har elsket Dig, Joel. Det er ikke sandt. For jeg har elsket Dig! Aa saa tidt jeg har længtet efter Dig . . . Ja, nu vil Du snakke til mig om Leif og mange andre Ting . . . Javist, jeg ved det! jeg er slig! Jeg kan ikke lade være! Aa, Joel, om Du synes, jeg har været ond mod Dig . . . Du maa tilgive mig . . . Vil Du ikke tilgi' mig?“

„Tilgive Dig? . . . Jeg ved ikke, hvad det Ord betyder, naar jeg snakker med Dig. Du skulde gaa nu, Bertha . . . Du vækker mig . . . Noget begynder at værke hos mig . . . Væk mig ikke, Bertha; jeg vil sove . . . og siden vil jeg gaa ud . . . langt væk vil jeg gaa . . . Men ti nu! Lad mig være alene.“

Hun hviskede hidsig:

„Jeg vil først kysse Dig, jeg vil kjende, at Du elsker mig. Om det saa er for sidste Gang, Joel . . . Du som jeg alligevel ikke vil

kunne glemme . . . Se paa mig! Det er hende, Du elsker, som staar her. Det er Bertha. Din. Som Du saa tidt har hvisket til . . . som Du gav Sjæl og Blod . . . Kys mig, Joel. Ikke stød mig bort . . . Aa, jeg elsker Dig nu . . . Aa, jeg elsker Dig! . . .“

XXVI

Pludselig stirred Joel. Der i Døren stod nogen og saa opmærksomt paa dem. En Olding var det, bleg og med lysende Øine. Kjendte Joel ham? . . . Hvem var det? . . . Var det Far Josts Skygge . . . Var det en levende, eller var det et Syn?“

Oldingen sprang frem og sad paa Hug som til et nyt Sprang. Og han sprang paany og fandt Bertha Gødke. Fandt hende som den gale finder det, han sigter paa. Fandt hende, smidigt og sikkert som en Søvngjænger.

Aa Rædsel! . . . han greb om hendes Hals, hans Fingre gik gjennem hendes Strube. Hun skalv et Nu . . . laa saa pludselig stille uden at røre sig.

Joel havde siddet hele Tiden med stirrende Øine. Han havde ligesom ikke troet, at Skyggen var levende. Han havde hele Tiden ment, at den skulde forsvinde. Men der laa Bertha,

bleg og livløs. Han løfted hendes Arm; den var tung, han strøg med Haanden over hendes Haar, hendes Mund, hendes Øine, der var halvlukkede. Vilde hun ikke vaagne? Han kyssed hende. Han følte hendes Læber mod sine. De blev koldere og koldere.

Han sad længe. Han hørte nogen komme. Det var Leif. Joel saa op og pegte paa Jorden ved Berthas anden Side. Leif sagde ingenting, lod sig falde ned og sad urørlig.

Men han saa meget nøie paa hende. Han betragted hendes brustne Øine og hendes Ører og det fine Dun paa hendes Kind.

Mærket efter Bedstefars Haand saaes paa hendes Hals. Et stort, blodigt Mærke. Leif dækked det forsigtigt til. „Hun vilde ikke likt det!“ hvisked han, „hun vilde altid være smuk. Hun skal slippe for at vise det frem.“

Pludselig saa han paa sin ældre Bror.

„Du elsked Bertha, Joel.“

Joel svarede:

„Ja, Leif, jeg elsked hende.“

De to Brødre talte ikke mere. De stirred paa den døde, der laa mellem dem: deres store Elskov og store Vildfarelse. Og det var dem som en Verden af Liv var sluknet for deres Øine.

SLUTNING

Ivar Jost, der ofred sig for Joels og Leifs Lykke, mente at de ved Bertha Gødkes Død kunde gives Livet tilbage. Men de blev aldrig som andre. Leif reiste ofte, søgte ud i Byernes urolige Sværm. Joel holdt af at færdes i Skogene og over langstrakte Myrer. Og naar han var hjemme, holdt han af at sidde oppe om Natten. Han sad tidt og mumled og det syntes, som han talte med nogen. Tidt fik hans Røst det dæmpede Fald, som Fuglens Kurren har, naar den ser efter noget, der svinder, og som Menneskenes Stemme har, naar de taler om noget, der var engang.

Far Jost og Fru Ulla var borte. Menneskenes Lov havde rammet dem og spærret dem inde. Gaarden var død efter dem. De gamle Bønder græd og mente det var sørgeligt, saa lidet Menneskene kunde hjælpe hverandre.

„For hun, som de vilde udrydde, er ikke borte," sagde de. De mente den Kvinde, der havde bragt Uroen. Og de kaldte hende ved Navne. Nogle kaldte hende „Dyret" og værre Ting; men andre kaldte hende „Guldhønen". Alle sagde: „nei, hun er ikke borte." Og en af dem, der var meget bibelklog, sagde en

Kveld: „Hun er død; men de to er indviede til hendes Tegn.“

En er endnu tilbage at fortælle om, nemlig Marie. Hun havde ved Synet af den Bertha Gødke, der kom til Gaarden, standset et Nu og seet og lyttet beruset, medens en svag Blodstrøm farved hendes Kind.

Nu havde hun trukket sig tilbage igjen. Og hun blev en haard Jomfru, sky for Menneskenes lystne Hob. Med en sort Hætte skjulte hun sit silkeblege Haar, og med en grov Kjole bandt hun sit Kvindelegeme ind; og hendes myge Træk fik over sig et stivnet Alvor. Mangen Gang boed hun alene i den øde Gaard. Hun stod i sene Kvelder og saa ud over Markerne, dødbleg, og uden at bøie sig for Dig, Jordens Lyst!

VED DØDENS KOMME.

EN SOMMERNAT.

Alt for flere Aar siden begyndte jeg at forstaa, at min gamle Ven Johannes Strømme havde naaet de Dage, om hvilke der staar skrevet: de behage os ikke. Hvilket vil sige de Dage, da Angsten for Døden banker paa hos En.

Naar denne Angst blev særlig nærgaaende, likte han ikke at være alene, og han laa da ofte paa Reise — særlig med en eller anden stor By som Maal.

Men kom Tristheden over ham, mens han var hjemme, yndede han at styrte sig lukt op i den. Han kunde saaledes gi' sig til at tale om Mennesker, som han havde været sammen med før de døde . . ., endog om Mennesker, som han havde set dø. Det var i saadanne Timer hans bedste Glæde, hans sikreste Tilflugt, denne styrten sig ud i Angsten.

Vi sad sammen en Kveld paa hans Hus' Altan. Det var i August. Den første gjennemsigtige Aftenskumring begyndte.

Johannes Strømme sa:

„Ja nu kommer Høsten snart."

En af de Tilstedeværende svarede:

„Ja . . . nu kommer Mørketiden. Saa vil Du vel reise til Hovedstaden, Strømme. Til din Familie. Det burde Du gjøre. Det vilde være hyggeligt for Dig."

„Naa . . . hvorfor kan jeg ikke ligesaa godt være her?"

„Aa — hvad skal En sige? . . . Vi begynder at bli gamle, Strømme. Saa er det da godt at være hos Folk, som kjender En . . ."

„Naa ja . . ." Strømme smilte paa en underlig Maade. „Du mener, at noget kunde støde til . . . En kunde kanske, om En bor alene, løbe den Risiko at maatte sige Verden Farvel . . . med andre Ord man kunde dø, uden at der stod paarørende kjære omkring En, som kunde se, naar En døde — hva'?"

„Aa — ja . . . det er jo alle Menneskers Ønske, at dø midt iblandt sine kjære."

„Er det? Det forundrer mig. Lad mig slippe. Lad mig dø alene. Kan der tænkes

noget mere dødsuhyggeligt end et Sygeværelse i Familien. Lugt af Medicin, tykke Tæpper for Vinduer og paa Gulve. Diakonisser paa Uldsokker . . . Hvisken . . . stille Hvisken overalt for ikke at forstyrre. Se der den Tante og der den Fætter høitidelig med Øine, som svømmer ham ned over Kinderne som en forsviret Seraf . . . der kikker en anden paa En og ryster paa Hodet.“

„Synes Du Hospitaler er bedre?“

„Uhyggelige de ogsaa. Men der er mindre Vrøvl. Og der dør man i Kor — „commune naufragium o. s. v.“ Jeg for min Del vil nødig nogen af Delene. Jeg tror Døden som oftest siger sig selv til. Saa skal en Mand fly til Bjergene eller rettere han kan søge at narre Slægtningerne . . . søge ud i Verden og svinde hen. Jorden er stor. Fremmed Sted. Fremmed Doktor. En medlidende Sjæl, som gir ham Vand, om han tørster. „Herr Doktor, jeg ønsker ikke at sendes hjem. Skjær Pulsaaren over for Sikkerheds Skyld. Jeg vilde nødig vaagne i Kisten. Lad mig ellers begraves, hvor De vil.“

Strømme stansede, og tilføiede lidt efter:

„Ved I hvad . . . jeg tror ikke det maatte være værst at dø paa et Skib midt paa Havet. Dækkes til med en Flagklud, nogle jævne Ord

af Kapteinen, nogle Nik med Hodet af begede Sjøfolk — og saa svinde som et Fnug i Oceanet.“

Han fortsatte noget nølende:

„Jeg kunde fortælle noget . . . noget jeg husker fra for mange Aar siden. Jeg var ung og jeg var paa Reise. Det var ombord paa en stor Damper. Det var en deilig Dag. Lystkuttere svævede fra først af omkring os som Maager, længer ude blev de sjeldnere . . . En stor hvid spansk Dampyacht kom os imøde . . . vi hørte dens Musik, den æggede os, den var hensynsløs, oprivende som ung bedsk Vin, og dog frivol og blødagtig, en underlig Blanding, en Musik fra Spanien, hvor hvide Kvindehænder gjerne kjærtegner den brutale Tyrefægter og skjælver af Vellyst ved Synet af Blod . . .

Vi seilede videre og vort Skib blev alene. Sommerdagen var gjennemvarm . . . Havet dovnede, Solen dovnede. Menneskene ombord nærmede sig hinanden . . . man løi med Munden, man talte sandt med Øinene.

Slige store, rige Dampere ude paa Oceanet. Maskinens vældige Arme dreier Skruen omkring. Havet piskes til grønt Skum. Man flyver afsted . . . Derude ligger Verden og vil ta imod os . . . Nu er vi frie og unge,

vi er Mænd og omkring os gaar unge Kvinder, som tænker saa meget sært . . . det ses paa deres Øine.

— — —

Midt blandt disse, stirrende paa Livet omkring sig og dog hensunken eller snarere indsunken i sig selv sad en Mand alene. Ham havde Døden mærket. Hans Øine saa fra Dybet. Hans Hænder holdt skjælvende omkring Stokken.

Jeg saa ham og andre saa ham. De fleste tænkte vel: han skal til et Badested . . . eller kanske gjør han Sjøturen med for endnu en Tid at snyde Døden.

Man saa ham og søgte at glemme ham.

— — —

Jeg traf en ung, smuk Kvinde ombord . . . Jeg har jo fortalt, at jeg var ung og begjærlig, Forgyldningen var ikke slidt af mig . . . Naa, hun gav mig en rigtig prægtig Oceanforelskelse . . . Kjender De den? Den er dristig og frisk som Havbølgen, kjære! den er lummer som Solen, der smelter Tjæren, og som den hede Vind, der driver fjerne Skoges Krydderaroma ombord . . . Hvor længe vilde denne Forelskelse have holdt andetsteds? Jeg ved ikke. Jeg ved, at nu flammede den som hidsig Ild hos mig. Og hun lettede

omsider sine Øienlaag og gav mig sine Øine helt . . . hendes Smil blev dvælende . . .

Vi sad sammen paa Damperen. Den svære Maskine arbeidede bestandig. Natten kom. De fleste Passagerer var gaat ned for at sove.

Vi sov ikke. Slig deilig Følelse! være ung og stærk, være paa Havet og føle at vi længes begge. Føle at Ungdommen blusser mellem os med alle dens Herligheder. Vi sad i Røgelugaren en Stund; men en enlig Fyr forstyrrede os. Han gik og strakte Hals. Jeg husker hans store blinkende og speidende Lorgnet . . . Hm, slige enslige Folk er farlige Spioner . . . de er lette paa Taa, det brænder dem af Munden . . .

Men vi vilde være alene. Vi kunde ikke vente til vi kom til nærmeste By. Vi vilde være alene nu . . . aa, denne Ungdommens skjønne Skyndsomhed.

Vi søgte Plads foran, fremmest paa Dækket. Der hørte vi Skummets Larm høiere end før. Vi saa det hele Hav med Stjerner . . . Ingen var der. Vi var alene med hinanden. Nattetimerne gik . . .

„Hys!“ hviskede hun, „synes Du ikke nogen sukker her i Nærheden . . . puster og sukker . . . synes Du ikke?“

„Nei“, svarede jeg, „det er jo Skummet . . .“

„Det er ligesom jeg synes jeg hører noget andet ogsaa,“ hviskede hun igjen, „men det er vel ingen Ting. Det er vel bare fordi mit Blod suser saa.“

„Det er derfor,“ svarede jeg. „Ved Du, at jeg aldrig skal glemme denne Nat. Ved Du, at jeg har Dig altid nu . . . jeg kan aldrig miste Dig.“

„Jeg kan ikke miste Dig heller“, hviskede hun, „tænk at vi skulde træffes sammen her, vi to . . . vi eneste to . . . Aa, hold mig fast saa jeg kjender Du er her . . . jeg synes alligevel her er noget underligt i Nærheden.“

„Synes du — ja naar du siger det . . .“

Jeg havde neppe talt ud før en frygtelig Hoste lød lige ved os. Vi for op. Vi stirrede. Se, der . . . derborte! Der laa nogen . . . krumbøiet . . . stønnende. Den høie Hoste gjaldede ligesom helt ind i hans Indvolde . . . hvor der maatte være hult derinde . . .

Vi reiste os. Vort Blod dirrede endnu af denne hede Sommernats Begjær . . . af denne Feber, som havde grebet os begge. Vi reiste os og gik hen til der, hvor Skikkelsen laa . . .

Der laa han . . . han jeg havde set om Dagen før . . . den blege Mand . . . krumbøiet og ganske stille, som lyttede han til sit rædde Hjerte. Vi saa hvor Blodet strømmede

ustanselig fra hans Mund. Han tog sig nu og da til Munden for at fri sig fra det.

Hvor underligt, at vi i den Febertilstand, vi var i, hun og jeg . . . hvor underligt, at vi, der kom med vort Blod i Bølger fra Livet . . . hvor underligt, at vi ikke blev forfærdede; men blev hos og hjalp denne Mand, som skulde dø. Hvor underligt, at vi hjalp ham med en større Sindsligevægt end om vi havde set ham, mens vi koldblodige gik omkring paa Gaden . . . Havde denne Sommernats Elskovsfeber sin Grænse ved Døden? Var der alligevel et Gran af Sandhed i det gamle Ordsprog om Elskovens og Dødens Slægtskab? . . .

Maaske var denne døende os slet ikke taknemlig, fordi vi hjalp ham. Noget i hans Øine sa': „Aa, lad mig være alene! se mig ikke i denne Dødens Vederstyggelighed. Nu havde jeg jo gjemt mig bort her."

Men jeg vilde ikke forlade ham nu. Jeg følte en grume Fred ved at kjende hans Legeme skjælve i Døden, ved at mærke Blodets krampagtige Strid for Livet.

Svagere og svagere kjendtes det. Før Morgen var han død. Og næste Kvæld blev han i al Stilhed sænket i Havet.

Livet gaar videre, man kjæmper og hader og elsker . . . Man bør møde Mennesker i Livet . . .

Men naar Døden kommer, lad mig da være ensom.“

SLÆDEFART.

„Jeg husker noget underligt," fortalte Johannes Strømme, „noget særere end det, I hørte forleden . . . Jeg havde som ung en ældre Ven . . . fuld af Jubel og dræbende Tungsind. Jeg kjendte ham endog meget godt, saa jeg troede at vide, hvor hans Anfald bar hen . . . Jeg troede ikke, at nogen Handling fra hans Side skulde overraske mig . . .

Og dog skal jeg ikke nægte for, at jeg blev overrasket den Maaneskinskveld . . .

Nu efter mange Aars Forløb, staar det, som dengang hændte, for mig som noget ufatteligt . . .

Det hele gik saaledes til:

Vi — min ældre Ven og jeg — havde en Kveld hos en gammel, halvblind Vinhandler fundet en rød Portvin, som skaffede os megen Glæde. Vi var dumpet ind hos

denne Vinhandler for at faa os et Glas. Vi tænkte ved os selv: han har vist noget Sprøit paa de Flasker der under Taget! Han laa nemlig og grov længe op under Taget . . . Men da vi kom hjem viste det sig, at vi havde faaet en rund, rig Vin, der hang i lange, oljede Perlerader nedad Glasset. Vi lo af Glæde og drak den, snakkede en Mængde og saa nedover den vinterlige Egn, hvorover Aftenhimlen leirede sig vidunderlig smukt. Men efter en Mængde Snakken hid og did, foreslog min Ven med Fynd og Klem, at vi skulde kjøre en Slædetur istedetfor at sidde inden fire Vægge. Jeg svarede ja, og vi brød op straks.

Det var koldt og stille, da vi lige efter gik hjem til ham forat spænde Hesten for Slæden. Knap ti Minuter efter pilede vi henad Veien. Vi talte ikke, lod Granerne ved Veikanten jage os forbi, og vi kjørte sluttelig i fuld Fart henover den frosne Mo, hvorover Maanen hævede sig i Øst.

Saa bandte min Ven paa, at vi maatte kjøre Fjordisen! Og da jeg ingen Dødbider var — allermindst den Aften — fandt jeg Forslaget udmærket, lo og sparkede i Halmen . . . Men noget faldt mig pludselig ind:

„Er Isen sikker?“ spurgte jeg.

„Den er sikker nok," svarede min Ven. „Men det er sandt: Dombjælderne! de maa væk."

Og han stansede Hesten, steg af og løsnede Bjældelæret.

„Hvad i Alverden er det for Paafund?" spurgte jeg, „skal vi ikke ha Dombjælder?"

„Nei, vi skal ikke," svarede min Ven rolig, „det forstyrrer. Vi skal kjøre uden det Spektakel i Kveld."

„Naa, som Du vil," svarede jeg bare . . . Men jeg begyndte at undre mig en Smule.

Vi kjørte endelig. Min Ven havde paa en Maade Ret. Det passede bedre uden Bjælderne. Vi kjørte saa lydløst, saa let. Luften var stille. Kun nu og da hørtes Sus fra der, hvor Elven brød ud i Havet langt, langt borte. Men det Sus var saa fjernt, det lød oftest blot som et Pust. Sjøen laa saa langt vi kunde se, dunkel og graalig. Vi kjørte ligesom hen i Maaneskin og Taage.

Ved Stranden var Isen sørpet og blød; men det varede ikke et Minut, før vi havde den blanke Staalis under os. Hesten for i lige Linje ud, og dens Hovslag var sikre og trygge. Vi sad stille. Luften omkring os blev efterhaanden klarere end før, Stjernerne

brændte, og Maanen rundede sig og skinnede gul, mens den gik høiere.

Min Ven, der kørte sin bedste Hest, holdt Tømmerne stramt og snakkede til den med umaadelig Iver. Men lidt efter lidt lod han Hesten faa friere Tøiler, og jeg opdagede, at det bar i stærk Fart lige ud i Retning af en Holme i Nærheden af Elvens Udløb. Jeg bad ham passe sig for at komme Elvemundingen for nær; men da lo han høit og foragteligt.

„Nei, I Vestlændinger! naar man er sammen med en af Jer, kan man da aldrig ha det rigtig brilliant. Altid, altid siger I „pto, pto.“ Hei, kom til Trøndelagen! Der findes Nordmænd! Alle Vestlændinger er bare Blandingsgods!“

Denne Tone var saa vidt forskjellig fra den, han ellers talte i, at jeg betragtede ham forbauset, saameget mere som hans Stemme lød fremmed. Og pludselig opdagede jeg, at hans Øine havde en egen, glasagtig Glans, og at hans Ansigt var forfærdelig blegt med et skjævt Træk om Munden. Jeg tænkte paa, om Vinen skulde være gaat ham til Hodet, saa han var drankergal, men forkastede denne Forklaring. Den Smule Portvin! Han havde jo mange Gange drukket dobbelt saa meget,

uden at det generede ham. Men hans besynderlige Ansigtsudtryk og tomme Øine virkede paa mig slig, at jeg blev siddende uden at mæle et Ord. Det var, som sad jeg ved en tyk Væg: det forekom mig forfængt at snakke og forklare.

Imens gik Farten videre, og jeg lod det et Øieblik staa til; men saa vækkedes jeg ved at høre Elvesuset, tidt afbrudt ved et Smæld som et Skud naar Isen knagede. Da saa jeg til min Glæde, at Hesten, vistnok ledet af sit Instinkt, svingede tilhøire, hvor Elvens Magt ikke var saa stor, og hvor Isen hævede sig svagt af Dønningerne. Men min Ven maatte ha mærket dette; thi han strammede Tømmerne og svingede Hesten tilvenstre.

Nu paakom mig en heftig Skræk, helst da jeg hist henne syntes at se aabent Vand. Og jeg greb Remmen, som holdt Ulveskindet om os, rev den løs og stod netop paa Sprang til at hoppe ud, da min Ven hindrede mig ved at holde mig igjen bagfra. Men da veg alt hos mig for et ubændigt Raseri, jeg vendte mig og greb ham fast i Struben, saa Tømmerne faldt ham ud af Haanden.

„Nu skal det ha slut!“ skreg jeg, „nu skal det ha slut!“

Og vi væltede os i Slæden i fuld Batalje. Min Ven troede vist, at jeg vilde ham alvorlig ondt, og han greb mig om Halsen, saa jeg fik ondt for at drage Pusten.

Men nu skede det, at jeg tydelig hørte, at Hesten for vildt i Vei for de slappe Tøiler, og gjennem mit Hode gik en fast Overbevisning om, at vi vilde kjøre i det aabne Vand . . ., saa fik jeg ved et rasende Ryk slidt mig fra ham; men i samme Øieblik hørte jeg et Brag, og lige efter slog noget koldt over mit Hode.

Siden den Nat har jeg ofte gaat og undret mig over, at jeg næsten øieblikkelig kom til Overfladen og fik kastet mig op paa Isen. Og tillige har jeg undret mig over, at ikke Vandet kjendtes koldere, end det kjendtes.

Forklar det, hvem som kan: tidt om Sommeren, naar jeg har gaat i Vandet ved mange Graders Varme, har jeg følt det langt koldere og kuldsket mere, naar jeg kom op. Nu, jeg kom fra et iskoldt Vand i den kolde Luft —, nu følte jeg dog ikke Kulde. Ja, jeg tænkte endog meget skarpt over det hele og stirrede mig omkring efter noget, der levede: Hesten eller Manden. Jeg gik Isen omkring, speidede og speidede . . . gav mig til at raabe uden

Hensigt og Mening. Først efter en Times raadløs Færden derude gik jeg hjem.

Engang paa Hjemveien troede jeg pludselig at høre Skrig fra en Mand, og jeg syntes, nogen kom kjørende; men det var intet: mine Øren var vel opspilede. Min Ven og hans Hest og Slæde maatte vel være gaat dybere og kommet ind under Isen . . ., Slæden var jo ogsaa meget tung, tykke, staalbesatte Meier og solid forresten, snar til at synke i Vand. Strømmen maatte ført Mand, Hest og Slæde til aabne Havet.

Siden den Tid har det hændt, at jeg har vaagnet en Nat efter en Drøm. Drømmens enkelte Dele er allerede borte; . . thi jeg kan aldrig huske Drømme.

Men en sær Uhygge ligger tilbage. Og som den sidste Flig af Drømmesynet ser jeg ligesom et Ansigt med et gaadefuldt Smil, det, min Ven havde hin Nat, da han spottede mig, fordi jeg ikke vilde lade ham kjøre mig i Døden.

EN HØSTNAT.

Min ældre Ven sagde: „Kvelden er kold. Lad os gaa ind.“

Jeg blev forundret. Septemberkvelden var tværtimod lun. Johannes Strømme saa min Forundring og smilede mat. „Jeg maa passe mig,“ sagde han, „min Hals er daarlig. Engang kunde jeg sidde ude Døgnet rundt. Jeg kunde gaa barhodet i Sol og Kulde; men nu . . . faar jeg nok tasse ind i Stuen.“

Jeg mærked, at han havde en af sine daarlige Aftener. Humørsygen plaged ham vistnok. Da vi kom ind i Stuen, hvor Lampen brændte, saa jeg, at hans Øine straalede af Livsangst.

„Vil Du ikke gaa til Ro?“ spurgte jeg. „Se til at faa sove godt, saa er Du bra imorgen.“

„Aanej, jeg kan ikke sove nu. Jeg har saa ondt for at aande i Kveld. Jeg vil nok

faa en kjedelig Nat . . . aa ja, sligt tænkte jeg ikke paa, da jeg var ung og stærk."

Jeg gjætted paa, at min Ven, medens han udtalte de sidste Ord, var optaget af noget, som engang var hændt. Jeg tog ikke feil. Han fortsatte:

Der lever en religiøs Sekt etsteds i Verden. Den er rimeligvis anset for gal, og maaske er den ogsaa gal. Den lærer, at Menneskenes Sygdomme ikke stammer fra daarlig Luft og fra Baciller, men er en Følge af deres Ondskab. Naar nu mit daarlige Humør og mit Aandedrætsbesvær overfalder mig, saa tror jeg altid (maaske er jeg gal) at disse Ting skriver sig fra engang, jeg handlede ilde. Fra engang jeg var medvirkende Aarsag til en Mands Død. Naar jeg tænker paa den Nat, ser jeg to Ansigter for mit Øie. Det første er et blegt, umætteligt Kvindeansigt med rød Mund og med Øine som brister i vild Extase. Og i en graa Dæmring ser jeg det andet: et Ansigt hos en Mand. Men denne Mand er død i Rædsel og hans Øine er brustne af Gru.

I.

Historien er fra for Aar tilbage.

Den er fra de hede Dage, da man følte sig

som et grønt Træ, ventende paa de Blomster som skulde straale.

De hede Dage! Man havde truffet hende, fordi man vilde træffe hende. Og man vilde træffe hende, fordi man vidste, at noget hos hende var bestemt for En; det laa og vented paa En . . . man vilde bli' snydt for noget af Livet, om hun gik En forbi.

De hede Dage! Et Brus af Aftaler og Møder og Breve — disse smaa langagtige Breve med den Skrift man elsker . . . det ene saa tæt paa det andet, at det overanstrængte Postvæsen tidt gav det sidste først. En Sværm af Smil, naar man mødtes, en ung Længsel efter hendes Ansigts tusinde Udtryk og efter hendes Legems utallige Linjer, der for hver Bevægelse aabned nye Herligheder.

Det var de hede Dage . . .

Saa kom Bruddet . . . selvfølgeligt havde jeg nær sagt . . . som det kommer, og som det bør komme hos to forelskede . . . Al god Holden af og Synes om er seig som Saalelæder, holder ud i al Verdens Tid. Men den hede Forelskelse springer let i Stykker. Krystallen staar der og glimrer i Livets og Solens syv Farver — paf! smelder den i Splinter med et Skud.

Vi skiltes med Had og Vrede og onde Ord . . . naturligvis . . . gode Venner og Bekjendte af samme og modsat Kjøn skilles med Haandtryk og nydelige Ord — vi skiltes med Trudsler om Had til Helvede . . .

Jeg brød op og reiste min Vej. Jeg reiste meget. Jeg fik høre af andre, at Sara talte ofte om mig . . . og at hun talte rasende om mig. Men hør nu engang: jeg fik ogsaa høre at hun af og til sagde Ting, som i Grunden fryded mig. De ved, ganske enkelte Ting liker Mænd svært godt at høre, selv om de blir fremsat som Skjænden. Og jeg tænkte ved mig selv: hun har kanske sagt mange af disse Ting, fordi hun vidste, at jeg vilde faa høre dem igjen, og vilde elske at høre dem.

Og jeg svarede. Jeg svarede mange rasende Ting, som jeg antog hun vilde faa høre igjen. Jeg var ærlig, udgjød min Vrede i fuldt Maal . . . og til Slut sagde jeg maaske en og anden Ting, som hørtes ilde ud, men som — det vidste jeg — vilde ramme hende sødeligt, som jeg vidste vilde faa hendes Mund til at smile og hendes Øie til at dvæle:

„Hm . . . sagde han *det*?“

II.

Jeg saa hende ikke paa længe. Saa fik jeg pludselig høre, hun var gift. Hun havde aabent sagt til Manden, som friede til hende: „Jeg vil ikke fortælle Dig noget om mit Liv til nu; Du kan faa saa meget at vide, at jeg har haft mine Oplevelser. Jeg kan heller ikke garantere Dig Fremtiden. *Nu* har Du mig, og vil Du risikere at gifte Dig med mig, saa kan Du.“

Frieren vilde gifte sig med hende. Han var en af disse af Naturen kraftløse, som af maaske ubevidst Klogskab har svoret til Liberalismens Fane, saa deres Kraftløshed faar et Skjær af stoisk Filosofi . . .

Jeg boede en Sommer paa et lidet Badested nær Hovedstaden. En Dag fik jeg høre, at Sara boede et Stykke Vei borte. Hos en Postmester paa Landet. Jeg maatte se hende igjen; alt næste Dag gik jeg paa de Kanter. Jeg husker den sene Eftermiddag ved Sante-Hans, da vi traf hinanden. Dette første Blik! — ak, vi var alt glade, fordi vi mødtes . . .

Saa havde jeg truffet hende igjen. Hun var noget forandret siden sidst. Dengang gik hun i uvorne Kjoler, med skjæve Hæle og svarede: „skidt!“ naar nogen sagde hun gik

stygt klædt og hun lod de unge Bryster kneise og de hvide Tænder le ad slige Bagateller . . . Nu havde hun faaet deilige Toiletter (en Del Familiearv var tilfaldt hende, saa hun led ingen Mangel . . . Manden tjente jo ogsaa gode Penge), hun var bleven lidt dovnere end dengang, da hun lo og sprat. Hun havde nogle store Diamanter paa de hvide Fingre, hendes Parfume var noget hed . . . en og anden vilde maaske have fundet noget demimondænt i hendes Udseende og i hendes Maade at te sig og klæde sig paa — nuvel, lad være at hun var en Grad for udfordrende; mit Begjær aad det; sligt er herlig Kost, naar man er ung og meget forelsket.

Aa, hvor vi traf hinanden igjen, hvor vi ligefrem styrtede sammen! Vi havde saa megen Lykke med hinanden opsparet. Saa meget laa og ventede os, som maatte tændes og flamme.

III.

Det er en bestemt Dag, jeg her fortæller om. Eller rettere sagt et bestemt Døgn. Et Døgn ved Høsttid, efter en Sommer fuld af Solbrand og svimmel Elskov.

Haven laa udenfor det Hus, hvori jeg boede. Den laa der sørgmodig med sin ud-

slukte Fontæne, der nu mest lignede en Brønd, og med sine visne Blomsterbed. Træernes Blade faldt og raslede mod Jorden, men Veiret var som oftest smukt. Himlen stod fjern og klar.

Hun kom Haveveien nu, ad en Sti, hun havde fundet, hvor hun ikke blev set af nogen. I den senere Tid havde hendes Mand nok glemt sin stoiske Filosofi. Han bevarede endnu Masken, han ytrede intet Mishag over hendes forandrede Væsen, men han var begyndt at tie. En stor Kraft havde han i saa Henseende. Hans Taushed holdt sig Dag efter Dag. Den var vistnok værre end mange store Optrin tilsammen.

Men Sara holdt Stand, hun prøvede endog paa at bortforklare denne Uhygge: „Endnu tør han ikke sige, hvad han tænker . . . endnu klarer jeg mig mod ham," sagde hun.

Jeg mødte hende mange Gange. Hun kom saa sikkert. Nu og da anpusten og meddelsom, andre Gange mere stille. Jeg følte, at hun havde Besvær med at komme. Jeg spurgte hende ikke ud; men jeg mærked, naar hun havde haft Fortrædeligheder. Paa hendes Ord, paa hendes Mine, paa hendes Kjærtegns Heftighed.

Men til Historien:

En Eftermiddag skulde vi mødes. En Stund før den Tid, vi havde aftalt, traf jeg nogle Mennesker, jeg syntes om: en Theaterdirektør med sit Selskab, der kom fra Provinstourné, rigtig en Hob uforknytte Mennesker, som tog Lykken naar den kom, og ellers gav Verden Fanden med Fedt paa. Direktøren selv var en gammel, brav Bohême, hans Kone en stor, flink Kammerat og hendes Mor, der altid spillede gamle Dronninger eller Baronesser, en rar, gammel Dame, som hele Tiden skar nogle tynde Høstroser i Strimler og pakked dem i Krydderpose. Alle disse tre var ivrige og snaksomme. Det gik løs med Theaterpassiar. Særlig Direktøren gik løs som en General i Kampen.

Det var paa Stedets lille Hotel jeg traf dem. Der dækkedes Bord. De skulde spise. Der dækkedes først til tre; men lidt efter lidt kom flere til: Skuespillere og Skuespillerinder, gamle og unge. Aa, hvor de spiste Bøf og Ærtesuppe! Storartet Appetit havde de alle. Og de snakked og fortalte. Jeg snakked ogsaa . . . jeg mored mig kostelig blandt dem.

Pludselig opdaged jeg, at Klokken var altfor mange. Snart et Kvarter over den Tid, jeg havde aftalt med Sara. Jeg skyndte mig ned

i Haven. Hun gik der og vented paa mig. Jeg ser hende endnu, som hun kom mig imøde. Hun havde stor, graa Kaabe med en mægtig Skindkrave. Hun frøs nok ikke, der hun gik. Den Haand hun gav mig var saa varm. Hun gik saa smidig og levende i den høstlige Have.

„Har Du været oppe ved Døren og ringet?“ spurgte jeg.

„Ja, to Gange . . men ingen kom.“

„Nej — jeg lod Pigen gaa . . . for at vi kunde være ganske alene.“

Vi stod inde hos mig. Udenfor hørte vi Bladenes evindelige Raslen. Sara tog ikke Kaaben af som ellers. Hun stod foran mig; det saa ud, som om hun lytted.

„Hvor her er lydt,“ sagde hun. „En hører Vindens Sus i Træerne stærkere herinde end udenfor.“

Jeg saa noget forundret paa hende.

„Vil Du ikke ta Kaaben af Dig, Sara? . . . Hvorfor staar Du saa underlig derborte?“

Hun tog Kaaben af med langsomme Haandbevægelser, og langsomt kasted hun den bort paa en Stol . . .

„Du ser ikke ud som Du er videre glad, fordi Du er herinde hos mig, Sara. Det saa

ud som Du gjorde en besværlig Ting da Du kasted Kaaben fra Dig.“

Hun løfted Hovedet og saa paa mig, kom saa farende og omfavned mig heftigt:

„Nej — nej, . . . ikke tro sligt om mig,“ hvisked hun lidenskabeligt, „Du ved jo, jeg gjærne kommer . . . Du ved jo, at den eneste Tid jeg lever er den Stund jeg er hos Dig . . . Men jeg er nervøs i Aften.“

„Er Du nervøs i Kveld?“ hvisked jeg, „hvorfor er Du det? Du har ikke før været bange, naar Du var hos mig. Kanske i samme Øieblik Du kom; men ikke senere . . .“

„Aa jo Du! Jeg har alligevel nu og da været ræd af mig . . . jeg bare ikke sagde det . . . den sidste Tid kommer tidt slige underlige Tanker til mig . . . eller de kommer ligesom bag mig . . . de stiller sig op, staar og ser paa mig, saa jeg maa vende mig for at faa dem væk . . . huf, det er ikke hyggeligt kan Du tro.“

Hun tilføiede lidt efter:

„Jeg vil saa nødig, at noget skal ske . . . noget stygt, ondt.“

„Men hør engang, kjære Sara! snak nu ud til mig: hvorfor skulde noget stygt ske. Du er altsaa bange for noget?“

Hun sad et Nu, før hun svarede:

„Jeg er ikke bange for noget bestemt . . . Men en Ting kan Du faa at vide: Han er blit besynderlig i den sidste Tid.“

Jeg spurgte for første Gang:

„Tror Du Din Mand elsker Dig saa grænseløst?“

Hun svared alvorligt:

„Ja, han elsker mig grænseløst . . . jeg ved ofte ikke, hvad jeg skal gjøre.“

Jeg spurgte efter en Stunds Forløb:

„Hvad vilde han sige, om han saa Dig hos mig . . . slig som Du bare er for mig?“

Hun svarede, medens hun saa alvorlig frem for sig:

„Han vilde ingenting sige . . . Han vilde bare bli' mindre og mindre . . . tilslut vilde han falde sammen til en Klump Aske.“

Lidt efter saa hun paa mig:

„Du skulde ikke spørge mig om sligt . . .“

„Nej — det skulde jeg nok ikke . . . men jeg kan ikke taale, Du er saa nervøs for ham. Du advared jo ham fra først af . . . Du sagde ham, hvordan Du var . . . hvad han kunde vente sig.“

„Ja, ja . . . jeg gjorde det nok . . . men hvad nytter det? . . . Han prøver saamæn paa at være standhaftig, men Gud ved om

han ikke bukker under . . . Jeg har set hans Øine den sidste Tid . . . De er saa besynderlige.“

„Tror Du han ved, hvor Du gaar hen?“

„Jeg tror det.“

„Spørger han Dig ikke . . .“

„Nej . . . ikke med et Ord.“

„Hvorfor spørger han ikke.“

„Jeg tror han er ræd for Visheden. Kanske han alligevel nu har et lidet bitte Haab . . . om at alt paa en eller anden Maade er anderledes end han tror, mister han det saa . . . saa kan han ikke leve.“

Hun hvisked stille hen for sig:

„Jeg er de sidste Dagene blit ræd for Død og Uhygge, Du . . .“

Pludselig saa hun op og sagde hviskende:

„Ved Du hvad? Jeg tror, at han i dette Øieblik føler, at jeg er hos Dig . . . Jeg synes, jeg hører ham puste.“

„Nu er Du nervøs, Sara. Vær nu som ellers. Kan Du ikke det?“

„Jeg ved ikke . . . jeg tror ikke nu jeg kan være som før. Lad os gaa lidt ud i Aften! Her er saa uhyggeligt lydt . . . Uret derborte larmer rent . . . lad os gaa . . . ikke vær ond paa mig i Aften, Du! Jeg forstaar i Grunden ikke hvad der gaar af mig idag.“

„Nei," svarede jeg skuffet, „jeg forstaar det i Grunden heller ikke!"

Vi gik omkring i Haven. Det var bleven mørkt og uhyggeligt . . . Maaske det var Saras underlige Humør, som virked paa mig? . . .

Da foreslog jeg, at vi skulde gaa op til den ligeglade Flok i Hotellet. Jeg beskrev den morsomme Direktør og hans kjække Kone og den gamle Mor med Roserne i Krydderposen og alle de andre, Skuespillere og Skuespillerinder, fra de gamle til de unge. Sara var henrykt.

„Udmærket!" raabte hun op, „lad os more os! Jeg holder ikke ud at tænke paa, at jeg snart skal hjem."

Da vi kom op til Hotellet, sad hele Truppen der og drak et sobert Thevand og spiste Smørrebrød. Jeg blev venlig modtaget.

„Hør engang, Direktør," sagde jeg, „jeg har en ung Frue med, som gjærne vil være sammen med Dem og Deres Selskab. Faar jeg Lov til at indbyde Dem og Deres Frue og de andre Damer og Herrer . . . Til en liden Souper altsaa, paa det Hotellet kan byde? Det er saa mørkt i Kveld, at En faar Lyst til at tage sig en munter Aften."

Javist fik jeg Lov. Og jeg gik strax til Værten, gamle Glomshaug, og snakked med ham. Jo, vi kunde faa deilig kold Lax, frisk Hummer og Lammekoteletter. Vin? . . . Jo Rødvin . . . ja der laa saamæn ogsaa nogle Flasker Champagnevin i Kjælderen, Rest fra dengang de indvied Jernbanen . . .“

„Gud velsigne Jernbanen for det, Glomshaug, det hele høres udmærket ud . . . saa faar vi det om en halv Time eller saa . . . husk Champagnen i Is, Glomshaug.“

IV.

Det blev et muntert Gilde. Vi spiste og drak, saa gamle Glomshaug blev ræd for sit Spisekammer og sin Kjælder. Og sligt Humør der var hos alle, hos Direktør og Frue og Mor og hele Banden!

Det gik løs med Historier fra her og der. En slig omreisende Trup har jo noget at fortælle. Om Tider fulde af Umulighed, naar Theatret stod tomt Kveld efter Kveld. Om stille Flugt fra Byerne og om hujende Breve fra rasende Kreditorer. Og om andre Tider . . . om fulde Huse, Penge i Masse, Indbydelser, Blomster, Afsked og Hurra paa Bryggen.

Nu kom Champagnen. Der blev megen Glæde, da den sprang. Jeg husker det første store Glas, jeg drak. Den strømmed og strømmed iskold og liflig, jeg drak saa Mod og Blod kribled i Kroppen. Jeg klinked og drak med dem alle.

Vi blev gladere. Vi fik den store Selskabssal, et lavloftet, umaadeligt Rum, som nu og da endog blev brugt til Tingstue. Der gik det løs med Dans og Leg. Theatret kom ogsaa frem. Det klang med Offenbachiader. Orfevs, Røverne, kling! klang!

Sara og jeg holdt Øine med hinanden. Vi nikked og drak hinanden til. Vi var jo Indbydere og havde Pligter mod Selskabet. Men vore Øiekast blev stadig længere. Vi længtes nok efter at snakke med hinanden. Naa, Gildet gik snart af sig selv, saa vi kunde sagtens sidde sammen en Tid.

Pludselig kom hun blussende henimod mig:

„Skaal Du!“

„Skaal Du!“

Jeg saa paa hende. Hun stod der som en tændt Fakkel. Pande, Øine, Mund, den hvide, faste Hals, hendes Krop, der stod og svajede i Livets Velvære. Saa foranderlig hun kunde være! Et Øieblik synke helt sammen og næste Øieblik flamme. Ja, nu var hun sig selv i

Bund og Grund. Nu tænkte hun blot paa Extase. Nu længted hun maaske efter det, hun frygted for før: det farlige, det som kan fordærve og gjøre ulykkelig. Nu spilled hun med al sin Pragt. Skamløs og salig bredte hun den ud.

Hun kom mig ganske nær:

„Jeg har været ond mod Dig idag," hvisked hun, „jeg var feig. Jeg skal gjøre det godt igjen. Hundrede deilige Gange. Tænk, en af vore Dage var næsten blit graa. Aa, jeg er ikke sentimental længer! Jeg har Ret til at hade ham, fordi han gjør mit Liv ringere . . . Slave som han er! tier, tier, tier."

Hun trak mig med hen i en Krog. Vi var alene. Hendes ubændige Tørst efter Liv og Lidenskab betog hende lidt efter lidt helt. Hun bøied sig helt hen mod mig. Jeg kjendte hendes Legems Duft gjennem Parfumen som Blod gjennem Blomster. Og hendes Skjønhed tændtes og næredes af hendes hede Tanker. Den rødmed og blussed ved disse Tanker, ligesom Flammen stiger, naar der gydes Olje paa Lampen. Hun blev et Bæger og hun fyldte sig selv med kostelig Vin. Hun rakte frem sit overmodige Legem og sin røde Mund:

„Nyd! drik!"

Og jeg drak hende der, jeg sad. Hun syntes mig pludselig større end nogensinde før. En ubestemt Gru sank stille ned i min Lyst. Hvor bar hun Fryd og Kval i sin Favn. Den mørke Stemning, som før havde betaget hende, gjorde nu, da den var rystet af, hendes Graadighed større. Hun aanded ud med hele sit Væsen, ligesom Natblomsten, der sender sine glødende Dufte ud i Mørket.

Jeg hvisked Ord til hende. Hun svarede. Vi sad der som to blodtørstige.

„Vil Du, jeg gaar til Dig i Nat?“

„Ja . . . jeg vil, at Du kommer til mig i Nat.“

„Gaar jeg til Dig i Nat, saa ved han alt.“

„Ja . . . saa ved han alt.“

Hun sad en Stund, før hun sagde med ung, haard Stemme:

„Ligesaa godt at han faar vide det nu.“

Hvisked hun derpaa henimod mig:

„Du kan ikke undvære mig . . . aldrig . . .“

„Aldrig i Evighed kan jeg undvære Dig.“

Noget vegt, noget af en uendelig Sødme kom i hendes Øine:

„Vil Du saa, at jeg blir din . . . hele den vanvittige Nat?“

„Ja, jeg vil at Du blir min.“

„En hel Nat sammen . . . en hel Evighed.“

Jeg saa hende sidde der urørlig, som udmattet ved Tanken. En mørk Skygge havde lidt efter lidt lagt sig omkring hendes Øine, og hendes Læber saaes saa røde, at de sortnede. Noget af Skjæbne og Død ravede om dette Ansigt. Det synes ikke ungt længer. Hun havde aldrig været saa skjøn.

De dansed og legte og sang omkring os endnu . . .

Vi gik hjem til mig. Vi gik i en lav, gul Nat. Vi gik ind i Huset, hvor jeg boede. Jeg tændte Lampen. Den støied, den skingred. Hvorfor slig Larm? Sluk den! Og jeg slukked den.

Jeg fandt hende i Mørket.

„Saa er Du hos mig. Endelig.“

Det kom tilbage:

„Ja, jeg er, jeg er bestandig hos Dig nu.“

I det matte Skjær fra Vinduet saa jeg hendes Mund og hendes Øine, der syntes umaadelig store. Hendes Kvindelegem skinned gjennem Mørket. At berøre denne Hud var som at brænde Sjælen med glødende Staal.

Et gult Mørke raaded over hele Verden. Jeg laa paa Bunden af dette Mørke.

Dette Mørke raaded ogsaa den ene Gang, hun tændte Lys.

Jeg havde hvisket hende noget til: om hvor hendes Blod brændte . . . om at se det, smage det. Jeg hørte en afsindig Hvisken svare mig. Jeg saa hende famle om i Værelset. Jeg syntes, hun trykked noget mod sin Skulder, medens hun krummed sig og skreg. Jeg saa Blod paa hendes Skulder . . .

Natten slog sammen over os.

Søvnen, som omsider følger, er dræbende. Men pludselig springer en Drøm frem, klar og lyslevende. *Han* møder mig, *han, den anden.* Han stirrer paa mig, han vil snakke med mig, men kan ikke faa et Ord over sine Læber. Munden med de graahvide Læber aabnes og lukkes, men ikke en Lyd naar frem. Jeg ser at Rædselen er ham for stor. Jeg siger noget som: „hvad vil De mig? Jeg kjender Dem ikke . . . jeg vil ikke kjende Dem.“ Han kommer alligevel nærmere. Det er tydeligt, at han vil vide noget. Tilslut skriger jeg til ham: „Sara vil fortælle Dem alt. Hun er min. Hvorfor spørger De?“

Da falder han pludselig sammen, og Munden lukker sig. Jeg husker Saras Ord: „Faar han Vished vil han ingenting sige. Han vil

bare bli mindre og mindre og tilslut falde sammen til en Klump Aske.“

Aske er han nu, gusten som Støv. Og dog reiser han sig som en sidste Forbandelse. Hans Lemmer, saa magre og krumme som Edderkoppens Ben, klamrer sig til mig og faar Tag i mig. Jeg prøver paa at støde ham bort, men han hænger fast i mig. Jeg kjender nogle lange Fingres Greb i min Strube . . . jeg kvæles . . .

Jeg for op og var lysvaagen. Det var tidlig Morgen. Der laa Sara og sov. Hun saa ikke ud til at drømme uroligt. Hun sov Kvindesøvn, den tryggeste Søvn i Verden. En Skygge var under hendes Øine, men den kom af hendes Sansers Træthed. Den vilde svinde, før hun vaagned.

Jeg stod op og tænkte mig om. Nu kom Dagen, noget maatte ske. Jeg gik til Vinduet og saa ud . . . Se der! . . . hvad er det? . . . Der sad nogen paa Jorden og stirred mod mine Ruder . . . *han!* . . . *han!* . . . *han* sad der! . . . hvad vilde han? . . . saa stille sad han . . . dødbleg . . . et skjævt Smil . . . vidtaabne, brustne Øine! . . .

* * *

Min Ven stirred hen for sig med et vegt Blik:

„Det var da man var ung og brutal. Nu er det forbi. Man er ikke hensynsløs som dengang. Man siger: „aa, Menneskebørn, vær varsomme mod hinanden . . . vær gode . . . gjør ikke hinanden altfor ondt . . .“

Man sidder i sin Stol og fryser. Det suser for ens Øre. Naar Kvelden blir sen, lægger man sig i sin Seng og vil sove; men man er ikke frisk. Ens Hjerte banker tidt saa stærkt, at Natlampens Olje skjælver . . . eller det tier stil, saa en angstfuld bier og lytter. Og ens Hals gjør ondt, man hoster . . . man tror, den Dødes Fingre har sat Mærker i den.“ —

BØNDER.

PER GRÆTTAN.

I.

Det var tyvende Dagen efter Jul, netop paa den Tid, da Julebukkene for siste Gang gaar omkring i Huse og Gaarde og feier Julen ud — hver med sin Lime.

Det var uklar Luft den Dag. Folk som vilde frem kjendte en bitter Sno fra Vest, og de saa til at komme i Hus saa fort det lod sig gjøre.

Bygdens Huse laa alle og gjemte sig saa godt de kunde bag de svære Snefanner . . . et bitte Hus havde trukket Fannen omkring sig som en Dyne og laa bare og blinked frem med de øverste smaa Ruder.

Foran de store Gaarde, dem der beboedes af Præst, Sorenskriver og Lensmand, var der maaget fint, saa fremmede Folk kunde gaa ud og ind. Men foran Bygdens største Hus,

Storbonden Per Grættans, laa Sneen klods ind til Døren. Og det endda Per i disse Dage havde Besøg af de tre gamle Storbønder — Gubberne fra Øvremo, Kollvatn og Tveit.

Besøget havde varet længe. Hele to Døgn i Træk havde de siddet slig sammen og ædt og drukket, og de havde ikke undt sig mange Timers Søvn. Og af og til havde de for at friske sig taget nogle Miles Slædefart. Hya, ho! slig de havde kjørt! Forbi Præstegaard og Lensmandsgaard, saa Sneen føg. Mødte veifarende Mand dem da, skvat han unna, skal jeg tro. Tidt hujede de saa fælt, at Egnens to mandevonde Hunde sprang op og vendte Snuden mod Himmels og ulede til Svar, saa Røgen stod ud af de sorte Svælg. Og da Gubberne jog forbi Præstegaard og Skrivergaard og Lensmandsgaard, satte de i nogle fæle Raut alle som en — bare for at ærgre Øvrigheden. Haa, haa, kan hænde den betænkte sig lidt før den vaaged sig til at gjøre Kvalm mod Per paa Grættan.

Nu sad de som sagt og aad og drak paa tredie Døgns Formiddag. De gjorde sig tilgode med en lækker Mølje, lavet af nybagt Fladbrød og det fineste Svinefedt og Mysost. Til denne Mølje drak de en herlig Brændevin.

Af og til flytted det med Stole ovenpaa, og

nogen sang deroppe. Det var Per Grættans Datter Aagot, som holdt til der. Hun havde boet der de tre sidste Aar, siden hun blev hentet hjem fra Udlandet, hvor hun skulde lære fine Skikke! Jovel lærte hun fine Skikke. Hun fik sig en Galan, som hun nærede slig vild Elsk til, at hun intet andet ænsede. Hun maatte hentes hjem med Magt. Sad siden godt gjemt og spærret inde deroppe. Fik aldrig komme udenfor Døren — nei var det ligt? . . engang hun havde listet ud, satte hun ligetil Byen, solgte der sin Guld- og Sølvstas og vilde reise med Dampbaaden . . . til Kjæresten, hæ? rimeligt nok det! Men de kneb hende, før Dampen havde ringet mere end første Gang. Ja, slig var det, naar Synden tog Overhaand i et Menneskesind og i en Menneskekrop.

„Hrm, hærsch, hrm!“ kremtede Gubben fra Tveit. „Haassen har . . . haassen har hun det . . . derovenpaa?

Per Grættan svarede uvillig:

„Aa, naar Du spørger, Sakarias Tveit, saa nødes jeg til at svare: hun har det nu som før.“

Sakarias Tveit mumlede ganske sagtmodig:

„Aa, ja, Du ved det . . . Aa ja, kan tænke det.“

Men Per Grættan fortsatte i Sinne:

„Der er ikke Udkomme med hende. Hun kolorerer sig tidt ganske hvid i Fjæset og pynter og staser sig ud. Det var vel den Slags hun lagde sig efter i Udlandet . . . dengang hun traf Gallanen, maatru! Hun skal vel være fin nu ogsaa . . . hun tror kanske, at hun skal ud og træffe ham . . . haa, haa, haai san!“

Da Per havde sagt dette blev han stille. Han spyttede flere Gange i Skorstenen.

„Tor'en og Lynild og alle Dævler ta ham til evig Tid!“ mumlede han saa halvt for sig selv.

De tre Gubberne saa skjult paa hverandre. Det kan være, at de mærkede, de havde rørt ved noget, som helst skulde ha været urørt.

Omsider prøvede Ola Kollvatn sig frem:

„Den Møljen din er godt laget, Per.“

„Haa ja saamæn, han kan gaa an.“

„Og Brændevinen er go'. Hvor længe har han ligget?“

„Han har ligget i tolv Aar og vel saa det.“

„Han er go', Per.“

„Haa ja saamæn, han er ikke ilde.“

Pludselig raabte Gubben fra Tveit:

„Jeg synes, Du sidder saa drøvelig, Per

Grættan. Du drikker ikke mere, og Du holder Kjæft hele Tiden."

Per Grættan nikked:

„Jeg kan vel være saa vidt Kar i mit Hus, Sakarias Tveit, at jeg kan bære mig som jeg vil. Enten jeg vil bruge Kjæft eller jeg vil holde Kjæft."

„Det kan Du, Per. Men der er jo slig, at naar sjelve Far i Huset er trist, saa er det en daarlig Gjæst, som ser det, uden at det trykker ham for Brystet. Jeg vilde gjerne, Du skulde være glad, slig Du har været det alle Dagene før."

Per Grættan reiste sig og rystede de knyttede Næver. Han var hvid i Ansigtet og Tænderne var sammenbidte.

„Al Helvites salte Ild og Svovl og Skorpion svide ham til evig Tid, som tog Datter min til sit Kjøds Lyst! Se der ligger Klysen; nu er jeg kvit den. Jeg maatte spytte den ud. Saa kan vi drikke mere. Jeg vil hente en Akevitter, som har seilet Jorden omkring baade i det sorte Hav og i det røde Hav og kring Sahara og Jerusalem og hvad det heder alt i Hob. Ja, jeg tror, jeg henter Buteljen med det samme. For nu skal vi drikke, saa det kan mærkes at vi har Julehelg, endda han snart skal feies ud."

Per reiste sig, tændte Lygten og gik ned i Kjælderen. Han kom op med en Butelje. Han gik ikke ganske støddigt nu.

De tre Gubber heldte Brændevin i sine Glas, drak og smattede. Sakarias Tveit sa:

„Den Brændevin har hverken Lensmanden eller Præsten Mage til.“

Per lo haanlig:

„Nei, de har ikke . . . og det varer vel en Stund før de faar Magen.“

Ola Kollvatn sa med et lunt Blink i Øiet:

„Havde Præsten været her, saa havde han vist sagt ligervis som Kjøgemesteren i Kanaan sa til Brudgommen: „I haver sparet den gode Vin tilsidst.“

II.

De sad endnu og drak, da Mørket faldt paa. Udenfor begyndte nogle svære Snefiller at dale ned. Ilden paa Peisen var gaat ud. Bare nogle røde Gløder laa endnu og ulmede.

De fire Gubber var drukne nu. De saa paa hverandre med Øine, som lignede Tin, og tidt, naar de talte, mistede de Magten over Tungen. Eller de glemte, hvad de vilde si og blev bare siddende og glo frem for sig med aaben Mund.

Endnu rørte det sig ovenpaa, og Tonerne af en Vise lød ned, som oftest dæmpet og utydeligt, men en og anden Gang høit og klagende.

De fire Gubber var drukne, men værst drukken maatte dog Baard Øvremo være. I vel to Timer havde han ikke sagt et Ord, og i den sidste Time havde han endog tat sig Smaalure, der han sad. Nu sa han pludselig med høj Stemme, der var utydelig af Snøvlen og af Stammen:

„Det er ligevel vakkert, naar hun Aagot synger der ovenpaa. Det lyder ligesom Orgelværk. Haassen lever hun i Sørgeligheden sin?“

Per Grættan vak ligesom, løftede Næven mod ham i Mørket, men slog ikke til. De to andre Gubber gav ham et skulende Øiekast, og Sakarias Tveit formelig skreg:

„Nei Gu' om jeg begriber voksne Folk! Nu hørte Du jo nylig, Baard Øvremo, at Per nødig vil mindes om Sørgeligheden med Datter sin. Hvorfor kommer Du saa med den Ting? Kan du gi ærligt Svar paa det?“

Men Baard Øvremo svarede ingenting. Alt mens Sakarias Tveit talte, begyndte hans Hode at dubbe og han snorkede med smaa Smeld.

Per Grættan lo pludselig:

„Haa, haa, la ham bare snakke! Han siger forresten sandt. Datter min kan synge, aa ja, aa ja! *det* skulde hun jo ogsaa lære i Udlændigheden . . . jeg skikkede jo Penger derned . . . mange Penger ogsaa . . . haa, haa, jeg synes mest, hun skulde synge for os — hvad? . . . Jeg tror saamæn, at jeg gaar op og henter hende ned, saa kan vi jo høre Lærkespil og Orgelpibe, hvad? haa, haa, haaii!“

Sakarias Tveit sa:

„Saa meget kan vel siges, Per Grættan, at Datter din nok har gjort det som galt er. Og Du har straffet hende strængt, fordi Du var en fortørnet Far. Men Du skal ikke gjøre Dig fuldt saa stor som Vorherre, Per. Du skal ikke fare uvornt frem.“

„Hvad er det Du sidder og bruger slig Prækestemme efter?“ skar Per Grættan i. „Har jeg ikke Lov til at sige til Datter min, at hun skal synge for os? Hvis hun bare aldrig havde gjort noget galere! . . . Ja, det siger jeg: havde hun saa sandt aldrig gjort noget galere . . .“

Han reiste sig og gik med Besvær mod Døren. Sakarias Tveit reiste sig ogsaa; men Ola Kollvatn holdt ham tilbage: „Du skal bli der Du er . . . Du kunde gjøre ondt værre . . . Vil Du endelig gjøre Gavn, saa ræk hid

Lyset, som staar i Vinduet bag Dig. Her er mørkt herinde. Vi sidder jo og blir Stygge-ravne tilslut."

Sakarias Tveit mumlede:

„Det havde været bedst, om vi havde reist hjemover idag tidlig. Da var Moroen endda god."

Han tog Lyset og rakte det frem. Ola Kollvatn tændte det og satte det midt paa Bordet.

Lidt efter ruskede det ved Døren, og Per kom ind. Efter ham fulgte en ung Pige. Hun gik med lette Skridt. Hun var ganske bleg, ikke en Mine rørte sig; men hendes Øine var urolige. De saa hastig fra den ene af de tre Gubber til den anden. Øinenes dybe Glans talte om Savn, nu speidede de, de søgte noget, de skreg efter noget, som de ikke fandt. Men da Stuen var gjennemsøgt, blev den ligesom tom for hende. Hun sank sammen paa en Skammel bortved Skorstenen og rørte sig ikke mere.

„Naa, kan tænke hun ser efter andre end os," mumlede Per Grættan. „Hun glante jo op, da jeg sa, at der var nogen nede, som vilde hun skulde synge. Ja, hun troede kanske, at den utroligste Lykke skulde komme; men det gik jo ikke saa hastig dengang . . . Naa,

kan Du saa synge noget for os, Aagot? Hvad kan Du ikke? Ja, Du ved jo det, at naar jeg ber Dig synge, saa faar Du kunne. Ikke Bøn for andet."

„Jeg kan den Visen om Aftensolen, Far."

„Kan Du om Aftensolen? Ja, den er jo bare noget Pusleri. Men syng væk om Aftensolen . . . saa kan vi jo faa andet siden."

Hun sang:

Aftensolen synker ned,
o, hvor den er skjøn.
Nu vil til min Seng jeg gaa,
knæle ned i Bøn.
Beder jeg om Helse god
samt om Naadens Løn.
Aftensolen synker ned —
o, hvor den er skjøn.

De tre Gubber nikkede med Hodet. Men Per Grættan var ikke tilfreds: Kunde hun ingen andre?

Hun sad og rystede paa Hodet. Men pludselig begyndte hun at synge igjen. Det var vanskeligt at høre Ordene. Og de, man hørte, gav ikke stor Forstand. Det var værre at høre hende end ikke at høre hende.

Gubberne sad ganske stille. Da hun tiede denne anden Gang, sagde Ola Kollvatn: „Nu tror jeg vi vil takke Datter din for Sangen,

Per . . . vi skal ikke være ufornøielige og kræve formeget . . . Nu faar hun have Tak for i Kveld.“

Per Grættan sagde:

„Ja, ja, Aagot . . . det Du sang var ikke saa staseligt. Og er Du ikke gjævere, saa faar vi gaa ovenpaa igjen. Du faar si' Godkvæld før Du gaar.“

Hun sagde Godkvæld og bøiede Hodet. Ola Kollvatn, som havde kjendt hende fra hun var Barn, mumlede frem, at da hun nikkede, kjendte han igjen noget af den unge Jente fra før. Men nu var jo alt anderledes. Hun var saa veg som til at lægges bort i en Krog for at dø.

III.

Per Grættan kom igjen ind og satte sig; men han talte ikke. Der gik nogle langsomme Stunder; Stilheden laa over Stuen som en tæt Skodde. Nu og da løftede en af Gubberne Hodet og mumlede noget uhørligt og saa sig omkring med store tinnede Øine. Men ingen havde Lyst til at tale. Per Grættan var meget bleg.

Endelig sagde han:

„Hm, den Brændevinen er nu ligevel noget Søl. Han river ikke en voxen Kar i Halsen.

Lang mig hid den Buteljen ved Skabet, Ola Kollvatn. Den Brændevinen, den har i sig, kan da klore lidt, naar En svælger den. Javel . . . han staar jo lige bag Dig . . . der har Du ham, ja!“

Per Grættan fik Flasken og satte den for Munden, og han drak. Saa vendte han sig mod Peisen og slog Flasken i Knas. Dens sidste Draabe flød ned i den glødende Aske, sydede og dampede.

Han lænede sig tilbage og sad rolig hen. Men Gubberne reiste sig i Stolene; thi de saa, at hans Ansigt var frygteligt blegt, og at hans Øine var store. Han aandede tungt, og nogle Gys af Kulde rystede ham.

„Jeg . . . faar nok . . . si Jer Farvel . . . Venner . . . for den sidste . . . Brændevin . . . havde ikke saa lidet Edder i sig . . . jeg tror mest det var Forgift . . . Jeg vil ikke ha Doktor . . . jeg drak med Viljes . . . og Doktor kom forsent . . .“

De tre Gubber rakte Hals. De gamle Hoder kom helt frem. De gloede ængstelig paa Per Grættan . . . Sakarias Tveit holdt ham paa Pulsen.

„Han dør!“

„Ja Gu' Fader tror jeg han dør!“

„Det var Edder han drak.“

„Skedevand — lod sig ikke nøie med ringere.“

„Kjære Venner . . . jeg kjender, Dau'en er hos mig. Han har killet mig længe i Tærne . . . nu er han krøben op i Benene . . . han gjør dem kolde . . . han kryber opover.“

Han lukkede Øinene. Igjen kom Gyset over ham.

„Nu dør han vist.“

„Ja Gu' tror jeg, han dør . . .“

„Jeg synes . . . jeg har det svært for at . . . faa puste . . . kjære Venner . . . bær mig udenfor . . . saa blir det godt . . .“

Sakarias Tveit og Ola Kollvatn tog og bar ham udenfor. Baard Øvremo kom efter med en Kubbestol. De satte ham i Stolen lige udenfor Døren.

„Herregud . . . som det kjendtes godt . . . men (Gyset tog ham paa ny) koldt er det lel. Her staar jo et svare Veir fra Nord . . . og saa alle Dyrene, som tasser . . . der flyer jo Ulvene derhenne ganske helselaust . . . æh, se der kommer jo en sættende som Mærra den blinde . . . Pas at den ikke kommer hid . . . men pas paa Aagot . . . hun faar det let værre end hun har det. Pas paa, at ingen tar hende . . . Naa synes jeg at her blir

fælandes koldt . . . jeg . . . tror . . . vi vil ha . . . lidt Varme . . . hu! hu! . . .“

Han laa ganske stille.

„Naa dør han Per . . . Jeg kjender han dør.“

„Jagu' dør han . . . naa kuldsker Maven . . .“

„Hjertet slaar ikke, saa sandt jeg kjender . . . jagu' dør han.“

„Der døde han . . . der knak han. Jeg mærkede det.“

„Javel, naa døde han.“

„Jagu' døde han, ja.“

Gubberne stod opreist, de nikked paa Hovedet men sagde ikke mere. En dyb Stilhed sneg sig over Pletten hvor de stod med den døde Per Grættan mellem sig.

Omsider mumled Sakarias Tveit:

„Saa faar vi lempe ham ind igjen.“

I det samme kom nogen langsomt gaaende over Tunet. To af Gubberne raabte:

„Guri! . . . er det Guri? . . . Det var ikke saa værst . . . Kom og ta i, Gurimor.“

Husmandskonen Guri Myra hjalp til, mens hun græd og snufsede.

IV.

Julebukkerne havde været hos Præstens og hos Lensmandens og hos Skriverens, og paa

alle Steder var de blit godt modtat og trakterede med Bakkelse og Vin, og paa alle Steder havde de holdt Tummel og Styr.

Men da de gik fra Skrivergaarden, stod Skriveren selv paa Trappen og gav dem Raad for Fremtiden.

„Gaa nu først og fremst til Per Grættan og tak ham og Vennerne hans for de vakre Raut, de gav mig. Jeg skal kanske la mine to Stude trække forbi Grættan . . . sig det! — Saa kan de kanske bli takket . . . endda jeg er ræd. Studene kommer tilkort . . .“

Julebukkerne lo og hoppede og sprang, og efter en Del Omflakken naaede de Per Grættans Hus. Der skinnede Lys ud af to Vinduer. Julebukkerne nærmede sig; men gik ikke lige ind: Per Grættan skulde af og til være temmelig umedgjørlig. Det var bedst at se sig lidt for.

De listede stille henimod de lyse Ruder. Tilsidst var de klos indpaa. De saa tre Gubber sidde hver i sin Stol og en ung Pige sad paa en Skammel ligeved Peisen. De tre Gubber og den unge Pige sad uden at snakke med hverandre og uden at røre sig. Det var en besynderlig Julehelg de holdt. Kunde den

Moro være stor? Og hvor var Per Grættan sjelve?

En gammel Kone gik stille ud og ind og puslede. Hun lignede en stor graa Kat, som af og til bøiede sig og skjød Ryg. Næsten den hele Tid klynkede hun, som Katten gjør det i onde Dage.

Flere Gange var hun borte og tuklede med noget, som laa i Sengen; hun bragte forskjellige Ting did . . .

Men engang tog hun Talglyset, gik bort der og lyste op.

Da skreg Julebukkerne til hverandre og for sig selv. Thi pludselig havde noget ved Lysets hastige Skin traadt ud af Mørket. Det var et Ansigt, hvidt, forvredent og med en Stilhed, som blot Døden kan give. Dette Ansigt gled ud til de glade Julebukker, der var fulde af sød Vin og fed Bakkelse, og det besatte dem.

Og de løb vildt afsted, alle som en. Masker sønderreves, og gyldne Filler fløi. Hanefjær og Stjerner faldt af Hatten — bort løb de i den store, vanvittige Vinternat, der af og til raabte dem sin Rædsel i Sjælen.

Tilslut stansede de, anpustne og trætte. De raadslog om, hvor den rigtige Vei var og lakkede saa videre, ribbede for al Stas og med Hænderne dybt i Lommerne.

Mens de saaledes gik, kjørte tre Slæder dem forbi. I Slæderne sad tre Gubber med krumbøiede Rygge og gloede frem for sig.

Den tynde, aftagende Maane stod frysende mellem rødkantede Skyer og kastede halvt udviskede Skygger af disse, der rørte sig henover den øde Vei.

EN ILDGJÆRNINGSMAND.

I.

Bonden Even Harsdal var en stor og stærk Mand, og hans Sind var mildt og fredsommeligt. Den som kom til ham og vilde tale med ham, blev mødt med fremrakt Haand og et muntert Smil.

Han levede mange Aar alene, og han begyndte at bli en gammel Mand, saa alle troede han vilde dø som Svend. Men en Dag friede han til en trediveaarig Pige Marte Koll, og han fik ja.

Lige efter stod Bryllupet og to Aar efter fødte Marte en Søn til Verden. Men hun døde i Barselseng.

Even Harsdal sørged meget over Konens Død. Helst det første Aar. Man kunde se ham, der før altid havde været paa Færde, i Timevis sidde udenfor sit Hus og stirre hen for sig.

Men da Gutten Per voxed til, lagde Even

sin Elsk paa ham. Alle, som kjendte ham, vidste, at, nu de vilde gjøre ham tillægs, skulde de bare sige, naar de traf ham: „Goddag, Even! hvordan lever Per?“

Jo det kan nok være at Per levede baade slig og slig!

En Kveld, som Even Harsdal og hans Søn aad Nadverd, kom Bud fra Presten, at han gjerne vilde tale med Even. — Even Harsdal aad Resten af Nadverden i en Fart og gik til Prestegaarden, der laa en liden Halvfjerding borte. Da han kom ind i Prestens Stue, sad denne og skrev og røg af sin lange Pibe. „Sid et Øieblik Even, saa er jeg færdig,“ sagde han og skrev videre. Even satte sig ved Døren og ventede. Lidt efter tørrede Presten Pennen af i sit store Nakkehaar, lagde den saa bort og satte sig tilbage i Stolen.

„Kom nærmere Even Harsdal, saa snakker vi bedre sammen!“

Even flyttede sig, saa han endelig sad Presten ganske nær.

„Det er en vigtig Sag, kjære Even,“ sagde Presten og betragtede ham længe. „Og jeg tviler ikke paa, at Du vil tage paa den med Alvor og med Omtanke. Ja, ja, ja . . . hvor skal jeg begynde? Hør Even Harsdal, husker

Du en Mand af din Mors Slægt, der hed Ejvind Gomal?“

„Ja, jeg husker hans Navn; men ham selv har jeg aldrig seet.“

„Hvad hørte Du om ham dengang?“ spurgte Presten og nikkede paa Hovedet.

„Ikke noget godt. Han var hovmodig og lumsk. Han stjal fra sin Far for at leve i Vellyst og Drukkenskab. Han stjal tre Gange. De to første Gange lod Faren det gaa, fordi han vidste, hvem Tyven var. Men da han tredie Gang stjal sin døde Mors Brudering og en Guldbrosche, der ogsaa havde tilhørt Moren, og gav det altsammen til et uterligt Kvindfolk, saa lod Faren Lensmanden tage ham.“

Presten sad og nikkede den hele Tid. „Hvad hørte Du saa mere om ham?“

„Han sad i Lensmandskjælderen,“ svarede Even Harsdal og tænkte efter; „men kom sig ud en mørk Nat, uden at nogen vidste, hvordan han bar sig ad. Saa reiste han over til Australien og blev Faaregjæter. Hans Fader fik Brev fra ham nogle Gange om at sende Penge; han sendte ogsaa. Men i de sidste tyve Aar har ingen hørt fra ham.“

„Er det alt, hvad Du ved om Ejvind Gomal?“

„Det er alt, hvad jeg ved om ham.“

Presten sad en Stund og tænkte sig om. „Ja, ja, ja,“ sagde han igen, „der er mange Ting, vi Mennesker ikke forstaar. Hør Even Harsdal, din Morbroder er død i Australien for over ti Aar siden.“

Even Harsdal svarede: „Saa, ja saa . . . ., saa han er død.“

„Ja, han er død, og han har ladt efter en Søn, som er en Snes Aar. Denne Søn staar uden nogen Hjælp og Støtte i Verden. Du, Even Harsdal, er hans eneste Slægtning, og om ikke Du tager Dig af ham, saa vil han gaa til Grunde.“

Even Harsdal sad en Stund uden at svare; den hele Tid saa han opmærksom paa Presten.

„Hvad mener Far ellers?“ sagde han saa; „tror Far, at det . . ., at det saa er Herrens Villie, at jeg skal hjælpe ham?“

„Ja, det tror jeg er Herrens Ville, Even Harsdal.“

„Men hvad skal jeg gjøre? Kan Far raade mig?“

„Ja, det er det, jeg tænker paa. Jeg synes, at Du skulde tage ham i Tjeneste paa din Gaard. Der, hvor han nu er, er vist ikke godt for Folk at være.“

„Saa det mener Far; men naar jeg tænker mig om, saa ved jeg ikke, hvad Gutten kan være for en . . . Siger ikke det gamle Bibelsprog: et ondt Træ kan ikke bære gode Frugter?“

„Jo, men husk paa Harsdal, at den unge Mand har en udødelig Sjæl. Og ét er sikkert: han gaar til Grunde, om han ikke rykkes bort fra de sørgelige Forhold, hvorunder han nu lever. Og hvem ved, om han ikke kunde blive en brav Mand, hvis han kom i gode Omgivelser. Livet lærer En, at det ikke altid er let at forudsige noget. Tidt er det bleven mange til Velsignelse, hvis Liv fra først tegnede mørkt. Ingen ved om det. Han kunde jo prøves, Even Harsdal.“

Harsdal nikkede paa Hovedet. Det varede en Stund, før han svarede: „ja, ja han kunde prøves.“

„Du vil altsaa indtil videre tage ham i din Tjeneste?“

„Ja, det . . . faar vel saa være.“

Lidt efter fulgte Presten Even Harsdal til Døren.

„Du gjør i dette en god Gjerning,“ sagde han og trykkede hans Haand, „jeg tror ikke, Vorherre vil lade Dig angre dette.“

II.

En Morgen, godt og vel to Maaneder efter den Kveld, kom Sønnen til Ejvind Gomal, Sjurd, til Gaarden. Han saa ud, der han kom, som en fremmed Kramkar. Han havde store, uægte Ringe paa Fingrene og blanke Knapper i sin Skjorte. Forresten havde han ingenting med, uden en Pose med noget skiddent Undertøi i.

Even Harsdal tog venlig imod ham og gav ham strax et eget Kammers, lod ham spise og drikke og viste ham derpaa omkring paa Gaarden. Den næste Dag forklarede han ham, hvad han havde at gjøre og sagde, at det skulde glæde ham, om han fandt sig vel til Rette.

Den Dag og mange Dage gjorde Sjurd Gomal god Nytte for sig. Hver Aften sad han og snakkede om, hvad han havde set og oplevet i fremmede Lande, og det kan hænde, at han fik Even Harsdal til at lytte med aabne Øren. Jo mærkeligere og utroligere Ting han fortalte, jo mere alvorlig lyttede Even Harsdal. Sjurd snakkede, saa Even ingenting kunde svare, men sad bare stille og sagde af og til: „Ja, der er mere underligt i Verden, end En tror.“

Mange, som besøgte Gaarden, lagde Mærke til, at Sjurd for hver Gang, de kom, fik større og større Overtag i alt. Han lod sluttelig til at have faaet den virkelige Myndighed paa Gaarden. Det laa nær at tro, at Even Harsdal, som jo var en gammel Mand og ikke havde megen Lærdom, tidt kjendte sig mindre god end den unge, der kunde snakke saa meget og tillige havde et saa kort og knapt Væsen. Lidt efter lidt lagde man endog Mærke til, at Sjurd Gomal gik meget til Byen, selv i den travleste Tid. Han pleiede at sidde i Værtshuset „Jakobs Stige“ og spille Kort med Kjendtfolk og drikke, saa han tidt ikke var ganske ædru, naar han gik hjemover.

Og en Kveld hændte følgende, der vakte Forargelse hos alle, som hørte det. Sjurd Gomal sad i „Jakobs Stige“ og drak med tre andre. Men den Kveld havde ingen af de tre Penge nok. Saa sagde Sjurd Gomal: „Lad os gaa hjem til mig (han snakkede altid som om Gaarden var hans) og drikke mere der.“ De gik alle fire. Da de var kommen ind i Huset, sagde Sjurd Gomal med korte, knappe Ord fra til Even Harsdal om, hvad han vilde: „Der er kommen nogle Fremmedfolk, de skal have noget at muntre sig med. De vil helst sidde i Storstuen, saa Du kan gaa ind til Dig

selv; det er jo forresten snart paa Tiden at lægge sig for en gammel Mand. Men Du maa laane mig Nøglerne til Skabet, hvor Øllet og Brændevinen staar."

Even Harsdal gav Sjurd Nøglerne, og gik ind til sig selv. De Fremmede holdt længe paa, og den Turing, de drev, var vild nok. Tilsidst blev de saa drukne, at de skreg op som gale Folk, og da Even Harsdal glyttede paa Døren og bad dem være mere rolige, saa sprang Sjurd Gomal op fra Stolen, hvor han sad, for hen til Døren og tvang den gamle Mand ind i Storstuen, trak her Skjorten af ham, før han sansede det, og sagde til ham, at han skulde drikke. Og Even Harsdal drak og gik stille ind til sig selv igjen. Men det havde ingen uden Sjurd Gomal faaet ham til.

Sjurd Gomal holdt af at vise sin Myndighed ved saadanne Anledninger, og for hver Gang fik han større og større Magt over gamle Even Harsdal.

En Eftermiddag kom Presten, netop som de to, Even Harsdal og Sjurd Gomal, sad i Stuen sammen. Presten sagde: „Jeg vil tale med Dig alene, Even; Du Sjurd maa gaa ud saa længe." Første Øieblik saa det ud, som om Sjurd vilde sige nei; men han reiste sig dog og gik ud af Døren.

„Sidst jeg saa Dig,“ begyndte Presten, „sagde Du nok, min kjære Even, at det gik godt for Dig og Sjurd Gomal; men Du saa mig ikke lige ind i Øinene, da Du sagde det, og jeg mærkede nok, at saa helt godt gik det ikke, og efter hvad jeg nu ved, gaar det heller daarligt end godt. Du ved, jeg sagde, da Du var hos mig den Kveld, at Du havde noget at svare for, og at Du ikke skulde lade den unge Mand være udsat for at gaa til Grunde i de daarlige Forhold, hvorunder han levede; men dette . . . . . dette, som jeg nu ved, kan jeg ikke rolig lade gaa sin Gang. Du er nok en stærk Mand; men Du er samtidig svag, min gode Even. Et Menneske som Sjurd Gomal skal tages paa en anden Maade end den, Du nu tager ham paa. Du forstaar mig, enten maa Du være stærk imod ham, eller han maa jages fra dit Hus.“

Even Harsdal svarede ikke meget paa, hvad Presten sagde. Det stredes i ham. Engang lo han sagte, som halvt i Graad: „Har En taget Fanden paa Nakken, faar En bære ham frem.“ Presten sad en Stund stille og sagde saa med Vægt: „Ikke alle slige Mundheld er lige gode. Har En taget en paa Nakken, som Du siger, i den gode Tro, at det er et Menneske, som trænger Hjælp, og dette Men-

neske siden viser sig at være en Djævel, saa skal En kaste ham fra sig med Fynd og Klem.“ Her slog Presten i Bordet. Han blev længe siddende og snakke for Even Harsdal; men det var, som Ordene ikke bed. Even rørte sig næsten ikke den hele Tid, sad bare og stirrede hen for sig stum og stille. Kun da Presten nævnte hans egen unge Søn og tilføiede, at denne sikkerlig ikke havde godt af at leve i Hus sammen med Sjurd Gomal, saa Even op og sagde: „Jeg skal prøve paa at være stærk mod ham efter denne Dag.“

Maaske Even Harsdal prøvede paa at være stærk; men om han gjorde det, viste han bare, at han kunde ikke lige overfor Sjurd Gomal. Thi denne blev siddende tryg paa Gaarden som forhen.

Men Even Harsdal blev mørk i Humøret. Det syntes paa ham, at han ikke havde det godt. De, som ikke kjendte Sagen nøie, sagde: „Hvad kan vel Grunden være til, at han ikke kaster Sjurd Gomal paa Døren?“ Andre, som kjendte baade Even Harsdal og Sjurd Gomal sagde: „Det er som han ikke kan komme sig til.“ Og de samme fortalte, at Even frygtede Sjurd: han vilde ikke gaa med ham i Mørke. Og naar Sjurd kom ind ad Døren, saa Even altid hastig op.

Engang sagde Even Harsdal til en, der besøgte ham: „En skal lære saa længe, En lever, selv om En bliver aldrig saa gammel. Det kjender jeg paa mig selv. Før har jeg altid sagt, naar nogen talte om Folk, som var onde: Ja hvem ved, om de ikke var gode engang; hvem ved, om ikke en Engel stod ved deres Vugge; hvem ved, om ikke Livet har taget haardt og skammeligt paa dem? Jeg prøvede altid at undskylde dem. Men nu tror jeg sandt at sige, at nogle fødes som Orme og onde Kryb paa Jorden. Ja jeg tror, at nogle er fulde af Ondskab og Usseldom, lige fra de ser Jordens Lys, og til de dør.“

III.

Even Harsdals Søn, Per, som nu var sytten Aar, blev en Dag udpaa Vaaren syg, og fire Dage efter var han død. Doktoren havde et vanskeligt Navn paa Sygdommen, som Even ikke forstod. Ja, om han ogsaa havde forstaaet Navnet, havde det saavist ikke hjulpet meget. Per var død og kunde ikke bringes tillive igjen.

Men efter Pers Død gik den gamle Even Harsdal omkring som i Ørske. Han havde et sorgfuldt, ja tidt et gudsjammerligt Udtryk i

sit Ansigt. Han gik uden at snakke med nogen. Han vilde bare gaa for sig selv. Men han havde bag sin store Sorg og sin Møde bevaret en klar Skræk for Sjurd Gomal. Naar nogen nævnede Sjurd Gomals Navn for ham, saa vendte han ligesom tilbage fra Taagen, hvori han før færdedes; hans Øine blev da vagtsomme og hans Mine opmærksom.

Men Sjurd Gomal havde forandret sig til det bedre efter Pers Død. Naar han snakkede til gamle Even Harsdal, var det ikke paa en saa kort og skarp Maade som før. Meget heller var hans Tonefald blidt. Han kaldte endog Even „Far“. Han kunde saaledes sige: „Vil ikke Far sidde her, her er bedre for Far.“ Eller: „Nu slog Klokken elleve; vil ikke Far lægge sig?“ Men saa En opmærksom paa Even Harsdal, naar Sjurd nævnte ham som Far, kunde En se, at det værkede i ham, naar han hørte det. Engang da Sjurd havde nævnt ham som Far tre Gange, saa den gamle Mand hen paa ham og sagde: „Jeg er ikke din Far . . . .; jeg var Far til Per . . . ., og han er død, det ved Du vel!“ Paa dette svarede ikke Sjurd; men han saa paa gamle Even Harsdal, og hans Øine blev smaa, saa de stak.

Aldrig før havde Even Harsdal saa tydelig

vist, at han ikke elskede Sjurd Gomal. Han gik omkring og sagde til den ene og den anden: „Jeg er for gammel til at kaste ham ud, og jeg er tillige for svagelig. Men om han mener, at han faar Gaarden efter mig, saa tager han stygt feil. Der lever ingen Slægt efter mig uden han; men jeg vil, at den skal gaa over til enhver anden, før den skal gaa over til Sjurd. Forresten haster det ikke; thi jeg lever endda længe nok, og jeg skal vide at bestemme, hvem der skal have Gaarden efter mig."

Men det skulde ikke Even Harsdal have tænkt: at han vilde komme til at leve længe nok. Thi i dette Stykke forregnede han sig. En Dag gik han til Skogen for at mærke Træer, og fra den Tur vendte han ikke tilbage. En Jætergut kom nogle Dage senere skrigende til Folk og fortalte, at en Mand havde hængt sig i Skogen i et høit Træ. Mange fulgte Jætergutten derud, og de saa nu, at den Hængte var ingen anden end Even Harsdal.

Hans Død var en Gaade for alle. Ingen havde nogensinde vidst om, at Harsdal var mødig og træt af Livet. En stærk Mistanke samlede sig om Sjurd Gomal. Man vidste ikke, hvad man skulde tro; men man troede dog, at han havde lagt Strikken om den gamle

Mands Hals og kvalt ham. Ja han havde sikkerlig haft med Evens Død at gjøre. Mistanken blev efterhaanden saa stærk, at Lensmanden og Sorenskriveren tog sig for at undersøge Sagen lige efter Even Harsdals Begravelse. Men ingenting kunde bevises. Sjurd Gomal traadte frem som den Fortørnede. Han svarede godt og skarpt paa alle Spørgsmaal, aflagde Ed med stor Frimodighed, fortalte meget om Even Harsdals mange Besynderligheder de senere Aar: Han var jo slet ikke ganske rigtig i Hovedet, Even Harsdal. Han kunde saamænd finde paa mange Ting, som ikke var til at blive klar over. Heri fik han Medhold fra Vidner, som han kaldte frem, og som fortalte, at Even Harsdal tidt havde snakket lige bort i Natten, og at han længe havde gaaet i Barndommen.

Da Even Harsdal intet skriftligt havde efterladt sig om, hvem skulde arve Gaarden, tilfaldt denne ved hans Død Sjurd Gomal. Sjurd drev Gaardens Brug med megen Kraft, kjøbte alskens nymodens Maskiner, ja lod endog en stor Myr med megen Besvær tappe og beplante.

Saaledes gik fem Aar eller sex. Da viste der sig Forandring i Sjurd Gomals Levesæt og Væsen. Han begyndte at holde store

Gjestebud og smaa Gjestebud; men de smaa var de værste. Her gik meget usømmeligt for sig; gamle Venner af Sjurd og ilde berygtede Kvindfolk fra Byen drev et helt utroligt Syndevæsen deroppe. Tidt ved Høst hørtes Latter og Skrig, saa forbifarende Folk stansede længe og lyttede, før de gik videre, rystende paa Hovedet.

Men ikke saa at forstaa, at Sjurd forsømte Gaardens Brug. Nei, han drev i Vei som før. Men en haard Mand var han. Han havde ikke mere Hjerte i Livet, end et Stykke raat Kjød har Hjerte. Han gav ingen en Skilling efter. Han pinte sine Husmænd, selv om Aaret var aldrig saa daarligt: de maatte svare for sig paa en Prik. Han vilde ikke høre nogen Bøn.

Det gik da, som det kunde. Fire Husmænd maatte gaa fra sit Levebrød. En af dem blev Fant ved Veiene, en stjal og kom i Tugthuset, en betlede og fik ogsaa Straf og en sultede ihjel. Historien om disse gjorde ikke Sjurd Gomals Ry bedre, og de, som blev, hadede Sjurd, og Hadet laa om ham og brændte stille. Men det var som Galde og Blod og blaa Ild. Og om de engang havde faaet høre, at Lyn havde slaaet ham, vilde de have takket Vorherre, og om de havde faaet

høre, at en stor Sot havde angrebet ham, vilde de have agtet det som en Guds Finger.

IV.

Tre af Sjurd Gomals Husmænd gik en Eftermiddag henad Veien. De saa fattige og elendige ud. De gik som halvt i Søvne og uden at mæle et Ord.

Pludselig pegte den ene, og de andre saa hvor han pegte. En Forundring lyste op i deres sløve Miner. Hvad de saa, var ogsaa forunderligt nok: Sjurd Gomals Hest rendende i fuld Fart indover Moen med et Stykke af en sønderslaaet Kariol efter sig.

Husmændene gik efter Hesten. De tog lange Skridt; deres Ben saaes lange og magre bortover Myren.

Saa stansede en af dem.

„Hoi!“ sagde han, „lad os heller holde Veien . . . . Han har været paa Dævelrend idag . . . . Jeg skulde tro han heller ligger tæt ved Veien . . . . om han ligger nogetsteds.“

Husmændene tog igjen Veien fat. En Stund efter fandt de Sjurd Gomal ligeved Veikanten. Han laa med halvlukkede Øine, i Nakken havde han et dybt Saar; det var rimeligt at

antage, at Hesten var løben gal, og at Sjurd var bleven slynget mod Stabbestenen ved Veien . . .

De tre Husmænd stansede og saa ham an; men de rørte ham ikke. Den saarede Mand saa paa dem igjen med blodskudte Øine. Det lod ikke til, at han vented Hjælp af dem; nu og da stønned han dybt.

Husmændenes Ansigter var stivnede, deres Mund sammenbidt. Det var som en Ring var smedet om dem; de var, der de stod, som en Røst, som et Øie. De var udslidte og magre, men alligevel ligned de Dommere.

En af dem bøied sig over ham. Det var en stor bredskaaren Mand, hvem Sulten havde udhulet. Nu saa han paa Sjurd Gomal med et halvgalt Smil, der aabenbarede hans Livs Jammer. Han bøied sig ikke, han krummed sig snarere:

„Du lever!“ raabte han, „Sjurd Gomal, Du lever . . . Saa Du hører, hvad Du ved . . . At Du har gjort to Drab . . . paa Per og paa Even.“

„Det gjorde . . . jeg,“ kom det lidt efter med fjern, dyb Stemme.

„Hau, hau! Der bekjendte han alligevel! Der svelled det ud af ham . . . som Ædder sveller af Ormen. Hau hau, hau!“

En anden raabte:

„For slige som Dig skal der være Plads i Helvede! Ikke bare fordi Du gjorde to Drab; men fordi Du var en Dævel mod os alle. Du skal pines saalænge . . . ligesom det staar i en hellig Bog om Evigheden . . . at naar et Bjerg af Demant opslides af en Fugl, der kommer hvert hundrede Aar og sliber Næbbet . . . saa er det første Sekund gaaet . . . Du skal pines i Evighed.“

Disse Ord sank ned hos den døende. Hans store, vildt udseende Hoved havde nok god Plads til sligt.

Pludselig aabned han sine Øine: „Jeg dør! jeg dør!“ mumlede han frem. Han saa paa dem omkring sig. De stod som før. Han sank tilbage. Dødsblegheden bredte sig langsomt over hans Ansigt. I det samme raabte den tredie Husmand, en ældgammel Halvblind: „Vorherre være Dig alligevel en naadig Dommer, Sjurd Gomal.“ Manden ved hans Side mumlede: „Ja, kan Du sige det . . . saa kan vi andre ogsaa . . . for Dig har han været værst imod.“

* * *

Sjurd Gomal laa der død.

Den Gamle saa op og fik frem med Besvær:

„Vi faar vel faa ham i Hus.“ Men den store udmagrede Kar skreg i:

„Lad ham ligge! Han er færdig. Vi rører ham ikke. Vi har rørt os nok for den Orm, da han leved. Nu kan Dævelen røre ham.“

Og han reiste sig og gik, og den yngre fulgte ham. Lidt efter fulgte ogsaa den gamle halvblinde dem. De bevæged sig alle tre langsomt og uden Liv . . . tabte sig i Bakken mod Skogen.

Den døde Sjurd Gomal laa igjen. Hans Ansigt stivnede mere og mere i den sene Dag. En hel Sværm af Myg og griske Klæge samled sig om ham og drak af det mørkerøde Blod.

NATSKYGGER

UNDER BLAA SYRENER.

Fru Marta Reffson sad paa Hotellets Veranda. Hun og hendes Mand, den rige Skibsrheder fra den lille norske Vestlandsby, var for nogle Dage siden komne til Storstaden.

Fru Marta Reffson var rimeligvis en tredive Aar eller maaske lidt mere. Hun var af den høie, hvide Kvindetype. Det kulsorte Haar og de mørke Øine gjorde hendes Hvidhed prægtig. Men hun saa træt ud, og dybt i hendes Blik laa et Udtryk, der kunde tydes som Mismod.

Lidt efter lidt blev Fru Marta Reffson opmærksom. Hun sad som den sidder, der venter Besøg. Det illustrerede Tidsskrift, hun indtil nu havde læst i, lod hun synke. Hun saa op, naar nogen gik i en Dør. Af og til bøiede hun sig over Verandaens Rækværk og lod Blikket fare den brede Avenue op og ned. Hun saa paa sit Ur:

„Nu skulde hun ha' været her!"

Hvisked hun derpaa stille:

„Saa underligt det skal blive at træffe hende igjen."

Pludselig gik Døren. Fru Reffson saa hastig op.

En Tjener kom bukkende tilstede med et Brev. Fru Marta saa Udenpaaskriften og spurgte:

„Hvem bragte det Brev?"

„Et Bud bragte det, naadige Frue."

„Skal der Svar?"

„Der blev ikke forlangt Svar, naadige Frue."

Fru Marta Reffson tog Brevet, brød det og læste det. Saa trak hun Brynene i Veiret . . .

„Hun kommer ikke . . . naa . . ."

Fru Marta sad atter og saa ud paa den prægtige Avenue. Hun havde ladet Brevet falde. Pludselig tog hun det op og saa det igjennem paa ny. Nu da hun kjendte Indholdet, dvælede hun ved de enkelte Ord. Hun saa Bogstaverne, der slynged sig vege og langagtige. Brevet dufted af yppig Essens.

Kjære Marta!

Vent mig ikke. Jeg vil alligevel ikke komme. Jeg har mine Grunde. Kjære Marta, hvad har vi i Grunden at snakke

med hinanden om. Jeg sidder her, jeg sidder, Du ved hvad Navn man gir mig; det vakreste blandt de mange Navne er vel den udestængte. Og Du sidder der, Du sidder. Du er den velagtede Fru Marta Reffson. Din Mand den velagtede Hr. Reffson kommer snart. Maaske skulde jeg endog skynde mig bort, saa han ikke fik set mig.

Kjære Søster! Jeg takker Dig for dine gode Tanker. Jeg vil ogsaa tænke paa Dig. Det er bedre end at tale sammen.

Din hengivne Søster

Wenche.

Pludselig stirred hun. Paa Bagsiden af Brevet stod en Efterskrift:

Den egentlige Grund til at jeg ikke kan besøge Dig er den, at jeg venter den Mand, jeg elsker og længes efter. Du vil af samme Grund forstaa, at jeg langtfra misunder Dig din velagtede Stilling, der er kjøbt saa dyrt som at sidde og vente paa en Mand, som Du aldrig har elsket, og som Du ikke elsker nu, og hvis Komme Du imødeser med Kjedsomhed.

Fru Marta trak paa Skulderen: „hm, nu

skal hun trodse. Jo . . . jeg kjender det . . . hun blir altid sig selv lig.“

Hun sad længe og saa hen for sig. I Førstningen saaes alene Skuffelse i hendes Mine — maaske en Del Krænkelse ogsaa. Men lidt efter lidt svandt disse, og Glansen i hendes Øine blev blød, hendes Mund skjalv en Smule. Hun blev siddende meget længe i sin Kurvstol. Tjeneren kom ind og gjorde en ærbødig Forespørgsel, om Fruen ønskede at deltage i table d'hôte. Han fik et kort Svar, noget som: endnu ikke. Tonen sagde: lad mig i Fred!

Fru Marta sad til det skumrede. Saa gik hun ned i den store Spisesalon. Hun bad om Suppe og en enkelt Ret. Hun spiste som den gjør, der mindst af alt tænker paa den Mad, der spises. Hun hørte nu og da helt op . . . fortsatte igjen . . . drak noget Rødvin til . . . Hun sad ubemærket i sin Krog og længere end nødvendigt.

Da hun atter kom op paa sit Værelse, var det mørkt. Hun tændte Lampen. Udenfor lød Byens dæmpede Støi. Hun satte sig hen og skrev, og hun skrev langt og længe.

Kjære Wenche!

Du vilde altsaa ikke komme og se til mig. Naa, naar Du ikke vilde. Jeg for

min Del vilde, og jeg tror, vi kunde have truffet hinanden og haft Glæde af at træffe hinanden. Jeg har, nu da jeg sidder her og ved, at Du ikke kommer, en Følelse som den har, der har mistet noget, som han ikke kan faa igjen.

Først maa Du vide, at jeg havde et stort Bryderi før jeg naaede saa langt som i det hele at komme til denne By. Min Mand pleier altid ellers at tage sine Forretningsreiser alene, og nu fandt jeg pludselig paa at være med ham. „Det er ikke værdt, Marta. Jeg skal Fanden i Vold omkring i Omegnen til nogle Fabrikanter der. Du vil komme til at blive meget alene.“ Men hans Kone blev ikke Spor forskrækket over Udsigten til at bli' meget alene. Hun kunde da have god Tid til at træffe en underlig Pige, som hun ikke havde set paa længe; den vildeste Fugl i Verden. Hendes eneste Søster.

Og slig jeg har strævet disse fire Dage for at finde Dig. Jeg troede jo, Du boede nu, hvor Du boed sidste Gang jeg hørte om Dig. Men væk var Du. Og ingen vidste, hvor Du var bleven af. En ældre Kone i Huset, hvor Du boede sidst, snakked noget om, at Du var reist paa Landet derhen og

derhen. Jeg straks did med Jernbanen — Du var der ikke. Omsider fandt jeg paa at gaa paa Postkontoret . . . jo virkelig! Der havde Du opgivet din nye Adresse. Saa til Dig hele to Gange. Ikke hjemme. Saa sagdes der ialfald.

Og nu mit Brev, og som en Afslutning paa det hele dit Svar. Du vil ikke komme.

Nu ser jeg Dig maaske ikke mere. Lad mig da snakke aabent til Dig. Du behøver ikke at svare. Du skal bare tage imod det jeg skriver. Maaske nikke til det, naar Du finder at det, jeg siger, har noget ved sig. Jeg tror Du vil forstaa et og andet og være enig. Jeg tror jeg maa forstaaes, fordi jeg er et Menneske, som har haft det ondt, og fordi jeg derved er bleven klogere.

Jeg husker Dig godt, Søster! Jeg husker Dig fra Du var ganske liden. Du var en tynd Stilk med en Mængde Haar paa Hovedet. Du ligned Hesteblomsterne, naar de staar høie og ulænkelige efterat ha' faat sine lange, fine Fnug. Saa husker jeg Dig, da Du blev Kvinde, endnu purung, næsten Barn, men dog Kvinde. Du vugged Dig i Luften, Solen stod stille omkring Dig. Du vidste, at Du var vakker. Aa, dit Smil, naar Du kjendte Dig som Skjønhed.

Naar Du baded! Du saa paa dine Fødder, og en Eftermiddag blev Du pludselig overvældet af ung Livslængsel. Du lo og omfavned Gerda og siden Ella, saa de blev ganske forundrede.

Hvor vi unge Rigmandsdøtre havde utrolige Tanker. Husker Du vor Veninde-Ring: Karen med de store Jødindeøinene, Ella med det kulsorte Haaret og med det røde Ar, som nogle fandt stygt, men som alligevel klædte hende, den evig barnlige Gerda, som sagde de stygge Ting med de uskyldige Øinene paa vidt Gab. Slig vakker Pigekrans, vi danned. Folk som ikke likte os, det kan hænde vi ikke likte dem igjen . . . og da Gud naade dem! Vi kunde plage og gjøre Nar. Hvad skulde den Arming gjøre, som vi lagde for Had?

Hvor denne Skrivning er besværlig. Hvor jeg gjerne skulde have talt frit med Dig om mange Ting fra den Gang. Kanske Du ikke tænker paa den Tid mere? Det gjør jeg. De Dage er de eneste, jeg har levet, som mit Hjerte gav mig at leve. Naar jeg engang skal dø, vil jeg tage dem frem. De er min Ungdom.

Haven om Vaaren — husker Du den? Naar Syrenerne kom og tog Plads. Haven

med de overmægtige Syrener, jeg ser dem. Og jeg kjender disse Blomsters Duft. De stod saa tykke og tætte. De lyste over hele Huset. De var ikke som andre Trær og Blomster. De stod frem i Dynger. Naar vi kom ind ad Havedøren gjennem den lange Gang, stimled de sammen om os, greb os med Farver og Duft. Der var noget menneskeligt ved dem i deres Fylde. De ligned Kvindeflokke, der bredte ud sit Haar og sit Legems Deilighed. De dufted af Kjød og Blod. Luften stod stille om dem og skjalv og pusted og suged Duften ind. Vinden kunde næsten ikke komme sig gjennem al den Blomsterolie, den blev søvnig derinde. Og hele Hæren vælted sig frem, og Humle og Bi og Sommerfugl fulgte, det suste som fra Havet. De fyldte alt.

Jeg husker disse Dage fulde af Lys og Sol, og jeg husker Nætterne, som oftest fulde af Søvn, men en enkelt Gang vaagne — uden egentlig Grund.

Jeg husker en Nat, jeg ikke kunde sove. Pludselig hørte jeg nogen komme tværs over Gulvet. Det var Dig, Wenche, som kom. Du havde heller ikke kunnet sove. Du kom over til mig. Hvad Du sagde til mig, husker jeg ikke saa nøie; men jeg ved, at det, Du

sagde, skjalv af ung Længsel. Og jeg svarede Dig. Vi sov omsider ind, omslyngede og varme . . . Jeg husker, jeg syntes Du var en underlig Pige.

Saa vil jeg gjerne snakke med Dig om det, Du hader mig for. Hør efter, Wenche, og Du vil ikke være vred paa mig mere. Du vil forstaa, at det ikke var underligt, at jeg bar mig ad som jeg gjorde.

Far kom hjem en Dag. Han var meget bleg. Han snakked længe med Mor. Jeg hørte, at hun graad. Hvad var paa Færde? Alt var ligesom forvandlet. Jeg turde ikke snakke til Far; men jeg spurgte Mor: „hvad er det?“ „Wenche har gjort noget frygteligt,“ svarte Mor, og saa graad hun endda mere. „Hvad har hun gjort, Mor?“ „Jeg kan ikke snakke med Dig om det, saa frygteligt er det.“ Hun var rent fra sig selv. Og Far ogsaa.

Jeg fik jo høre det alligevel. Byen havde alt Rede paa Tingen. At Far havde hentet sin Datter fra et af Skibene, fra den solbrændte og sorthaarede Kaptein Aller . . . han den haardeste Fyr i Verden, som endog lod Far, Rhederen, kaste i Land fra Fars eget Skib . . . Du havde været alene med

ham, og Du havde været hos ham mange Gange før!

Da blev jeg ræd for Dig, Søster. Jeg løb og gjemte mig paa det allerøverste Loft og bad til Gud om, at han vilde bevare mig for nogengang at ligne Dig. Bad som jeg aldrig har bedet.

Synes Du den Synd mod Dig var saa stor? Husk paa den unge Pige jeg var. Og nu det, som Du maaske har tænkt paa i alle disse Aar: at jeg, dengang Du skulde til den tyske Opdragelsesanstalt, ikke tog Dig i Haanden, da Du vilde sige mig Farvel; men vendte mig og løb skrigende fra Dig, mens Du selv bleg og ung gik rolig ombord — du mærkelige, taareløse Wenche!

Synes Du det var slig Dødssynd? Husk paa, at min Adfærd først og fremst kom af min store Sorg for Dig. Thi denne Sorg for Dig var saa stor, at den har kastet Skygge paa mit Liv.

— Siden har jeg nok lidt efter lidt set paa Dig med andre Øine. Jeg har forstaaet, at Du blev tidlig Kvinde med alle Instinkter, men at din Fornuft og Dømmekraft ikke holdt Trin med dine Sanser og dit ubændige Temperament. Jeg har forstaaet, at Du havde Kjærlighedstrangen i

Dig, Du var som Mulden ved Vaartider, Du havde en stor Længsel efter at opleve noget vidunderligt, efter at give Dig hen. Men der var ingen klog Mand eller varsom Kvinde, der leded Dig og talte rolig for Dig.

Da det gik saa galt, som det gik, da haarde Næver tog fat i Dig, og uden at spørge om det ene eller andet, tvang Dig i Støvet, stødte Dig bort fra alt, som bandt Dig, fra alle Du kjendte, da Du reiste og vidste, at dit Navn fra nu stod som en Advarsel i dit Hjem og blandt dine Veninder, da Du var som en dømt Forbryderske — ja, jeg tænker mig, at Du maaske én Dag havde det, som nu døde Du. Og at Du siden blev ligeglad med alt.

— Jeg gik igjen, ved Du. Jeg opleved alt det sørgelige, som fulgte. Mors Død og Fars Ulykke, hans mange uheldige Spekulationer, der endte med noget nær hans Ruin. Aa, de triste Dage, naar han laaste Døren af og lagde sig til Sengs, og jeg gik og lytted udenfor hans Dør, hørte hans vrede Mumlen og var bange for hvad han skulde finde paa at gjøre med sig selv. Og jeg opleved endelig hans Død, og de Dage opleved jeg ogsaa, da jeg maatte flytte fra vort gamle Hjem, da vore Møbler og Bil-

leder blev kjørt bort for at sælges ved en Auktion, som en Retsbetjent kundgjorde i Gaderne med Klokkeringning.

Og nuvel — jeg opleved ogsaa at maatte gifte mig med gamle Reffson — hvorfor ikke? han var snil og forstandig, mere forlangte jeg ikke da. Kjærlighed maa gro af Livets Overskud. Jeg havde intet Overskud. Saa træt har ingen ung Kvinde været, som jeg dengang var i mit fem og tyvende Aar.

Og jeg er træt endnu. Jeg er tom og ulykkelig. Jeg havde sat mig for at være stærk og glad, naar Du kom. Men nu, mens jeg har skrevet Dig til, har jeg, uden jeg vidste om det, stille krøbet tilbage i mig selv.

I min ensomme Tilværelse hjemme i vor Smaaby, fordriver jeg meget Tiden med Musik og Bøger. Af Musiken fordrer jeg den skal skaffe mig det skjønne, som jeg tror engang at have oplevet, og det endnu skjønnere, som jeg ikke fik opleve, men som venter mig — (Du ser jeg er bleven en Drømmerske!) Og af Bøgerne elsker jeg dem, som summerer lange herlige Tiders Liv og Død til et stort Billede, saa man synes, at man selv har en Plads i Billedet.

Jeg synes tidt denne Ensomhed med disse

Drømme er Liv! Jeg synes jeg lever stærkere ved disse end de fem Tusind Sjæle tilsammen, som bor i vor lille By . . . Og dog, hvor jeg tidt længes efter det glødende Liv, der rører ens blodige Kjød, hvor det skulde smage en Gang at sætte den stærke Drik for Munden og tømme Karret ud. Maaske gav jeg for tidlig op! Jeg har tidt mærket, at der laa stærke Livsspirer hos mig. Og dog er jeg ræd. Jeg tør ikke gaa imod det. Hvad skulde jeg gjøre, om jeg gav Slip paa mit Liv her? Arbeide? Gud ved hvad Slags Arbeide jeg skulde tage fat paa. Eller skulde jeg den Gang for et Par Aar siden, da Livet banked paa hos mig, have brudt overtvært og fulgt en anden Mand, som jeg længted imod? Jeg gjorde det ikke — — en ubestemt Angst for det farlige Liv holdt mig tilbage.

— Er Du lykkelig, Wenche? Vær det! Du fortjener det mere end de fleste. Du som tilslut rømte fra den Opdragelsesanstalt. Rent ud sagt, jeg har en sorgfuld Beundring for Dig. Vi andre snyder og juxer — hver paa vor Maade. Der er ikke meget ved os, tro mig. Der er dog det ved Dig, at Du altid er bleven tro mod det eneste, Du nogensinde har bekjendt Dig til: dit Legems

Lænd. Dit umættelige Begjær. Og jeg tror, at denne Følelse hos Dig er til syvende og sidst dit Væsens Solglæde! Hvad i dit Blod har vendt sig derhen ved jeg ikke. Jeg ved blot, at Du elsker din vilde Sanselighed med dit Væsens Fylde, og at alle dine Soldrømme gav den Næring.

Hvorfor tror jeg det? fordi jeg har set Dig som ung Pige, naar Sommerkvelden kom og Havens Sirisser sang. Da brændte dine Kinder, dine Øine fik Glans, Du læned dit Hoved tilbage og lo ustanselig med runde Livsens Kluk. Og kanske Du lidt efter stod ganske stille, og dine Øines Glans blev fugtig, mens Du aanded Syrenerne ind. Allerede da var Livsbrynden der! dit unge, utæmmelige Krav!

Syrenens Blomst er din, Søster, fordi den er saa vældig og blodrig, og dog saa fuld af Vaar.

Og den vil altid være din, og Du vil altid minde om den. For mig staar Du under dens blaa Klaser i et dirrende Foraar.

Hvor dit vilde Liv driver Dig hen, ved jeg ikke. Endnu er Du blot Kvinden, som længes efter den Mand, Du elsker; men, Du ved, Verden er ikke naadig mod den udestængte.

Men selv om Du blir en af dem, der af Mennesker regnes for de ulykkeligste blandt Kvinder, selv om Du spærres ind bag Tremmer, der gjør Dagen mørk, og en stakkels rød Ampel skal lyse for Dig . . . ja noget siger mig: Gys ikke! Hun vil ikke være fortabt! Tal en Stund med hende, lyt stille og se roligt og uhildet, og hun vil svare Dig, og Du vil blive var Syrenen, der løfter sig og skinner.

— Men hvordan dit Liv nu end arter sig: kommer den Tid, da Du blir skuffet og ensom, eller blir Du omsider træt af Liv og Uro, saa kanske Du faar Lyst til at se graa Stene og en melankolsk Strand. Søg da din Søster op og gaa ind til hende, saa kanske Du alligevel vil finde, at Du tog feil den Dag, Du svared hende saa kort, da hun ønsked at møde Dig.

Jeg har kjøbt vort Barndomshjem tilbage. Det var noget forfaldent, men ellers som før. Vi bruger det til Sommeropholdssted. Det vil sige, jeg bor der oftest alene. Min Mand holder sig mest i Byen, hvor han har sin Klub og sine Venner. Han siger spøgende, at han tør ikke bo i Huset, fordi han er ræd for at Loftet skal ramle i Hodet

paa ham. Saa galt er det nu ikke. Som i alle gamle Træhuse buer Lofterne sig en Smule nedad; men de buede jo i Fars Tid ogsaa.

Haven er forsømt. Alt gror vildt. Men jeg elsker al den gyldne Spindelvæv, denne Forsømthed skjænker. Og al den Dug, den værner om, som ligger fra Morgen til Aften paa skjulte Straa. Og Syrenerne blomstrer nu som før. De venter paa Dig, Søster! vi kan gaa sammen under dem som for længe siden. Og kanske de vil drysses over Dig som den mest trofaste af os to.

Lev vel!

Din Søster

Marta.

HELGENERNES BOG.

I.

Den gamle Dame saa langsomt op og nikked: „Har I hørt, hvad hændte i Provsten Broddes Hus? . . . det hændte ikke Provsten selv, men hans Søstersøn, den senere Prest Mohr, da han læste i den ældgamle Bog, der omhandler Helgenernes Liv.“

„Nei, Frue, det har vi ikke hørt.“

„Jeg skal fortælle det . . . og husk, at hvad jeg fortæller, er sandt. I kan have godt af at høre det. I hører ellers kun verdslige Ting. De Sange, I synger, synes jeg er letfærdige i Tonefaldet. Den gamle, enfoldige Tro dør ud blandt Menneskene, og med den dør Fortrøstningen til den eneste sande Gud.“

Og den gamle Dame trak den grønne Skjærm, der halvveis dækked Lampen, lidt til den ene Side, saa hendes Ansigt kom helt i Skygge. Derpaa læned hun sig tilbage i Stolen og fortalte.

„Provst Broddes Hus, der laa ved Bygrænsen, var saa stort, at faa forstod, at han og hans Frue kunde bo der alene. De to Mennesker forekom alle dobbelt ensomme, fordi Huset havde de mange ubeboede Værelser. De, som havde været der, fortalte, at Værelserne stod i Rad og Række, uden at nogen betraadte dem Aaret rundt, og endvidere fortalte de, at Menneskeskridt i disse Værelser gav Ekko. Maaske de havde Ret: Værelser, der ikke beboes, giver Ekko, selv om de er møblerede.“

Og alligevel kunde det nok hænde, at Provsten Brodde gik ind baade i det ene og i det andet Værelse og blev en Stund i hvert. Men i ét satte han yderst nødig sin Fod. Det var hans forlængst afdøde Faders Studereværelse, som han saaledes skyed. Dette Værelse laa i Husets ene Hjørne. Det stod nu som for mangfoldige Aar tilbage. Faa Møbler var derinde. Kun tre umaadelig store Bogreoler, et stort Skrivebord og to høiryggede Stole.

II.

Provsten Brodde og hans Frue leved Tiden hen, og begge blev efterhaanden gamle, og de tænkte vel, at de skulde leve de Aar, de

havde igjen, ligesaa ensomme, som de havde levet Aarene før. Men en Dag fik Provsten Bud om, at hans Søster var død, og at det Barn, hun efterlod, nu stod ene i Verden. Og en Uges Tid efter kom — efter Provsten Broddes og hans Hustrus Ønske — den afdødes Barn. Det var en ti Aars gammel Gut, med gult Haar og lyse Øine. Det gamle Ægtepar tog vel imod ham, de behandled ham som sin egen Søn og drog Omsorg for ham i alle Maader.

Den unge Gut, Frederik Mohr hed han, gik paa Skolen og var flink i alle Fag. Men han var en stille Gut, der sad meget for sig selv og tænkte. Provsten Brodde saa det og strøg ham tidt over Haaret: „Ja, min kjære Frederik," sagde han, „jeg indser jo nok, at vi gamle er et ganske trist Selskab for Dig; men hvad skal vi gjøre ved det? Jeg kan ikke blive ung igjen. Gaa lidt mere omkring, Frederik! spring omkring nede i Haven, eller gaa til dine Kammerater og leg."

Men slige Ord gjorde ikke den unge Gut anderledes end før. Han sad helst hjemme og læste. Ja, tidt gik han endog ind i det gamle Studereværelse og læste i de Bøger, han fandt frem fra Reolerne; de var støvede og stive: det knak i dem, naar han aabned

dem. De havde tidt tykke, gule Blade, og Bogstaverne var mangen Gang utydelige; mange af dem var ældgamle Bøger. De omhandled Historien, Geografien, Naturkundskab og Astronomi, og de omhandled tillige Kirkehistorien og Kongehistorien. Saa fandtes der Digterværker paa Vers og paa Prosa. Versene var tidt stive og vanskelige, og ligesaa ofte tunge og salmelignende. Det var saa rart at sidde og læse i alle disse Bøger fra fordums Tid. Han kunde se, at der var læst i dem før: der fandtes Streger med gammelt, falmet Blæk under vigtige Sentenser og under Ord og Sætninger, som den, der læste, havde særlig sat Pris paa. Der var læst i dem til sent paa Nat; maaske endog til Morgenen oprandt. Etsteds stod i Marginen: „Hil være Dig, Autor, som haffuer formaaet at fængsle mig denne Nat! Nu er Klokken fire om Morgen, och min Lampes Ollie er fortæret; Solen er nær ved at bryde frem, och paa samme Vis haffuer Du ladet mig skimte Sandheds Sol, erlige och høyst fortreffelige Autor.“

Men en Dag, medens han færdedes i det gamle Studereværelse, blev han var en Bog, der laa for sig selv øverst oppe. Denne Bog havde han ikke set før. Fra der, hvor han stod, saa han det glimte mat ned, som fra

bleget Guldsnit. Ved at klatre op paa Ryggen af en høi Stol fik han Bogen fat. Han bar den hen paa Skrivebordet, aabned den og læste. Det var en Bog, som omhandled Helgenernes Liv. Her stod at læse om disse hellige Mænds og Kvinders Liv fra Vugge til Grav. Fra deres sorgfrie Barndom til deres Omvendelse ved Gudsordets Kraft og deres heraf følgende Lidelse. Han læste videre og kom til deres smertefulde Død: han saa paa Billederne, hvor de blev pinte, han saa de røde Blodstriber paa deres Legemer, og han saa deres himmelvendte Øine, hvori Lidelse og Henrykkelse stod at læse. Og alle disse Historier var saa mærkelige, at han aldrig havde læst noget lignende: Historierne om unge Mænd og unge Kvinder, der for sin Tro's Skyld paalagde sig slige haarde Pinsler. Han læste, og hans Øine blev større. De gik ud i Ørkenen, disse hellige Mænd og Kvinder, og de lod ikke en Draabe Vand svale den brændende Tørst, de følte. De lod sig levende opæde af Hvepse og Myrer, eller de gik værgeløse mod Ørkenens vilde Dyr og lod sig sønderslide af dem. Og over alle deres Pinsler straaled en Henrykkelse, en Salighed, over deres Hoved var en blussende Rose, der dufted, saa man bedøvedes. Hvilken Bog var

denne, saa forskjellig fra andre Bøger! Og hvilke Mennesker var disse, den omhandled, saa forskjellig fra andre Mennesker! Disse unge Mænd, der stirred i Baalets Flamme, der fortærede dem, som mod Salighedens gryende Sol! Disse unge Kvinder med Taarer i sine Øine saa klare, som var Himlen nedsænket deri . . . Den unge Gut syntes at høre Sang og Orgelklang, fjern og dyb, som kom den fra Himlen . . .

Og det var, som om han følte noget af dette raabe til sit Hjerte, og han følte noget i sit Hjerte give Svar.

Medens Frederik Mohr var derinde og læste i den gamle Bog, tidt saa længe, at Mørket overrasked ham, sad Provsten Brodde og tænkte — fordi han ikke saa Søstersønnen paa hans Værelse — at han var ude at løbe omkap, eller at han slog Klink med de andre Gutter, og han mumled bestandig: ja, lad ham bare løbe, saa han blir frisk og rød.

Men en Eftermiddag, da Provsten ved et Tilfælde kom ind i Værelset med de gamle Bogreoler, fandt han til sin Forundring Frederik siddende bøiet over en Bog. Han gik nærmere og studsed endnu mere, da han fik se, hvilken Bog Gutten læste i.

„Hvor har Du fundet denne Bog?“ spurgte han strengt.

Frederik Mohr saa op og svared: „jeg har fundet den paa den øverste Hylde, Onkel . . . Se, her staar saa mange herlige Ting . . . saa meget at læse . . . se, disse røde Blodstriber . . . se, Onkel, der staar en Mand paa Baalet, se, han brænder, og se, han smiler alligevel . . . det er Fortællinger om de gamle Helgener!“

Provsten Brodde stod et Øieblik taus. Saa sagde han:

„I den Bog skal Du ikke læse, Frederik, det maa Du love mig. Den er ikke for en Gut i din Alder. Ellers kan Du læse i Bøgerne her, men endnu engang siger jeg Dig: læs ikke mere i den Bog! — Lover Du mig det?“

Den unge Gut stod en Stund stille; men pludselig brast det ud af ham med henrykt Stemme og tindrende Øine:

„Onkel . . . den Bog er saa fuld af deilige Toner. I den findes baade Himmel og Jord og Helvede.“

„Barn! Barn!“ raabte Provsten indtrængende. „Hvad er det for Ord Du taler! De er altfor tunge og besynderlige for en Gut i din Alder. Hvorfor søger Du ikke dine Kamme-

raters Selskab istedenfor at sidde i dette halvmørke Rum . . . Nuvel, hvad Du end gjør, lov mig endnu engang, at Du ikke vil læse mere i den Bog."

„Naar Du, Onkel Brodde, siger det, saa adlyder jeg," svarede Frederik Mohr.

Provsten Brodde strøg sin Søstersøn langsomt over Haaret. „Tro mig, Barn," sagde han, „det er kun for dit eget Vel, jeg forbyder Dig det." Derpaa lukked han Bogen i og lagde den med adskilligt Besvær tilbage paa den øverste Hylde. Lidt efter gik de begge ud af Værelset.

Frederik Mohr gik ikke oftere derind; han var selv bange for at falde for Fristelsen og saaledes bryde det givne Løfte. Thi Bogens Historier lød endnu for hans Øren som galdrende Sange.

III.

Nogen Tid efter døde Provsten Brodde, og Frederik Mohr og den gamle Provstinde boed i Huset alene. Frederik var den samme som før. Han var en flittig og rolig og stilfærdig Gut med Hang til Ensomhed og Eftertanke. Han var en af dem, som man forundrer sig over. En af dem, som Synden ingen Magt har over. Som lever sit Liv saa roligt hen

uden Pral og uden Glimmer. Som har venlige Øine og vakkert Smil, og som trods sin Mildhed er Mænd, inderst inde urokkelige og modige Mænd.

En Dag, et Aarstid efter at han havde taget sin Studenterexamen, sad han og snakkede med sin Tante, der nu var meget tilaars. Under Samtalen ytred han: „Jeg vil nok helst blive Prest som saa mange af Slægten før“ ... Den gamle Dame nikked med Hovedet: „Du gjør mig en stor Glæde ved disse Ord,“ sagde hun. „Det er jo en Naade, hvor Slægten tæller mange Herrens Tjenere.“

Frederik Mohr blev sit Forsæt tro; han gav sig til at studere Theologi. Og han var meget energisk i sit Studium, saa det vared ikke mange Aar, før han havde sin Examen.

Kort efter blev han Prest paa Landet i en fattig Egn. Men til hans Glæde gik der ikke mange Aar, før han blev forflyttet til den By, hvor hans eneste Slægtning, Tante Brodde boed. Han fandt hende dog meget affældig og næsten blind, og kun kort Tid havde han den Glæde at tale med hende. Fire Maaneder efter hans Komme til Byen døde hun.

En Glæde blev det ham dog, at han kunde gaa omkring paa kjendte Steder, og at han kunde bo i Huset fremdeles, det gamle Hus,

hvor han havde levet sine Barndomsdage og sin første Ungdom, og til hvilket mangt et dyrebart Minde knytted sig.

Frederik Mohr havde nok før været skikket for Ensomheden, og med Aarene blev han en meget ensom Mand. Han holdt sig fremdeles mest paa sit Værelse, det Værelse, han havde udset sig til Studerekammer. Han elsked at faa tænke sig tilbage til fordums Tider og Steder, ved det Lys af Fakler, de gamle Vismænds og Digteres Ord spredte. En hel Dag kunde han sidde saaledes paa sit Kammer, vandrende over hele Lande og levende i Aarhundreder. Derpaa fik ogsaa hans Tale og hans Prækener en eiendommelig Tone: det klang op ved hans Tale som fra et Dyb; de gamle Patriarker saaes som store Skygger. Moses med Lovens Tavler, David, den kongelige Sanger . . . . langsomt kom de skridende ved hans Ord, blev kjæmpestore og svandt som Skyer.

Der var altid meget tyst i Kirken, naar han talte.

IV.

Nu og da kom ham i Minde den gamle Bog, hvis Beretninger havde ladet hans barnlige Sind for første Gang føle den dybe Hen-

rykkelse. Han følte maaske et Øieblik Lyst til atter at læse i den; men han lod det være uden megen Møie: det Løfte, han engang for længe siden havde givet sin Onkel, holdt han endnu helligt, og han rørte ikke Bogen, omend han jo stundom havde Lyst til at gjøre den til Gjenstand for en grundig Undersøgelse. Endnu havde han nemlig ikke truffet dens Mage, omend han ofte havde søgt den mellem Bibliothekernes gamle Bøger.

Men netop dette, at han ikke rørte den, kan betragtes som et Tegn paa den rolige og urokkelige Standhaftighed, der var ham egen i al hans Livsfærd. Thi at hans Onkel dengang forbød ham at læse i Bogen kom sikkert af, at han dengang var Barn. Havde nu hans Onkel levet, vilde han nok ikke have haft noget derimod . . . Men et Ord er alligevel et Ord! . . .

Noget saadant tænkte ogsaa Presten Mohr — indtil noget hændte, som gjorde, at den Tanke tog ham, at maaske dog Onkel Brodes Ord var ment for alle Tider, og at det var godt, at han, Frederik Mohr, alligevel ikke havde handlet mod sit Løfte.

Hvad der hændte ham var dette:

En Lørdagsaften meget sent — det var henad Midnat — sad han og læste sin Søn-

dagspræken igjennem. Her og der ønskede han at føie noget til, nogle Citater af en gammel Kirkefader. Han reiste sig fra Bordet og gik hen og søgte i sin Boghylde, men fandt ikke den Bog, han skulde bruge. Medens han søgte, kom han til at huske paa, at Bogen nok var i Kirkens Sakristi, hvor han for en Tid siden havde bragt den med, og hvor han havde ladet den ligge. Han vilde da lade Sagen bero, til han kom i Kirken Søndag Morgen; men saa husked han pludselig paa, at Bogens latinske Text fandtes i det gamle Studereværelse, hvor han ikke i den senere Tid havde sat sin Fod. Han tændte et Lys og reiste sig og gik gjennem de mange Værelser. I det samme slog Kirkeuret tolv. Men da han aabned Døren til Studereværelset, gik Lyset ud . . . maaske ved den Trækvind, Døren frembragte. Han vilde gaa tilbage og tænde paa ny, men han blev staaende fastnaglet ved det Syn, han saa.

I Maanelyset, der skjælvende faldt ind i Værelset, sad en gammel hvidhaaret Mand, iført en sid, graa Dragt; han sad i den høiryggede Stol ved Skrivebordet. Hans Aasyn, der var bøiet over Bogen, bar tilskue en dyb Sørgmodighed. Presten Mohr saa opmærksommere paa ham: han kjendte ham ikke, havde aldrig

set ham før. Men han troede til sin Forundring at gjenkjende den Bog han læste i. Det var jo den gamle Helgenernes Bog. Den gamle Mand lod ikke til at have hørt nogen komme. Han sad rolig og læste videre, vendte kun Hovedet langsomt, eftersom hans Øine fulgte Linjerne.

Presten Mohr blev staaende en Stund, og han betragtede den gamle Mand, der fremdeles sad urørlig, fordybet i Bogen. Saa gik han atter ud af Værelset, lukked Døren forsigtig i og gik tilbage til sit eget Kammer.

Han blev længe siddende i sin Stol den Nat. Flere Gange rysted han paa Hovedet og mumled: „Mon det hele var en Vision? maaske mine Tanker ubevidst i alle disse Aar har kredset om Bogen med dens besynderlige Beretninger.“

V.

Nogle Dage efter gik Presten Mohr tankefuld og med Helgenernes Bog under Armen hen til sin Ven, den ældre Prest Ove Balle. Han sad hos denne sin Ven og samtaled om meget og mangt. Da han skulde gaa sagde han:

„Ja nu lader jeg denne Bog ligge igjen til

næste Gang, jeg kommer. Jeg vil gaa en Tur, og Bogen er saa tung at bære."

„Gjør Du kun det," svarede Presten Balle . . . den kan jo godt ligge her saa længe."

Presten Mohr satte den gamle Bog i sin Vens Bogreol og gik. — — —

Den følgende Tid gik han ikke til Presten Balle. Der gik en hel Maaned, og han tænkte omsider: „Ser man det! han ser visselig ingenting . . . det var blot min Fantasi og min Tanke, der var ophidset ved Bogens gamle Historier, der fik mig til at se Syner . . . idag gaar jeg og henter den tilbage."

Men disse Tanker havde neppe rørt sig hos ham, før det banked paa hans Dør, og ind traadte Presten Balle meget alvorlig. Den gamle Bog havde han under Armen. Han gik hen og lagde den fra sig paa en Maade, som indgjød den ham Skræk til den sidste Berøring, han havde med den.

„Tag din Bog tilbage," sagde han, „og bring mig den aldrig mere. I den Tid den har været i mit Hus, har noget holdt Indtog, som jeg ikke kan forklare, og som jeg frygter. I den første Tid forstod jeg ikke, at din Bog var Aarsagen; men nu ved jeg det . . . Nei, spørg mig ikke! om den Slags Ting skal ingen

spørge og ingen svare — men tag din Bog tilbage.“

* * *

Den gamle Dame reiste sig halvt i Stolen: „Jeg ved at det, I nu har hørt er sandt!“ sagde hun, „den ene af de to Prester, Ove Balle, lever endnu. Træffer I ham, saa spørg ham . . . Nu, det vil maaske ikke nytte. Thi naar nogen har faaet et Glimt af det ubegribelige, tier han. Og han smiler aldrig af de ukjendte Ting . . . af Ting, som han nu og da føler findes. Men som han ikke kan se til dagligdags med sit svage jordiske Øie.“

SKJÆBNE.

Har De nogen Gang gaaet henad en Vei, som De kjendte godt, hvor alt, hvad De kunde se, var uløseligt knyttet til Deres Barndom — har De da pludselig stanset og ikke forstaaet . . . har De raadløs spurgt Dem selv: Hvad er dette? Hvad i al Verden er dette? . . . Har jeg taget feil af Veien? . . . Alt er jo anderledes. Alt er ødelagt, forstyrret!

Saa godt jeg husked den gamle Allé op til den hvide, store Gaard. Jeg husked Gaarden selv med den prunkløse Fontæne foran, dens Have, der strakte sig langt ind over, Dammen længst inde, hvor om Høsten de gule Blade seiled i Vinden, og hvor de tre hvide Svaner svømmede. (Min første Idé om Farvepragt skrev sig ogsaa fra denne Dam. I et Buskads ved Bredden fandt jeg en Dag en straalende Fjer. Den var sikkert nok af en Paafugl, der havde levet nogle Maaneder i Haven, men som var

død af Melankoli) . . . Jeg husked endvidere Gaardens Ro, dens Tyngde, dens Stilhed, selv naar der var Gilde og anden Uro . . . Jeg husked endelig den ensomme Klang af Hestehove og Vognens hule Rumlen ind ad den stenlagte Port.

— Alt dette husked jeg den Eftermiddag, jeg kom til Stedet, og jeg forberedte mig paa at se det hele igjen . . .

Saa stansed jeg pludselig. Hvad var dette? Alt var borte. Huset og Haven og det hele! Og paa dets Grund begyndte smaa næsvise Villaer i Hokuspokusstil at flokke sig som Maddiker paa et Fyrstelig.

Dette var formeget at staa for! Jeg trængte til at se Tingen an, og jeg trængte til at hvile mig ud efter Skuffelsen. Jeg satte mig i Græsset ved Veien og oversaa Ødelæggelsen. Naa ja . . . Ingenting at gjøre forresten.

Der kom en gammel Kone forbi. Hun stansed foran mig og viste sig at være en nysgjerrig gammel en. Det endte med, at hun fik alle interessante Ting at vide om mig, som Fødselsaar og Hjemstavn og Familie. Og jeg fik da til Gjengjæld at vide, at hun var hjemme der paa Egnen, og at hun havde haft Tjeneste paa Gaarden, som før laa der . . .

Ja, nu var den der ikke mere . . . Aa nei, nu var den borte, og saa var det Familien selv, som vilde det saa. Den egentlige Arving havde ikke noget at sige . . . Hun gav nok en god Dag i sligt . . . Hun havde onde Ting at tænke paa . . . Boede hos en af Slægtningerne.

„Hvad feiler hende?“ spurgte jeg.

„Aa, hun havde nok ikke stor Lyst paa noget i Verden mere . . . Ak Gud ja! Hun havde jo engang været frisk og vakker nok . . . Saa traf hun jo ham, som hun jo altid havde syntes om . . . Frederik Bøge? Javel, Frederik Bøge! . . . Saa Herren vidste det . . . Nei, ja saa, saa Herren var kjendt paa Gaarden? . . . Javel, saa blev de jo forlovede, og Bryllup skulde snart staa . . . De to havde jo ikke noget at vente efter. Gik der begge to som to Vorherres Mennesker, saa vakre og lykkelige, at det lyste af dem.

Den gamle Kone stansed og rysted længe paa Hovedet.

„Naa?“ spurgte jeg, „hvordan gik det saa videre?“

„Hm, hm, hvordan det saa videre gik, aa jo, go'e Herre, det gik sørgeligt, om jeg skal sige det ligefrem, det gik meget sørgeligt. For unge Frøkenen var baade vakker og

herlig og tillige en paapasselig Pige. Men hun var en svær Stivnakke, det havde hun sgu efter sin Far. Og saa kom det gale, som jeg nok kan fortælle, at de to unge blev Uvenner, vist om en høist Ubetydelighed. Naa, det saa vi jo alle, at de var studse og stive mod hinanden. Hvad skulde der gjøres? Ja, ved De, hvad gamle Ane Lisbeth gjorde? Jo, hun gik hen til den unge Herre en Dag, da han kom gaaende trist og alene. Saa sagde hun: „Ikke tabe Modet! I faar gjøre det første Ydmygheds Skridt . . . saa gi'r hun sig nok," sagde gamle Ane Lisbeth . . . Gudbevares! *Hun* kunde jo nok . . . hun havde været paa Gaarden i over halvtredsindstyve Aar. Og den unge Herre smilede lidt: „Tak, Ane Lisbeth", sagde han, „men jeg tror ikke, det nytter . . ."

„Nei, det nyttede nok ikke . . . en af Tjenerskabet havde saamænd hørt ham med Graad og Klage bede hende, men se, det hjalp ikke . . . Gud ved, hvad der stak hende. Han maatte vel have gjort noget, som vanskelig kunde faas Tilgivelse for, ellers vilde hun vel ikke være saa grum, for det var jo noget, som vi alle vidste, at hun havde stor Kjærlighed til ham.

Men en Morgen reiste han saamænd fra Gaarden. Da rystede Gamle-Fruen paa Hovedet

og sagde: „Minna, Minna, mon Du ikke har gjort en Synd denne Gang?“ Og Frøkenen selv, naa, ikke et Ord sagde hun, men jeg saa, hvordan det var fat med hende. Hun var ganske bleg, og hendes Øine glinsede ligesom hos Folk med Febersygdom. Og om En vil tro det eller ikke: to Gange bad hun Karlen om at spænde Vognen for . . . Og medens det blev gjort, gik hun uafladelig op og ned og frem og tilbage. Hun lod nok, som om hun havde det meget travlt, og altid sagde hun, om hun saa en af os: „Hvor er Bella? Jeg har ikke set Bella.“ Naa, det kan jo hænde, at vi følte Sorg, saa vi svarede, at Hunden nok var i Nærheden, og at vi skulde prøve paa at finde den . . . men vi vidste jo saa godt, at den laa vel forvaret i Hundehuset . . . vi vidste godt, at ingen havde bedre Rede paa Bella end hun, Frøkenen selv.

Og hvad nyttede det, at Kusken spændte for. Hun knyttede Hænderne i sidste Øieblik og raabte: „Nei, jeg skal alligevel ikke kjøre . . .“ Ja, det sagde hun, endda vi saa, at de Ord ligesom sugede Blod og Saft af hende.

Nu er jeg selv et ganske fattigt og simpelt Kvindfolk, saa jeg har vel ikke Ret til at sige noget om, hvad slige fine og stolte Frøkener

foretager sig. Jeg har saamænd kommen i Vei af pur Naade . . . For den Karl, jeg bar Elskov til, da jeg var ung Pige, var en Skarns Knægt . . . han gjorde mig frugtsommelig og rendte sin Vei og lod mig skammelig i Stikken, og havde ikke Gamle-Fruen taget sig af mig og ladet mig udføre det grovere Arbeide paa Gaarden, saa var det ikke godt at sige, hvor jeg nu var, om jeg var levende eller død. Men endda vil jeg sige som saa: den gjør ikke rigtig, som gjør ligesom vores Frøken gjorde. Hun havde Lyst til at komme til sin Elskede og lod Vognen spænde for, og det kan nok hænde, at det var Lysets Engle, som hviskede hende det til. Men hun lod Vognen spænde fra paa Grund af Hoffærdighed, og vi tror nok, at Satans Engle hviskede hende sligt i Øret, at hun skulde handle mod sin Kjærlighed . . . for den er givet os af Vorherre, enten En er høi eller ringe.

Saa gik hun da og levede som før og lod som ingenting. Hun var et skjønt Menneske, med fine, tynde Knogler, og med skjært, hvidt Kjød omkring, og hun havde nogle Øine, som En ikke ser mange af; og jeg tror ikke, de blev mattere ved de Taarer, som de græd . . . For Taarer græd hun sikkert. En saa

det paa hende . . . saa fuld af Sorg, som En ikke taler om . . . nei vel, Fornemheden maa jo holdes i Ære! Ikke give sig, om En saa skal krepere — hva'?

Men saa en Dag kommer en Herre til Gaarden, som vi ikke kjendte. Han lod forresten til at kjende Gamle-Fruen . . . De to snakkede meget sammen. Blandt andre Steder snakkede de sammen i Haven, og da en af Jomfruerne kom derned med Kaffebrædtet, saa hun, at Gamle-Fruen græd, og imens sad den fremmede Herre og mumlede: „Ja, han gaar Fanden i Vold, gjør han. Han ødelægger sit Liv og Helbred, slig han gaar løs . . . det er let gjort, aa ja, saamænd, og det bare for sligt Tosseris Skyld. Ja, jeg sa' Tosseri! De var jo begge saa lykkelige. Og den forbandede Sladder og Sludder . . .“

Hvad der saa foregik, kan jeg ikke sige. Der blev vel Forandring i Tingen paa en eller anden Maade. For pludselig en Dag, godt og vel et Fjerdingaar efter at han var reist, gik Frøken Minna saa lykkelig og smilende omkring, saa vi skjønte jo, at noget var paa Færde. Og næste Dag kom *han*. Ja, det var nok *ham*, men som jeg sagde til en af Pigerne: „han ligner sig alligevel ikke ganske fra før . . . ja, det mente jeg, og det mente kanske flere end

jeg. Vi kjendte ham ikke helt igjen. Før var han jo som den glade Vorherres Dag . . . bare godt Humør og Munterhed . . . men nu var han saa betænkt og alvorlig . . . Han kunde nok le, men Græmmelsen var der alligevel.

Men nu viste det sig, hvor glad Frøken Minna alligevel var i ham. Hun blev ligesom dobbelt af sig selv, naar han gik ved hendes Side: Nu bli'r Du snart som før igjen . . . det var vel Længslen efter mig, som har gjort Dig saa trist, nu bli'r Du snart som før . . .

Men jeg tænkte ved mig selv, fordi jeg var en gammel og forfaren Kone, at der var kanske kommen ukjendte Ting til, fra den Tid hun havde stødt ham bort, til nu. Kanske han havde spoleret sit Liv . . . Saa meget kan jo hænde her i Verden . . . og det blev jeg siden endda sikrere paa . . .

For en Kveld blev der et sandt Helvedes Hus, om jeg saa skal bande paa det. Hvad stod paa? Jo, det var rent ud sagt Herren, som holdt paa at kvæle Frøkenen i Raseri og Galskab. Vi maatte alle til for at holde ham. Han var bleven ganske daarlig. „Hun har myrdet mig!“ raabte han . . . „og nu raaber hun paa mig, naar jeg er en død Mand. Hvorfor gjorde hun sligt dengang, den for-

dømte Kvinde, hvorfor lod hun mig gaa, som om det var ingenting . . .“

Men noget efter blev han stillere og græd bare saa saart. Ja, som han græd! Jeg har aldrig før forstaaet Skriftens Ord om at græde Blod . . . Men da jeg nu saa ham, forstod jeg det. „Minna!“ sagde han, „det er ikke din Skyld . . . det er min Ulykkes Skyld. Det skulde vel saa være, at jeg blev den ulykkeligste af alle. Nu tør jeg ikke tage Dig som min . . . nu tør jeg ikke binde Dig til mig.“

Men de næste Dage kom saamænd hans Hidsighed tilbage, og han blev farlig for andre. Han troede da, at Frøkenen forfulgte ham og vilde gjøre ham ondt.

Naa, han blev daarlig paa Forstanden siden.

Naar han nu har sine lyse Stunder, gaar han stille omkring i Haven og jager efter en Fugl... og naar nogen spørger ham: „Naa, Hr. Frederik Bøge, har De fanget Fuglen?“ saa ryster han paa Hovedet. „Men her er jo saamange af dem?“ „Ja, her er mange,“ siger han alvorlig, „men de duer ikke. De er ikke som min. Jeg fandt den som liden Gut. Det var en deilig Fugl, den kom flyvende til mig gjennem Luften . . . den var af helt Guld . . . af bare Guld . . Saa tog jeg den og gjemte den, men den kom dog væk, jeg mistede den, endda den kanske

var min Lykke," — ja, det siger han — „endda den kanske var min Lykke. Jeg misted den, fordi jeg skulde ikke have den alligevel. Nu vil jeg finde den igjen. Naar jeg finder den, vil jeg reise herfra langt ud, for saa vil jeg ikke miste den mere. Jeg vil gjemme den saa godt."

Ja, saaledes taler han . . . En kan jo ikke begribe, hvad han mener; men hvem kan det med gale?

Og en og anden Gang synger han. Det kan hænde midt om Natten . . . aa, Jøsses, for underlige Toner slige Folk har i sit Bryst. De har en ganske anden Klang end andre Folks . . . jeg begriber ikke, hvad Grunden kan være. Ja, han har det daarligt i mange Maader, og den deilige Gyldenfugl finder han vel vanskelig, skal jeg tro.

Frøken Minna? Ja, hun var stærk nok, men hun sad stiv og bleg siden den Dag. Hun lever nu hos en af Slægtningene, og hun skal være ved sine fulde fem, men som oftest er hun stille og siger ikke et Ord — hun kan sidde stille lange Stunder og ikke røre sig af Pletten.

Ja, nu har jo Slægtningene som sagt solgt den hele Gaard og her er ryddet og revet . . . Det er nogle flotte Folk fra Byen, som skal bo her om Sommeren, de faar hver sit

lille Stykke til et Hus. Jeg kan nu ikke rigtig med dem . . . Javel, javel, det er som De siger. Den gamle Gaard skulde have staaet . . . Slige Folk tror, de kan lave alt efter deres Hoved . . . og nogle af dem er ganske bøse og kommanderendes; he, he, slig er det, naar Skidtet kommer til Magt. Ak, naar jeg tænker paa Gamle-Herren og de Herrer, som kom til ham . . . de var hvad jeg vil kalde rigtige Herrer. De var saa uvorne Folk, gjorde, som det faldt dem ind, men saa huldsalige, som de kunde være . . . jovel, det var andre Tider.

Men saa er det vel slig, at Vorherre styrer det hele, baade det gode og det onde. Men at han lavede det saa rent daarligt for de to unge, det kan jeg ikke glemme . . . I kan tro, mange græder, fordi de mistede sit Brød hos det Herskab . . . men slig er det, naar Ulykken er ude . . . Gud Fader, se ned!"

HAD.

Der mødtes to Oldinge ved Skumringstid i en afsides Del af Storstadens Park. Hver af disse Oldinge havde sin synlige Skrøbelighed. Den ene havde Alderen gjort blind; han maatte føle sig frem. Den anden haltede og brugte Krykke. Og han gik som bar han en umaadelig Byrde. Hans Hoved var bøiet; naar det af og til løftedes, saa man et Ansigt, hvis Træk og dybe Furer minded om Bjerge, og nedover fór Sorg og Angst som Flom og Lavine, og underst laa et urgammelt Had som den haarde, sorte Sten.

Denne Olding saa paa den blinde, og hans Øine blev større, jo mere han saa, som drog han Kjendsel paa ham. Og han vendte om og gav sig til at gaa ved den blindes Side, og uophørlig stirred han ham i Ansigtet. Et Smil vilde frem, men det blandedes med Hadet og blev til et blodigt Grin.

Hele Tiden syntes han inderligt at nyde Synet af den andens visne Læber og af de blinde Øine . . .

Omsider var det som om den blinde Mand følte den anden ved sin Side. Han værgede for sig i Retning af den halte Olding.

„Hvem gaar ved Siden af mig?“ spurgte han med ængstelig Stemme.

„Naa, naa . . . he, he . . .“ lo den anden . . . „Parken er vel stor nok for os begge to.“

„Det er den,“ svarede den blinde sagtmodig . . . „jeg mente jo ikke at forbyde Jer at gaa i Parken . . . jeg er bare lidt ængstelig af mig . . . jeg er jo en gammel, blind Mand.“

„Hvorfor gaar I her da? . . .“

„Jeg vilde gjerne gaa her for at kjende Vaaren . . . den er netop kommen i Luften . . . Her er slig Duft af ungt Løv.“

Den blinde Olding greb ud, fik fat i en Kvist fuld af spæde, grønne Blade, og denne trykked han mod sin Mund og Næse og sugede Duften ind.

„Denne Lugt er saa god,“ blev han ved, . . . „ja, Du forstaar mig ikke . . . Du spotter mig . . . Jeg kan høre, at Du ler stille . . . Ak ja, Du kan gjerne le! Din Latter berøver mig ikke min Rigdom?“

„Hvor er saa din Rigdom?“

„I mine Tanker. Jeg erindrer. Og mit Øre og min Næse hjælper mig. Ja, selv min Blindhed hjælper mig . . . Nu ler Du igjen. Du behøver ikke at le. Folk med gode Øine pleier tidt at lukke dem, naar de vil kalde det frem, som var engang . . .“

Den halte Olding spurgte haardt:

„Men sørger Du da ikke over dit tabte Syn?“

„Nei — jeg gjør ikke. Et Menneske, hvis Lykke er død, skal ikke sørge over at have tabt sine Øine. Den unge og Manden, som elsker og arbeider, har Brug for dem; de er hans kosteligste Eie. Men Oldingen, som blot kan leve i det, som var for længe siden, han trænger dem ikke. Han har faaet nye Øine. Hans Tanker ser, Syner fra forrige Dage tegner sig mod den mørke Hinde.“

Den halte Olding humpede utaalmodig afsted; hans lamme Fod buldrede mod den fasttraadte Sand. Han spurgte lidt efter, hans Stemme var haard som før:

„Saa, Du lever paa det, som var engang. Var Du da en lykkelig Mand?“

„Ja, jeg har engang været den lykkeligste Mand paa Jorden. Jeg var ung og stærk. Mine Planer lykkedes. Jeg var beundret og

misundt af Mænd. Jeg blev elsket af Kvinder. Jeg vandt en Kvinde under Rus og Feber . . . Synes Du ikke, jeg har nok at erindre?"

„Jo sandelig! Du har skjønne Ting at erindre."

„Du siger det saa underligt! Jeg synes, jeg hører en ond Latter. Husk, mit Øre er skarpt. Hvorfor ler Du? Er Du misundelig? Har Du ingen skjønne Ting at mindes? . . . Hvorfor hugger Du saa med din Krykke? Hvorfor tramper Du saa med din ene Fod?"

„He, he, Du spørger om saa meget! . . . Om jeg har skjønne Ting at erindre? . . . he, he, jeg skal fortælle Dig dem! . . . Men før jeg begynder, sig mig en Ting: Du har jo et følsomt Øre . . . Hvorfor gjør det Dig ondt, at jeg tramper med min lamme Fod? . . . Hvorfor hører Du saa tydelig Lyden af min Krykke, naar jeg hugger den i Gruset?"

Den blinde Olding svarede studsende:

„Naa . . . hvad skal jeg sige? . . . Din lamme Fods Bulder er ikke vakker! . . . Men lad os sætte os paa Bænken, saa kan vi tale sammen en Stund . . . Jeg ved, hvor den Bænk staar . . . Jeg kan finde den uden at føle mig for . . . Se, her er den! . . . Naa lille Bænk! . . . giv nu to stakkels Oldinge god Hvile."

De satte sig. Den blinde Olding satte sig uden Støj; men den anden satte sig pustende og besværligt; hans Krykke faldt ned og han larmede, da han bøied sig og tog den op.

„Du vil høre om min Lykke?“ sagde han, „javel, Du skal faa høre om den. Men Du har ikke fortalt mig noget om din Lykke endnu. Du har bare antydet . . . Giv mig først din Lykke i nogle kraftige Ord . . . Hvordan var din Barndom?“

Den blinde svarede, medens hans slukte Øine blev større:

„Min Barndom? . . . Jeg husker vor Have . . . Jeg husker Sommeren, naar jeg sprang om i den . . . Solen flommed som en gul Flod fra Himlen . . . Jeg husker de røde Blomsterbed . . . Jeg husker Sommerkveldene . . . Der stod en fugtig Em fra Blomsterne . . . Natviolerne dufted . . . Min Mor raabte fra Huset, at jeg maatte komme ind, for det blev sent. Far klapped mig, og Mor fulgte mig op paa mit Kammer, og hun bredte over mig. Jeg følte hendes Kys, før jeg sov ind.“

„Hvordan var saa din Ungdom?“

Den blinde Oldings hvide Øine dirrede:

„Min Ungdom? . . . den var en Følelse af Frihed og af Sundhed. En Følelse af Seir endog før nogen Kamp var kjæmpet. Et Møde

med mange Mennesker . . . med Mænd og Kvinder . . . Et Møde med den Kvinde, som gav mig Livets Underfuldhed."

Den halte huggede Krykken dybt i Sanden. „Hvordan var den Kvinde? . . . Hvordan saa hun ud?"

Det kom langsomt fra den anden:

„Hun var blond. Af den Blondhed, der er gylden som Solen og rig som lyse Roser. Hun talte med livsalig Stemme, hendes Latter var klangfuld, det røde Blod drev omkap gjennem alle Aarer. Hun var Dagen og Livet. Hun var af dem, som Ungdommen elsker og favner . . ."

„Og saa mere!" raabte den halte, „hvorfor falder Du i Staver . . . fortæl mere."

Den anden svarede stille:

„Hvad mere? Behøver Du mere? Du hører jo hun var min! Hun blev min under Feber og Kamp. Hun forlod en Mand, der elsked hende som sit Blod. Det skræmte os ikke. Vor Lidenskab netop i de Dage, hun forlod ham, var vanvittig. Og netop de Dages Vildskab stod siden og lyste for os som en rød Varde. Vi blev ikke trætte af hinanden. Vi levede ikke en Hverdag sammen. Ikke saa længe hun levede . . . Se, alt dette tænker jeg paa . . . Fortæl saa *Du* hvad *Du* erindrer! Fortæl det

stille . . . Pust ikke saa dybt . . . Og hug ikke slig med din Krykke. Vi er jo gamle. Lad os se roligt paa vort Liv.“

Den halte Olding sad stille en Stund. Saa sagde han:

„Mit Liv var Mørke fra min Barndom. Jeg kjæmped mod Fattigdom. Jeg saa mine Forældre dø. Min Slægt var ulykkelig. Gjennem den gik Mørkets Moder og pegte ud dem, hun vilde eie. Nogle af dem ramte uforudsete Ulykker, nogle havde Hang til Selvmord. Jeg gik om med en lam Fod og en Rædsel for at falde i Mørket.“

Den halte Olding tiede. Den blinde ved hans Side blegned langsomt. Hans hvide Øine gik i ét med hans Ansigt.

Den anden saa paa ham hele Tiden. Lidt efter blev han ved:

„Saa traf jeg en Kvinde, som syntes mig at komme fra de Steder, mod hvilke jeg selv havde higet . . . fra en Verden med stærk Sol og skjønne Blomster. Jeg elskede hende. Jeg troed hun elsked mig igjen. Hun steg frem med sit store Livsoverflod. Hun saa paa mig, og Blikket kaldte dyb Glæde frem. Hun trak mig med sine Arme op paa Jorden. Jeg sprang om og jublede. Mørkets Moder havde ingen Magt over mig mere. Jeg sprang

om, hører Du; jeg skjalv for dette Lys; det var jo altfor straalende. At dette Lys var for mig! Det var saa vanskeligt at fatte! Men endelig forstod jeg det. Og da blev jeg rankere end andre. Jeg gik saa let. Jeg glemte, at jeg var lam i min Fod. Faa kunde se, at jeg før havde gaaet omkring med mørke Tanker . . . Vil Du høre mere?"

Den blinde svarede stille: „Ja . . . hvis der er mere."

„Ja . . . der er mere . . . Og Du skal faa høre mere. Jeg skal tale roligt . . .

Det glipped! Hører Du? . . . det hele sank, blev øde! . . . Hvorledes det gik til? . . . Jo, jeg reiste ofte. Jeg havde en Bestilling, som krævede Reiser. De var ikke lange, men mange. Jeg kom engang hjem fra en af disse Reiser. Hun var ikke hjemme. Hun var borte. Der laa et Brev og vented mig. Hun kunde ikke være hos mig mere, skrev hun. Hendes Liv hørte en anden til. Hun havde taget fejl, da hun troed, hun elsked mig. Jeg havde blot rørt hende dybt ved min Ulykke. Hun vilde gjærne ofre sig for mig; men hun kunde ikke. Livet kaldte hende for stærkt. Hun elskede.

Og hun nævnte den Mand, som havde aabnet hendes Øine . . .

Brevet slutted med at sige, at hun vidste, jeg ikke vilde tilgive hende. Hun vilde ønske, at vi aldrig maatte sees mere.

Jeg sank sammen i en Døs. Alle Tauge brast. Jeg sank ned paa Bunden igjen.

. . . Jeg ved ikke naar; men jeg vaagned omsider. Jeg saa en graa Dag. Jeg følte den. Den laa omkring mig. Jeg var svøbt i denne øde Dag som i et Liglagen.

Der gik Dage, der gik Aar — ubegribeligt . . . Tænk der gik Aar! . . . Jeg saa mig om i Verden. De fleste Mennesker var mig ligegyldige. Mit Sind var saa glemsomt og aabent. De Folk, jeg traf, gik ud og ind . . . Men længst inde havde jeg to muret inde . . . i et Rum . . . hører Du . . . i et ubrydeligt Rum, som var lukket . . . lukket med dobbelte Jernskodder . . . og i Rummet var der mørkt . . . og der havde jeg dem! der sad de! de to Mennesker, som havde krænket mig . . . hører Du . . . som havde krænket mig, den af Gud mærkede, . . . forstaar Du, at jeg havde spærret dem inde i det mørke Rum?

. . . Du svarer ingenting! Hvad? Du vil sige, at de nød sin Elskov? . . . at netop min gale Lidelse virked paa dem som Feber? . . . Du vil sige, at deres Kjærlighed var almæg-

tig . . . at de feberhede Dage siden lyste for dem som en Varde? . . . Aa, kanske de alligevel af og til havde ønsket den Varde sluknet! Mon de ikke af og til gyste, naar de saa den? . . . Aa, jeg sendte onde Ønsker efter dem! onde Bønner, onde Ønsker. Jeg spandt dem ind . . . onde Ønsker, onde Bønner — uafladelig . . . jeg spandt dem ind.“

Den blinde Olding sad urørlig. Hans Blegghed var forfærdelig. Det var umuligt at se, om han var levende eller død.

„Jeg kan vel tænke, Du vil vide, hvordan det siden gik? . . . Hæ, jo . . . jeg humped afsted! Jeg kom ikke fort nok frem. Jeg skaffed mig Krykke. Jeg hugged dens Staalpig i Stenene! Jeg vilde hugge den i deres Kjød. Mine onde Ønsker arbeided bestandig. Jeg sendte dem ud som tusind sorte Traade . . . Jeg spandt dem ind, de to. Hvor de var i Verden, jeg spandt dem ind. Og jeg trak dem hver Gang ind i det mørke Rum . . .

. . . Saa maa jeg fortælle noget særdeles vigtigt. Jeg saa *hende* engang. En eneste Gang. Hun kom gaaende. Hun havde et Barn paa Armen. Jeg mødte hende og stansede og saa paa hende . . . Hun blev staaende. Hun kjendte mig ikke først. Hun stod stiv

og stirrede. Saa begyndte hun at drage Kjendsel paa mig. Og hun skreg! Hun skreg! Det hørtes som om hun var angst. Jeg ved, at mit Had i det Øieblik flænged mit Ansigt. Hun trykked sit Barn til sit Bryst, som for at skjærme det . . . Hører Du? . . . Hvorfor ligger Du slig? Du er Olding, men Du er jo Mand, hæ . . . Du er endog yngre end jeg . . . jeg tror en fire, fem Aar yngre. Du taaler vel at høre en Tildragelse? Du bad mig jo at fortælle.“

Den blinde laa næsegrus paa Jorden. Han skreg som i Nød:

„Jeg kjender Dig igjen! . . . Du dræbte hende! Hvorfor var Du saa forfærdelig? aa, vi var saa lykkelige! . . . Hvorfor satte Du Forfærdelsen paa hende? . . . Hun havde nu og da været urolig . . . hun havde Anelse om din Ulykke . . . Og saa mødte hun Dig! Og da — da blev hun syg! Forfærdelsen vilde ikke vige . . . Hun visned hen. Den Medlidenhed, hun fra første Nu havde følt for Dig, taarned sig op til ulægelig Sorg og Angst. Den tog Overmagt. Hun visned, hører Du . . .

. . . Ak Gud, jeg sagde før, at hun var blond som Solen og de lyse Roser . . . Fra

den Dag fik hun en anden Blondhed, af den stakkels, blodfattige Blondhed. Hun blev bleg og svag. Hendes Hud var altfor hvid, og under den banked de blaa Aarer saa langsomt . . . eller saa altfor hurtigt . . . Blodet blev saa uroligt. Det arbejded ligesom for at hun skulde leve . . . Jeg klapped hende . . . hun visned bort saa stille."

Den halte raabte:

„Og hendes Barn?"

„Vort Barn? . . . Barnet? . . . det visned ogsaa. Sammen med sin Mor. Det suged Svaghed og Blegnen af hendes Bryst . . . det laa hen saa bitte lidet . . . det klynked bare af og til . . . en sjelden Gang prøved det at smile . . . Endog lige før den Stund, det døde."

Den halte raabte igjen:

„Du snakker hele Tiden med slig sørgelig Stemme! Du kan røre andre ved den. Gaa ud i Byen og fortæl om din Ulykke. Menneskene vil græde for Dig . . . Men jeg græder ikke for Dig . . .

. . . Du sad jo nylig og fortalte om din Salighed. Om din skjønne Barndom. Om din Ungdom med Sejersfølelse. Om hun, som elsked Dig uden Medlidenhed . . . hun, som

elsked Dig med Jubel . . . Hvad? . . . Forstaar Du hvad jeg føler, naar Du siger det? Du har engang følt hendes Øine straale imod Dig. Hendes Favn har Du følt som støbt til din. Forstaar Du? Ikke et eneste saadant Øieblik blev mig givet, trods jeg hungred derefter! Forstaar Du da, at jeg hader Eder begge endnu? Forstaar Du, at jeg ikke under Dig din salige Erindring. At jeg skal komme og bringe Angst i dine Tanker hver Gang, Du ser de fagre Syner."

Den blinde Olding raabte:

„Hvorfor vil Du ikke lade mig i Ro? . . . Jeg har engang voldt Dig stor Ve; men se, jeg er bleven en gammel, fattig Mand . . . Mine fagre Syner — aa, de stakkels Minder! . . . Se, mine blinde Øine . . . Tror Du ikke den Lykke er sorgfuld nok? . . . De Minder faar mig tidt til at græde . . . de Taarer svider . . . Vær naadig . . . lad mig ikke ængstes mere."

Men den anden reiste sig og skreg:

„Vær naadig! . . . Nej, Hadet tilgir ikke! Jeg har i lange Aar hungret efter denne Time! efter at se Dig i Støvet! . . . Nej, Hadet tilgir ikke . . . Det er det eneste, som lever . . . Det tilgir aldrig!"

Som en Søile skudt op fra Helvede stod

han der. Selve Forbandelsen hoverede i hans Skikkelse og i hans Mine.

Saa humped han bort. En Stund hørtes i Kvelden to Lyd: den blinde Oldings angstfulde Jammer, der han endnu laa næsegrus mod Jorden, og Larmen af den haltes lamme Fod og Krykkens Huggen mod den haardtraadte Jord.

INDHOLD

Side

IVAR JOST 7

VED DØDENS KOMME:

En Sommernat 177

Slædefart 186

En Høstnat 193

BØNDER:

Per Grættan 217

En Ildgjærningsmand 234

NATSKYGGER:

Under blaa Syrener 255

Helgenernes Bog 271

Skjæbne 286

Had 297

TIDLIGERE UDKOM:

THOMAS P. KRAG

MULM. 2 Kr. 75 Øre, ib. 4 Kr.

KONG AAGON. Drama i tre Akter. 1 Kr. 75 Øre.

KOBBERSLANGEN. Roman i tre Bøger. 2det Oplag. 2 Kr. 75 Øre.

ADA WILDE. Roman. 3die Oplag. 4 Kr. 50 Øre.

ULF RAN. Roman. 3die Oplag. 3 Kr. 50 Øre.

TUSMØRKE. Noveller. 3 Kr. 25 Øre.

FRU BEATES HUS. Roman. 3 Kr. 50 Øre.

ENKEN. Roman. 7 Kr.

HJEM. Sang i Prosa. 2 Kr. 50 Øre.

DET GLADE HJØRNE. 2det Oplag. 3 Kr. 50 Øre.

Kbhvn. — Fr. Bagges Bogtrykkeri.

PH. HANSEN'S
BOGBINDERI
KØBENHAVN.